

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

EEN JAAR TOEPASSING VAN DE DWANGSOM EEN ONDERZOEK VAN DE RECHTSPRAAK¹

De dwangsom is sinds 1 maart 1980 in het Belgisch procesrecht (art. 1385bis tot en met *nonies* Ger. W.) ingevoerd ingevolge de wet van 31 januari 1980, houdende goedkeuring van de Eenvormige Beneluxwet (Den Haag - 26 november 1973)².

¹ Deze tekst is, in samenwerking met de studenten Philip VAN DEN BERGHE en Raoul KERSTENS gegroeid uit een seminarie-oefening in het kader van de leergang «Grondige Studie van het gerechtelijk recht» o.l.v. prof. M. STORME en assistent K. BAERT (R.U.G.).

Dit werk kon slechts gerealiseerd worden dank zij de bereidwillige medewerking van de vele magistraten, die op het verzoek tot mededeling van hun dwangsomuitspraken zijn willen ingaan. Sommige verzoeken konden helaas niet worden ingewilligd omdat ingevolge een rondschriven van het Ministerie van Financiën van 16 februari 1981 een expeditierecht moest betaald worden voor het verstrekken van afschriften van vonnissen. Dit is een spijtige hinderpaal voor wetenschappelijke navorsing!

Deze studie verschijnt gelijktijdig in het Rechtskundig Weekblad en in het Journal des Tribunaux, met publikatie van enkele markante uitspraken van Nederlandstalige, resp. Frans-talige rechtscolleges.

Ten slotte zal deze studie de basis uitmaken van een bespreking op het eerste colloquium van het Interuniversitair centrum voor gerechtelijk recht, dat wordt georganiseerd te Luik op vrijdag 23 oktober 1981.

² Voor literatuur hieromtrent moge worden volstaan met een verwijzing naar: G.L. BALLON, *Dwangsom*, A.P.R., Gent-Leuven, 1980; F. GLANSORFF, «La législation de l'astreinte en droit belge: la loi du 31 janvier 1980 portant approbation de la Convention Benelux du 26 novembre 1973», *J.T.*, 1980, 312-313; E. GULDIX, «De dwangsom eindelijk legaal», *T. Vred.*, 1980, 129-162; X. MALENGREAU, «L'introduction de l'astreinte en droit belge», *R.G.A.R.*, 1981, Dommage, F. 172; M. STORME, «Een revolutionaire hervorming, de dwangsom», *T.P.R.*, 1980, 222-240, en de vergelijkende literatuur in Nederland: R.M. BLAUW, «Verbod, bevel en dwangsom», *T.P.R.* 1980, 985-996...; «De dwangsom», Preadvies Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking; «Executiemiddelen», preadvies Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, nr. 31, Kluwer, Deventer 1981.

Het leek interessant om, naast de bestaande rechtsleer, de één jaar jonge rechtspraak in België te bekijken. Aangezien het aantal publikaties van vonnissen waarbij de dwangsom gevraagd en toegekend wordt, vrij gering is, werd via het Seminarie Procesrecht van de R.U.G. een brief gericht aan alle rechtscolleges die mogelijk geconfronteerd worden met de dwangsom.

Uit de antwoorden van 75 vrederechters, 15 rechtbanken van eerste aanleg en 17 rechtbanken van koophandel, kwamen 117 vonnissen en bevelschriften uit de bus, waarbij door één of beide partijen een dwangsom wordt gevraagd die al dan niet wordt toegekend. De voorzitters van de vijf hoven van beroep beantwoordden allen de vraag naar arresten waarbij de dwangsom wordt gevraagd, ontkennend; dit is begrijpelijk aangezien op één jaar tijd moeilijk reeds in hoger beroep over de dwangsom kon worden geoordeeld.

De overgrote meerderheid van de vonnissen zijn uitspraken van voorzitters van de rechtbanken van koophandel (75 van de 117, d.i. 64%). Op enkele gevallen na (o.a. Vz. Kh. Charleroi, 8 oktober 1980, kort geding nr. 901), betreft het telkens bevelschriften van voorzitters van de rechtbank van koophandel, rechtdoende zoals in kort geding.

Vervolgens komen de vonnissen van de vrederechters (24 op de 117, d.i. 21%) en de 18 vonnissen van rechtbanken van eerste aanleg, of 15%) waarvan 6 korte gedingen, en twee uitspraken van de rechtbank van eerste aanleg zitting houdende in hoger beroep.

Hieruit blijkt duidelijk dat de dwangsom vooral wordt toegepast in «snelle procedures».

Gezien het recente karakter van de meeste van die uitspraken, bestaat er wel een kans dat een deel der beslissingen niet definitief is. We hadden niet de mogelijkheid om na te gaan of de zaak al dan niet in hoger beroep is gegaan. Daar bovendien bij de vaststelling van de zaken voor de hoven van beroep, de data al onmiddellijk een heel eind in de toekomst liggen, mag worden aangenomen dat nog geen arresten inzake de materie van de dwangsom door de hoven werden uitgesproken.

Een interessante vaststelling bij de bepaling van de rechtscolleges die reeds over het al dan niet toekennen van een dwangsom moesten oordelen, is de spreiding van de uitspraken over het Nederlandstalige en Franstalige landsgedeelte: 70 (of $\pm 60\%$) Nederlandstalige uitspraken, 46 (of $\pm 39\%$) Franstalige en 1 Duitstalige. Deze ongelijke verdeling is wellicht het gevolg van het feit, dat meer Nederlandstalige dan Franstalige vonnissen worden gewezen. Dit overwicht accentueert zich bovendien ten gevolge van het feit dat het tot nog toe in hoofdzaak de Nederlandstalige literatuur was die zich met de problematiek van de dwangsom inliet³.

De arbeidsrechtbanken en arbeidshoven komen bij deze materie niet onmiddellijk aan bod; art. 1385bis bepaalt immers uitdrukkelijk dat een dwangsom niet kan worden opgelegd ten aanzien van vorderingen inzake de nakoming van arbeidsovereenkomsten. Het is echter niet uitgesloten dat in andere sociaalrechtelijke materies een dwangsom zou worden opgelegd (zie hiervoor Arbrb. Luik, 25 mei 1981, A.R. 84.567/80, gepubliceerd in *J.T.*, 3 okt. 1981, de rechtbank verplichtte de werkgever tot afgifte van bepaalde documenten inzake sociale zekerheid binnen een maand na de betekening, onder verbeurte van een dwangsom van 1.000BF per dag vertraging ingeval deze laatste in gebreke zou blijven).

De — reeds oudere — gewoonte om een schadevergoeding per dag of per maand dat de sociale documenten niet ingeleverd zijn, te eisen, kon uiteraard als een verkapt dwangmiddel beschouwd worden, zodat in de toekomst een dwangsom in deze, weliswaar minder voorkomende gevallen, een meer passende vordering is.

Een aantal voorbeelden van de toekenning van een schadevergoeding in sociaalrechtelijke materies, zijn o.a. Arbrb. Luik (3e k.), 17 oktober 1977 (A.R. 78.651); Arbrb. Luik, (3e k.), 20 juni 1977 (A.R. 39.746); Arbrb. Luik, (1e k.) 15 november 1977 (A.R. 61.563); Arbrb. Luik (3e k.) 21 november 1977 (A.R. 44.414); Arbrb. Luik (1e k.) 20 december 1977 (A.R. 62.605); Arbrb. Luik (1e k.) 9 mei 1978 (A.R. 66.047); Arbrb. Luik (1e k.), 6 maart 1979 (A.R. 73.649); Arbrb. Luik (10e k.), 29 januari 1980 (A.R. 74.362); Arbrb. Luik (10e k.) 5 februari 1980 (A.R. 80.046); Arbrb. Luik (3e k.) 2 juni 1980 (A.R. 40399-40400); Arbrb. Luik (3e k.), 16 juni 1980 (A.R. 71.596); Arbrb. Luik (1e k.) 9 oktober 1979 (A.R. 78.651); dit laatste vonnis maakt reeds melding van een «dwangsom» van 1.000BF per dag vertraging, in het beschikkend gedeelte!

1. Toepassingsgebied

Het lijkt passend even stil te staan bij de verschillende materies die in de rechtspraak aan bod komen voor een veroordeling tot de dwangsom.

We houden ons aan de opsplitsing tussen verbintenissen om iets te doen, te laten of te geven, waarbij wij onder verbintenis om iets te geven niet alleen de overdracht van

³ JANSSEN, *Burgerlijke Rechtsvordering* (losbl. ed.), boek II, p. 311 e.v. In Nederland werd de dwangsom reeds in 1932 ingevoerd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (en in januari 1978 bekrachtigd door de Eenvormige Beneluxwet): zie o.m. R.M. BLAUW, o.c., VAN NISPEN, *Onrechtmatige daad*, II, 179.

eigendom of de vestiging van een zakelijk recht moeten verstaan⁴, maar ook het louter verschaffen van het genot van een goed (wat in werkelijkheid de afgifte ervan impliceert, zonder evenwel specifiek de nadruk te leggen op het eigendomsrecht).

A. De vonnissen i.v.m. verbintenissen om iets te doen, kunnen verder worden onderverdeeld naar gelang van de materie.

1. Het naleven van een contract waartoe de rechter verplicht, onder verbeurte van een dwangsom indien de partij nalatig zou blijken te zijn:

— het uitvoeren van een werk, nl. het plaatsen van dubbel glas in een woning: Vred. Bilzen, 1 september 1980 (A.R. 13.662) (gepubliceerd verder in dit nummer);

— het onderhouden van een gepachte weide: Vred. Borgloon, 26 juni 1980 (A.R. 8370);

— het verlaten van een woning na beëindiging van de huurovereenkomst: Vred. Gent (vijfde kanton), 4 september 1980 en Vred. Gent (vijfde kanton), 6 november 1980 (A.R. 24/80);

— het herstellen van een terrein in zijn oorspronkelijke staat: Rb. Luik, 10 juni 1981 (A.R. 48.174/81) (publikatie in *J.T.*, 3 okt. 1981);

— het ter beschikking stellen van een gehuurde garage door de eigenaar: Rb. Antwerpen, 3e k., 13 maart 1981 (A.R. 65.115).

2. Meer algemene verplichtingen tot nakoming van een verbintenis zijn:

— het opnieuw aansluiten van de elektriciteit: Vz.Kh. Charleroi, 7 maart 1980, *Revue régionale de droit*, 1980, 258;

— het uitvoeren van werken vastgesteld door een deskundige m.b.t. de waterafloop: Vred. Herne, 4 februari 1981 (A.R. 878) (hiertegen werd hoger beroep aangetekend).

3. Het zakenrecht vormt ook een materie waarin de dwangsom nu en dan gevraagd wordt:

— de verplichting om een werk uit te voeren zodat een onwettig recht van uitzicht ophoudt te bestaan: Rb. Namen, 2 maart 1981 (A.R. 11.704 en 11.520); Vred. Maasmechelen, 19 december 1980 (A.R. 2.873);

— burenhinder, zoals het herstellen of vernieuwen van een verwarmingsinstallatie voor serres, om abnormale rookhinder te vermijden: Vred. St.-Truiden, 13 november 1980 (A.R. 174.79), of het wegnemen van hoogstammige bomen en het weggakken van takken die over het naburige erf hangen: Vred. Marchienne-au-Pont, 13 februari 1981 (A.R. 4.891);

— vaststelling en aanpassing van een erfdienstbaarheid van overgang, Vred. Nijvel, 11 februari 1981, (A.R. 9.677) (publikatie in *J.T.*, 3 okt. 1981).

B. Inzake verbintenissen om iets te geven, betrof het de volgende gevallen:

— het afgeven of teruggeven van onrechtmatig achtergehouden zaken: boekhoudkundige documenten die de

⁴ In tegenstelling tot de klassieke opvatting: zie o.m. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil*, II, p. 393 e.v. (nrs. 440 e.v.).

eiser nodig heeft ter nakoming van fiscale verplichtingen: Kh. Brussel, 17 februari 1981 (in zake L. t/ O.); een auto die door een garagehouder onrechtmatig in retentie wordt gehouden: Rb. Hoei, 15 januari 1981 (beschikking in kort geding nr. 1971);

— het afgeven van een chequeboekje, chequekaart of betalingsorderbriefjes: Vred. Marche-en-Famenne, 17 februari 1981, in zake de S.A. Crédit Communal de Belgique t. D. (A.R. 97/81); Vred. Antwerpen (2e kanton), 6 november 1980, inzake Gemeentekrediet van België t/ D.P. (A.R. 10.695); Vred. Bergen (2e kanton), 20 januari 1981 (A.R. 81/63), 24 februari 1981 (A.R. 81/71), 18 november 1980 (A.R. 80/610), 25 november 1980 (A.R. 80/628), waarbij telkens het Gemeentekrediet van België optreedt als eiseres;

— het afgeven van een canapé Louix XIV en drie daarbijhorende stoelen: Vred. Gent (5e kanton), 18 september 1980;

— het afgeven van een algemeen legaat (cf. infra § 6); Rb. Leuven (2e k.), 20 februari 1981 (A.R. 11.154);

— het afgeven van documenten m.b.t. de openingsbelasting van een café, nodig voor het nemen van een inschrijving in het handelsregister, Vred. Brugge (2e kanton), 13 oktober 1980 (A.R. 4006) (zie verder in dit nummer);

— het afgeven van een dossier aan een expert, aangeesteld bij vroeger tussenvonnis: Rb. Luik (kort geding), 2 juli 1980, *Jur. Liège*, 1980, 241.

C. Ten aanzien van de *verbintenissen om iets te laten*, maakt de wet op de handelspraktijken (W. 14 juli 1971) het voorwerp uit van het overgrote deel der beslissingen (71 op 75 uitspraken, zijnde $\pm 95\%$).

1. Heel wat vorderingen betreffen het maken van verboden reclame (art. 20 W.H.P.), door:

a. het vermelden van gegevens waardoor het publiek misleid kan worden aangaande:

— de identiteit, aard of samenstelling van een produkt: Vz. Kh. Brussel, 14 januari 1981 (V.S./10.324/80), inzake het verkopen van valse Parma - kan onder die benaming Vz. Kh. Leuven, 30 december 1980, (A.R. 18.234), inzake het verkopen van fotokopieerpapier voorzien van het merk «3M», zonder echter te beantwoorden aan de kwaliteit, de afmetingen en de verpakkingswijze van het 3M-papier;

— de oorsprong van het produkt: Vz. Kh. Leuven, 7 oktober 1980 (A.R. 17.627): de vermelding «Cahors» op wijnflessen doet vermoeden dat het om «Appellation Controlée Cahors» gaat, terwijl dit niet het geval is;

— de typische kenmerken van een produkt; Vz. Kh. Dendermonde, 6 augustus 1980 (A.R. 548/80): het verkopen van luidsprekers voor voertuigen die dezelfde kenmerken vertonen als de door eiseres vervaardigde «Pioneer»-luidsprekers: namaak en verwarring;

b. door het maken van vergelijkende reclame, Vz. Kh. Oudenaarde, 18 september 1980 (A.R. 11.041): een vijftal fotografen stellen een vordering in tegen de P.V.B.A. Foto J. en fotograaf T., wegens een artikel en bijgaande handelsreclame uitgaande van deze laatste en gericht tegen «gevestigde fotografen», lees: «eisers».

c. door het vermelden van gegevens waardoor verwarring kan ontstaan met een andere handelaar, ambachtsman, hun werkzaamheid of produkten:

— Vz. Kh. Brussel, 15 oktober 1980 (V.S./8.008/80) (publikatie verder in dit nummer);

— Vz. Kh. Brussel, 5 mei 1980 (A.C./2.776/80): het verkopen van chocopasta in potjes voorzien van een gelijkaardige tekening (publikatie in *J.T.*, 3 okt. 1981);

— Vz. Kh. Brussel, 20 oktober 1980 (A.C./7.537/80): het gebruiken van de naam «Dean» voor een kledingszaak brengt verwarring mee t.a.v. vroeger gevestigde modehuizen onder die benaming;

— Vz. Kh. Gent, 23 april 1981 (W.K. 1599/81): het gebruiken van de naam «Antiekbeurs van Vlaanderen» op affiches en in uitnodigingen door de v.z.w. B. (gepubliceerd verder in dit nummer);

— Vz. Kh. Kortrijk, 25 mei 1981 (A.R. 1728), het wederrechtelijk gebruiken van de handelsbenaming «Eurozeep» voor een groot- en kleinhandel in onderhoudsprodukten.

2. Ook de verboden prijsvergelijking en -verlaging (art. 4 W.H.P.) wordt bestreden met de dwangsom:

— Vz. Kh. Brussel, 14 januari 1981 (V.S./427/81): het uitstellen van «Adidas» sportartikelen naast andere gelijksoortige artikelen, maar waarbij alleen op deze laatste prijsvermindering wordt toegestaan;

— Vz. Rb. Charleroi, 8 oktober 1980 (kort geding nr. 901): reclamefolder met onwettige prijsvermindering en in strijd met de realiteit;

— Vz. Kh. Gent, 10 februari 1981 (W.K. 2617/80): geschil omtrent het gebruik van de naam «Streekkrant» (gepubliceerd verder in dit nummer).

3. Het is vooral art. 54 W.H.P. dat bijna in elke vordering naar voren komt voor daden waarbij een handelaar of ambachtsman de belangen van een of meer andere handelaars of ambachtshuizen schaadt of tracht te schaden:

— Vz. Kh. Bergen, 16 mei 1980 (A.R. 15.753/80): eiseres heeft het recht van exclusieve verdeling van het merk «Tudor», verweerster verkoopt het merk «Fulgor»; doch maakt hierbij gebruik van documentatiemappen van «Tudor» (publikatie in *J.T.*, 3 okt. 1981);

— Vz. Kh. Brussel, 19 december 1980 (V.S. 9358/80): het verrichten van handelsactiviteit zonder de vereiste inschrijving in het handelsregister;

— Vz. Kh. Brussel, 13 oktober 1980, *J.T.*, 1980, 728: daden in strijd met art. 54, 8°, W.H.P.

— Vz. Kh. Kortrijk, 25 juni 1981 (A.R. 1765/81): het niet-naleven van voorschriften van de economische en fiscale wetten, nl. de vermelding «geestrijke drank» op flessen Campari, alsook de naam, het adres of de maatschappelijke zetel van de verkoper of fabrikant in België waren niet aangeduid.

4. Het gezamenlijk aanbieden van produkten (art. 35 W.H.P.): Vz. Kh. Verviers, 27 mei 1980 (A.R. 456/80): het aanbieden van een kwartsuurwerk bij aankoop van etiketten boven een bepaald bedrag.

Daarnaast zijn er natuurlijk ook beschikkingen die dezelfde materie behandelen, maar waarin de gevraagde dwangsom niet werd toegekend. De rechter (in die gevallen, de voorzitter van de rechtbank van koophandel) kan immers op onaantastbare wijze oordelen of de gevraagde dwangsom een al dan niet passende sanctie is: Vz. Kh. Brussel, 17 oktober 1980 (V.S./7.411/80); Vz. Kh. Brussel, 24 december 1980 (A.C./9.152/80); Vz. Kh. Brussel,

19 januari 1981 (A.C./10.331/80); Vz. Kh. Oudenaarde, 15 januari 1981 (A.R. 11.249).

Een bijzondere groep bij de beschikkingen van bevel tot staking van oneerlijke handelspraktijken, betreft de eisen uitgaande van de v.z.w. SIBESA (Belgisch Syndicaat der Fonografische en Audiovisuele Nijverheid en Uitgeverij).

Verspreid over het gehele land, stelt deze v.z.w. vorderingen in bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel met het oog op een bevel tot staking van het te koop stellen en de verhandeling van piraatgeluidsdragers (namaakcassettes en L.P.'s). Zij eist in de meeste gevallen een dwangsom en bovendien de machtiging tot publikatie van het uitgesproken stakingsbevel. Eigenaardig hierbij is het feit dat er ter zitting meestal een akkoord gesloten wordt tussen de v.z.w. SIBESA en de individuele winkelier of handelaar, wat niet belet dat er een dwangsom toegekend wordt voor het geval dat het stakingsbevel niet wordt nageleefd.

In de meeste gevallen ziet eiseres wel af van de gevraagde publikatie. Het gaat hier om een dertigtal uitspraken (beschikkingen van de voorzitter van de rechtbank van koophandel, zetelend zoals in kort geding): Vz. Kh. Dendermonde, 12 november 1980 (A.R. 483/80) en (A.R. 578/80), 26 november 1980 (A.R. 606/80) en (A.R. 605/80), 17 december 1980 (A.R. 632/80) en (A.R. 854/80), 14 januari 1981 (A.R. 571/80) en (A.R. 889/80); Vz. Kh. Leuven, 2 september 1980 (A.R. 17.693), 4 november 1980 (A.R. 17.733); Vz. Kh. Oudenaarde, 6 november 1980 (A.R. 11.048), 15 januari 1981 (A.R. 11.830); Vz. Kh. Kortrijk, 6 oktober 1980 (A.R. 706/800), 20 november 1980 (A.R. 2446/80); Vz. Kh. Gent, 3 september 1980 (A.R. W.K. 2731/80), 16 september 1980 (W.K. 2507/80), 27 januari 1981 (W.K. 3074/80); Vz. Kh. Mechelen, 10 oktober 1980 (A.R. 19.621), 7 november 1980 (A.R. 19.752); Vz. Kh. Brussel, 23 april 1980 (V.S./1671/80), 27 oktober 1980 (A.C./7.761/80) en (A.C./8.009/80) en (A.C./8.010/80) en (A.C./8011/80) en (A.C./8012/80) en (A.C./8013/80), 29 oktober 1980 (V.S./6.943/80).

In een aantal analoge gevallen werd wel een dwangsom gevraagd, maar niet toegekend: Vz. Kh. Brussel, 26 december 1980 (V.S./9.769/80); Vz. Kh. Mechelen, 6 juni 1980 (A.R. 19.629) en (A.R. 18.993). In deze laatste beschikkingen wordt de afwijzing van de dwangsom ten onrechte gemotiveerd door de overweging «dat er geen aanleiding bestaat tot vaststelling van een dwangsom daar de wet op de handelspraktijken, waarop de vordering steunt, enkel de staking beoogt van de aangevochten oneerlijke handelsdaden».

In een andere beschikking van dezelfde voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Mechelen van 10 oktober 1981 (A.R. 19.629) wordt er wel duidelijk op gewezen dat naast het opleggen van correctionele boeten ook andere dwangmiddelen kunnen worden aangewend om de termen van het vonnis te doen naleven (met verwijzing naar G.L. Ballon, *Dwangsom*, A.P.R., nrs. 64 en 267. De voorzitter overweegt echter, dat er in de concrete omstandigheden geen reden is tot toepassing van een dwangsom.

Nog steeds in de materie van de handelspraktijken, vermelden we twee bevelschriften van de voorzitter van de rechtbank van koophandel, waarbij reizende verkoop verboden wordt (art. 53 W.H.P.): Vz. Kh. Brussel, 14 april 1981 (A.C./3016/80); Vz. Kh. Oudenaarde, 6 februari 1981 (A.R. 12.264), waarbij de gevraagde dwangsom wordt afgewezen.

Verwant met deze materie is het bevelschrift van de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Namen, 2 maart 1981 (A.R. 11.704 en 11.520), in verband met het ontwerp-model van een «Sifflet-bonbon» waarbij een overtreding van de wetgeving inzake tekeningen en modellen wordt gesanctioneerd door een dwangsom.

Verbintenissen om iets te laten treffen we, zij het dan in veel mindere mate, ook aan in de materie van het burgerlijk recht, o.a. het personen- en familierecht⁵:

— Vred. Kraainem, 3 juni 1980 (A.R. 209): er wordt verbod opgelegd aan de man, ex-echtgenoot van eiseres, om te verblijven bij de vader van eiseres en hem te bezoeken buiten de in het beschikkend gedeelte bepaalde dagen en uren; hierbij wordt een dwangsom van 5.000 fr. per overtreding opgelegd; een deurwaarder kan de overtreding vaststellen, wat echter een bijkomende last zou betekenen voor degene in wiens voordeel de dwangsom is opgelegd (zie verder in dit nummer);

— Rb. Dendermonde (1e kamer), 18 december 1980 (A.R. 23.526): wijziging van het bezoekrecht, als overeengekomen tussen partijen naar aanleiding van hun echtscheiding met onderlinge toestemming; de eisende partij vroeg een dwangsom om de naleving van het bezoekrecht kracht bij te zetten; gelet op de aard en de hoedanigheid van de partijen en het akkoord m.b.t. de getroffen regeling tussen eiser en verweerster, oordeelde de rechtbank dat het toekennen van een dwangsom niet nodig was.

Zoals bij een verbintenis om iets te doen, biedt de materie van het zakenrecht ook de mogelijkheid om een dwangsom toe te kennen bij het niet-naleven van een verbintenis om iets niet te doen:

— Vred. Sankt-Vith, 24 juni 1980 (A.R. 46/1980), inzake de schending van het ongestoord bezit van de eiser;

— Vred. Maasmechelen, 27 juni 1980 (A.R. 636), i.v.m. een erfdienstbaarheid (recht van doorgang) gevestigd bij notariële akte: verbod aan de verhuurder van het heersende erf opgelegd, om de huurders van een achtergelegen magazijn het recht van doorgang (dat enkel gold ten voordele van de bewoners van het ervóór gelegen huis) te laten gebruiken. Indien dit verbod niet wordt opgelegd door de verhuurder aan de huurders binnen de maand, zal de verhuurder en dwangsom van 500 fr. per dag moeten betalen. Het toekennen van een dwangsom lijkt niet onmogelijk in deze materie, doch of de rechter hier in de meest gepaste modaliteiten heeft voorzien is een andere vraag; was een dwangsom per overtreding van het verbod van doorgang hier niet veel meer aangewezen?

Tenslotte vermelden we nog:

— een vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne 21 mei 1980 (A.R. 878/K.B.), dat in het domein van het administratief recht thuishoort: in kort geding beveelt de voorzitter de stopzetting van de bouw van een appartement in de duinen van Oostduinkerke totdat de Raad van State uitspraak zal hebben gedaan over de geldigheid van de afgeleverde bouwvergunning; een dwangsom van 5.000 fr. per dag dat de werken in strijd met

⁵ Het sanctioneren van het omgangsrecht door middel van een dwangsom is wellicht een betere en meer efficiënte sanctie dan die van het strafrecht. Zie hierover ook in Nederland: Rb. Utrecht, 25 april 1975, *N.J.*, 1975, 430; Rb. Alkmaar, 25 juli 1978, *N.J.*, 1979, 249; Arr. Rb. Utrecht, 23 juli 1980, *N.J.*, 1981, 831, nr 248; Hof Amsterdam, 29 juni 1977, *N.J.*, 1978, 158.

het verbod werden voortgezet, wordt hierbij opgelegd (gepubliceerd verder in dit nummer).

— een vonnis van de Rechtbank te Antwerpen, 3e kamer, 20 februari 1981 (A.R. 24.207), op het domein van het procesrecht, waarbij beslist wordt dat de uitvoering van het vonnis tot uitdrijving uit een pand, zal worden geschorst, dit onder verbeurte van een dwangsom wanneer men toch zou uitvoeren en het rustig genot zou storen. Deze maatregel geldt totdat de Vrederechter van Brassaat ten gronde het huurgeschil zal hebben beslecht. Het opleggen van een dwangsom om de niet-uitvoering van een in kracht van gewijsde gegaan vonnis kracht bij te zetten, is toch wel een zeer betwistbare toepassing van artt. 1385bis e.v. Ger. W.

2. Gedingvoerende partijen

Aan de hand van het verzamelde basismateriaal werd even nagegaan welke de hoedanigheid is der partijen die de dwangsom hanteren om hun eisen te doen kracht bijzetten door de rechter.

Gelet op het aantal zaken die voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel komen in het kader van de wet op de handelspraktijken, is het niet verwonderlijk dat de dwangsom meestal uitgaat van vennootschappen (83 op 117, of 71%). In de overige gevallen gaat de vraag naar toekenning van een dwangsom uit van een of meer particulieren.

Bij de vennootschappen-eisers, zijn er een dertigtal N.V.'s, 7 P.V.B.A.'s, 1 openbare instelling naar Frans recht en een veertigtal v.z.w.'s, die dan meestal optreden ter behartiging van beroepsbelangen.

De dwangsom wordt niet systematisch gevraagd door een vennootschap bij elke vordering die ze inleedt. De meeste eisende partijen zijn «one-shot players»⁶; een uitzondering hierop maakt de v.z.w. SIBESA (cf. supra) die in 32 gevallen de toepassing van een dwangsom vraagt en ze ook in 26 van de aanhangig gemaakte zaken krijgt, waardoor zij duidelijk als een «repeat-player»⁶ t.a.v. de dwangsom optreedt.

Tot nog toe werd geen geval gesignaleerd waarbij een dwangsom tegen de overheid wordt uitgesproken.

3. Hoogte van de dwangsom

Interessant is ook de hoogte van het gevorderde bedrag en de uiteindelijk verkregen dwangsom. De gevraagde dwangsom varieert van 300 fr. per dag vertraging, tot één miljoen frank per inbreuk. (Hier wordt uitzondering gemaakt voor het vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven (2e kamer), 20 februari 1981, dat 5 miljoen frank toekent, maar dan wel onder de naam «schadevergoeding».) De uiteindelijk toegekende dwangsom varieert net zo goed, maar dan wel op een enigszins afgeslankt niveau: zij varieert tussen 100 fr. per dag tot 500.000 fr. en zelfs tot 100.000 fr. per cassette (Vz. Kh. Leuven, 2 september 1980 (A.R. 17.693).)

Over de absolute grootte van de dwangsom kunnen moeilijk algemene conclusies weergegeven worden: de

rechter dient immers steeds rekening te houden met de concrete gegevens van de zaak en de toestand der partijen. Een dwangsom van 500 fr. per dag in een huurgeschil kan evenzeer verantwoord zijn als een bedrag van 500.000 fr. bij een vordering m.b.t. oneerlijke handelspraktijken tussen vennootschappen. Het is de taak van de rechter om ervoor te waken dat het bedrag van die dwangsom voldoende groot is om het karakter van dwangmiddel te behouden.

4. Verscheidene eisers en/of verweerders

De toekenning van een dwangsom roept specifieke vragen op wanneer er verscheidene eisers en/of verweerders zijn⁷:

— in de beschikking van de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Oudenaarde van 18 september 1980 (A.R. 11.041) werd t.a.v. beide verweerders een dwangsom gevraagd en resp. 50.000 en 20.000 fr.; beiden werden echter solidair veroordeeld tot het betalen van één dwangsom per overtreding;

— in het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel van 19 december 1980 (V.S. 358/80) worden vier samenhangende vorderingen behandeld, waarbij telkens een dwangsom van 50.000 fr. wordt gevraagd; de voorzitter kent uiteindelijk één maal een dwangsom toe van 50.000 fr. per overtreding van het rechterlijk verbod;

— eigenaardig is wel de beschikking waarbij aan een verweerder zowel een dwangsom van 50.000 fr. wordt opgelegd per dag dat hij nog verder een betwist uithangbord gebruikt, als een dwangsom van hetzelfde bedrag per strijdig gebruik van de betwiste handelsnaam (ongeacht de wijze waarop dit gebeurt) (Vz. Kh. Brussel, 20 oktober 1980, A.C. /7.537/80);

— in de meeste gevallen echter wordt er één dwangsom gevraagd en ook één dwangsom verkregen, ook wanneer er meerdere eisers en/of verweerders zijn (o.a. Vz. Kh. Brussel, 12 november 1980, A.C./8.263/80; Vz. Kh. Brussel, 6 oktober 1980, A.C./7.538/80).

Terecht schrijft Ballon dat de bepaling van art. 1385bis Ger. W. niet inhoudt dat, wanneer er verscheidene schuld-eisers of schuldenaars zijn, er slechts één dwangsom kan worden opgelegd (G.L. Ballon, *Dwangsom*, nrs. 168 e.v.).

Wanneer twee of meer verweerders gehouden zijn tot het uitvoeren van een verbintenis kan de rechter ieder van hen een afzonderlijke dwangsom opleggen. De praktijk leert echter dat veelal een solidaire dwangsom opgelegd wordt (zie o.a. Vred. Bilzen, 1 september 1980, A.R. 13.662 (gepubliceerd verder in dit nummer)). Net zoals het vaststellen van het bedrag van de dwangsom aan de rechter is overgelaten, zal de rechter evenzeer in concreto moeten nagaan op welke wijze de naleving van zijn beschikking het best gegarandeerd kan worden.

5. Wanneer wordt de dwangsom verbeurd?

Het criterium dat aanleiding geeft tot de verbeurte van de dwangsom, is een der knelpunten bij de toepassing van deze wetgeving. Er is een grote variatie in de gebruikte criteria, doch een precieze en duidelijke omschrijving om

⁶ «One shot player» en «repeat player»: zie M. GALANTER, «Why the 'haves' come out ahead: speculations on the limits of legal change», 9, *Law and Society Review*, 95 (1974).

⁷ G.L. BALLON, *Dwangsom*, A.P.R., p. 60 e.v., nrs. 168-174.

te weten wanneer de dwangsom verschuldigd zal zijn, ontbreekt in vele gevallen.

In de beschikking van de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Leuven (30 december 1980, A.R. 18.234) bijvoorbeeld, wordt een dwangsom van 20.000fr. opgelegd voor iedere verdere overtreding; het voorafgaand verbod tot het stellen van «daden die strijdig zijn met de wet op de handelspraktijken», is een ingewikkelde omschrijving waaruit niet ondubbelzinnig kan worden afgeleid wat met een «overtreding» allemaal kan worden bedoeld.

Ook is er de beschikking van de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel (14 januari 1981, V.S./427/81) waarin «per overtreding» een dwangsom wordt opgelegd; als «overtreding» geldt daarbij het misbruik maken van het commercieel net, de faam en de knowhow der eiseressen, begrippen waaraan ruime interpretaties mogen worden gegeven...

Een veel gebruikt criterium is de tijdseenheid «per dag» (een dertigtal gevallen); de tijdseenheid per week (zie o.a. Vred. Brussel (7e kanton), 21 januari 1981, A.R. 19.296) of per maand (zie o.a. Vred. Gent (5e kanton), 18 september 1980) komt vrij zelden voor.

Een ander criterium is het verbeuren van de dwangsom per keer dat het verbod overtreden wordt; de gebruikte formulering verschilt daarbij van geval tot geval en is niet steeds even gelukkig gekozen: «per verkocht exemplaar» (Vz. Kh. Dendermonde, 6 augustus 1980, A.R. 548/80); «per verboden gezamenlijk aanbod» (Vz. Kh. Leuven, 2 september 1980, A.R. 17.693); «per verboden publiciteit» (Vz. Kh. Doornik, 10 juli 1980, A.R. 619/80); «per liter wijn» (Vz. Kh. Leuven, 7 oktober 1980, A.R. 17.627; het betreft echter 73 cl.-flessen).

Bij de reeds vermelde SIBESA-zaken wordt niet overal hetzelfde criterium gehanteerd. Soms is er sprake van een dwangsom per verhandelde piraatgeluidsdrager (Vz. Kh. Leuven, 4 november 1980, A.R. 17.733; Vz. Kh. Kortrijk, 6 oktober 1980, A.R. 706/80; Vz. Kh. Brussel, 27 oktober 1980, A.C./7.761/80 en A.C./8.009/80 en A.C./8.010/80 en A.C./8.011/80) en in enkele gevallen wordt zelfs gespecificeerd over welke piraatcassettes het gaat (titel van de plaat of cassette, naam van de zanger: zie o.m. Vz. Kh. Leuven, 2 september 1980, A.R. 17.693; Vz. Kh. Mechelen, 10 oktober 1980, A.R. 19.629). In andere gevallen is het voldoende dat de piraatgeluidsdragers aanwezig zijn of te koop aangeboden worden (Vz. Kh. Brussel, 27 oktober 1980, A.C./7.761/80; Vz. Kh. Mechelen, 10 oktober 1980, A.R. 19.629).

Een dwangsom ten belope van een forfaitair vastgesteld bedrag komt veel minder voor (Vred. Borgloon, 26 juni 1980; A.R. 8.370): o.a. een opgelegde dwangsom van 50.000fr. wanneer de opgelegde werken binnen de gestelde termijn niet zijn uitgevoerd).

De aanvangsdatum voor het mogelijk verbeuren van een dwangsom is ten vroegste de dag van de betekening van het vonnis (zie art. 1385bis Ger. W.).

In de meeste gevallen vindt men daaromtrent geen verdere specificaties. Soms kent de rechter nog een zekere termijn toe aan de verweerder, zodat de dwangsom pas eisbaar wordt na verloop van een bepaalde tijd:

— Vred. Gent (5e kanton), 4 september 1980: een dwangsom van 500fr. per dag indien het huis niet ter beschikking van de verzoeker is gesteld binnen tien dagen na de betekening van het vonnis;

— Vred. Gent (3e kanton), 19 november 1980, A.R. 24/80: in een analoog geval, kent de vrederechter een dwangsom toe van 500fr. per dag te rekenen vanaf de 15e dag na de betekening, met een maximum van 20.000 frank; Vz. Kh. Oudenaarde, 30 oktober 1980, A.R. 11.115; een dwangsom van 10.000 frank per dag, eisbaar vanaf drie maanden na de betekening van het vonnis, en voor zover de verweerder voortgaat met de verboden handelsdaden;

— Vz. Kh. Brussel, 15 oktober 1980 (V.S./8008/80): een vrij korte termijn werd verleend in dit geval, waarbij alle verboden affiches binnen 24 uur dienden te worden verwijderd, onder verbeuren van een dwangsom van 100.000 frank per affiche, en dit zonder maximumbedrag (publikatie verder in dit nummer).

Een aantal beslissingen gaan zelfs zover dat de dwangsom eisbaar wordt vanaf de datum van de uitspraak (Vred. Maasmechelen, 19 december 1980, A.R. 2.873; Vred. Nijvel, 11 februari 1981, A.R. 9677, publikatie in *J.T.*, 3 oktober 1981; Rb. Antwerpen (3e k.) 13 maart 1981, A.R. 65.115). Dergelijke vonnissen zijn duidelijk in strijd met de wet (art. 1385bis Ger. W.).

Het vaststellen van een maximumbedrag van de eventueel te verbeuren dwangsom is vrij zeldzaam. Naast het hierboven vermelde geval, is er nog een vonnis van de Vrederechter te St.-Truiden van 13 november 1980 (A.R. 174.79), waarbij een dwangsom van 200 frank per dag wordt opgelegd voor een maximumduur van 180 dagen; de Vrederechter te Bilzen legt bij vonnis van 1 september 1980 (A.R. 13.662) een dwangsom van 1.000 frank per dag verdraging op met een maximum van 90.000 frank (zie publikatie verder in dit nummer).

We hebben reeds gewezen op de onduidelijkheid van vele beslissingen bij het formuleren van het criterium dat aanleiding geeft tot het verbeuren van een dwangsom. De moeilijkheden doen zich hier voornamelijk voor bij de concrete uitvoering van de beslissingen, waarbij niet enkel moet worden vastgesteld of de daad een overtreding is of niet, maar ook hoe de controle van deze daad (of van de onthoudingen) moet plaatshebben. Soms heeft de rechter dit voorzien en suggereert hij de mogelijkheid aan de eiser om een deurwaarder te verzoeken de strijdige handelingen te doen vaststellen (Vred. Kraainem, 3 juni 1980, A.R. 209) (zie verder in dit nummer), wat uiteraard niet gratis gebeurt, zodat ervoor gevreesd kan worden dat zulke beslissingen wel eens de werking van de dwangsom zouden kunnen ontkrachten. Hierdoor wordt aan de wettelijke vereisten iets toegevoegd!

Een veel voorkomend verschijnsel is dat de dwangsom geëist wordt in samenhang met andere veroordelingen (in de ruime zin van het woord, zoals een bijkomende schadevergoeding): Vred. Brugge (2e kanton), 13 oktober 1980 (A.R. 4006); de mogelijkheid van eigen uitvoering op kosten van de verweerder: Vred. Marchienne-au-Pont, 13 februari 1981 (A.R. 4.891); de publikatie in kranten of in gespecialiseerde tijdschriften: Vz. Kh. Dendermonde, 6 augustus 1980 (A.R. 548/80) of de uitdrijving op deurwaardersbevel met behulp van de sterke arm: Vred. Gent (5e kanton), 4 september 1980.

6. Curiosa

Deze illustratie over de toepassingsvelden van de dwangsom in de Belgische rechtspraak (over de periode maart 1980-mei 1981) kan worden afgerond met een aantal

curiosa, die de onwennigheid bij het toepassen van de dwangsom verraden.

Twee vonnissen van de Vrederechter te Maasmechelen (van 27 juni 1980, A.R. 636, en van 19 december 1980, A.R. 2.873) vermelden een schatting «pro fisco» van het bedrag van de dwangsom. In het eerste geval wordt een dwangsom opgelegd van 500fr. per overtreding, waarbij de vrederechter het aantal overtredingen per dag op drie schat. Het tweede vonnis kent een «vertragsvergoeding» van 200 frank per dag toe, pro fisco geschat op 30 dagen. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt duidelijk dat op het bedrag van de dwangsommen geen registratierechten (veroordelingsrechten) verschuldigd zijn⁸. De schatting «pro fisco» is dus niet vereist. De gebruikte terminologie in het tweede vonnis zou evenwel kunnen meebrengen dat de fiscus ten onrechte toch registratierechten heft op het bedrag. De vraag rijst ook of iemand die het voordeel van een verbeurde dwangsom heeft genoten, daarop belast kan worden in het stelsel van de inkomstenbelasting; een vraag die vanzelfsprekend ontkennend moet worden beantwoord: de dwangsom is geen inkomen doch een dwangmiddel.

Het vonnis van de Vrederechter te Maasmechelen (van 19 december 1980) is bovendien een akkoordvonnis. Het valt te betwijfelen of de partijen werkelijk een akkoord hebben gesloten m.b.t. die «prof-fisco»-schatting van dertig dagen! Zo dit niet het geval was, zou er niets aan veranderd kunnen worden, want tegen een akkoordvonnis is geen hoger beroep mogelijk.

In het vonnis van de Vrederechter te Brussel (7e kanton) van 21 jan. 1981 (A.R. 19.296) wordt de verweerder veroordeeld tot het verlenen van een borgstelling bij de bank als huurwaarborg (ten bedrage van 106.802 frank), dit ten laatste tegen 1 juli 1981; wordt dit niet gedaan, dan zal de verweerder een dwangsom moeten betalen van 1000 frank per week, tot op het ogenblik dat de bankwaarborg wordt gegeven. Op het eerste gezicht lijkt zo een uitspraak in strijd met art. 1385bis Ger. W., dat de toepassing van de dwangsom uitsluit t.a.v. veroordelingen tot betaling van een geldsom. De uitspraak lijkt wel te verantwoorden, wanneer men het bedrag van die huurwaarborg ziet als een species-zaak, en niet als een loutere geldsom (vgl. Benelux-Gerechtshof, 9 juli 1981, gepubliceerd verder in dit nummer).

Een analoog geval betreft het reeds vermelde vonnis van de Rechtbank te Leuven (2e kamer) van 20 februari 1981, tot afgifte van een algemeen legaat. Dit zou ook kunnen neerkomen op de betaling van een geldsom, doch men kan hier weer oordelen dat de geldsom een species-zaak is. Het vonnis is daarentegen wel vatbaar voor kritiek, waar het de technische formulering en hantering van de dwangsom betreft. Het bevel tot afgifte van een algemeen legaat is op zichzelf al een beschikking die aan duidelijkheid te wensen overlaat. De rechter spreekt in zijn beschikkend gedeelte bovendien niet van een «dwangsom» maar van een «schadevergoeding» van vijf miljoen frank, die moet betaald worden wanneer de ver-

weerder in gebreke is om het algemeen legaat af te geven binnen een maand na de betekening van het vonnis. Waarschijnlijk bedoelt de vrederechter niet schadevergoeding, doch dwangsom; de literatuur wijst nochtans duidelijk aan dat de dwangsom geenszins het karakter van een schadevergoeding heeft.

De slotzin van art. 1385bis, eerste lid, («geen dwangsom mag worden gevorderd noch uitgesproken, bij veroordeling tot betaling van een geldsom») blijft in elk geval het voorwerp van discussie. De uitzondering is per se verantwoord, daar men in deze gevallen tot rechtstreekse tenuitvoerlegging kan overgaan en het niet onwaarschijnlijk is dat anders de dwangsom de mogelijkheid zou bieden aan de meest gerede schuldeiser om zijn schuldvordering op te voeren ten nadele van de andere schuldeisers.

Het lijkt evenwel noodzakelijk deze uitzondering beperkend te interpreteren en een dwangsom alleen uit te schakelen wanneer de hoofdveroordeling werkelijk bestaat in de «betaling van een geldsom». Onder «betaling» dient hier te worden verstaan: «het uitkeren, doen uitkeren of doen toekomen van geld, in ruil voor een tegenprestatie», en niet de algemene betekenis van «uitvoering van een verbintenis of het verrichten van de verschuldigde prestatie»⁹.

Er is dus een nuance tussen het betalen van een geldsom en de «afgifte» ervan. Dit laatste kan wel onder toepassing van de wet op de dwangsom vallen (Vred. Brussel (7e kanton), 21 januari 1980, A.R. 19.296); in Nederland: H.R., 9 september 1949, *N.J.*, 1950, 595). Het probleem van de toepasselijkheid van de dwangsom doet zich ook voor wanneer het specifiek gaat om het voldoen van geldsommen, niet aan de tegenpartij (eiser), maar aan derden. Zo'n geval deed zich onlangs voor bij het Hof te Amsterdam (1e kamer), 15 januari 1981. Het hof heeft een prejudiciële vraag aan het Benelux-Gerechtshof gericht om te weten of de betaling van een geldsom aan anderen dan degene die veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling vordert, vatbaar is voor een dwangsom. Het Benelux-Gerechtshof heeft die vraag positief beantwoord (zie verder in dit nummer).

De Vrederechter te Nijvel (vonnis van 11 februari 1981) kent een dwangsom toe van 100 frank per dag dat de nodige werken niet zijn uitgevoerd om een recht van overgang aan te passen aan de noden van de tijd, met ingang vanaf de dag zelf van het vonnis; bovendien mogen de eisers vanaf de 16e dag na de betekening vlakui aanspreken om op kosten van de verweerder de werken te laten uitvoeren. Om het helemaal fraai te maken, zal de dwangsom verschuldigd blijven zolang de facturen niet betaald zijn (waardoor de eiser zich kan verrijken door het aanbieden van de facturen zolang mogelijk uit te stellen).

De Vrederechter te Marchienne-au-Pont (vonnis van 13 februari 1981; A.R. 4.891) bedacht een analoge eigenaardigheid: de verweerder krijgt twee maanden om de bevolen werken uit te voeren; doet hij dit niet, dan mag de eiser op kosten van de verweerder de werken laten uitvoeren en tevens kent hij vanaf die dag, «tot aan de voleinding der werken» een dwangsom toe van 100fr. per dag!

7. Conclusie

Dank zij de medewerking van vele magistraten kon in dit overzicht reeds een vrij volledige inventaris worden geboden van één jaar rechtspraak over de dwangsom.

⁸ Senaatsverslag M. STORME, *Parl. Besch., Senaat*, 177 (1979-80), 4, 23 oktober 1979 met verwijzing naar F. WERDEFROY, *Registratierechten*, A.P.R., nrs. 1220 e.v.

⁹ DEKKERS, II, nr. 505; DE PAGE, III, nr. 349; KLUYSKENS, nr. 163.

Algemeen mag worden gesteld dat in een tijd, waarin feilloze wetten helaas uitzonderingen worden, de wet op de dwangsom dank zij een langdurige en zorgvuldige legistische voorbereiding in het eerste jaar van zijn toepassing tot nagenoeg geen interpretatieproblemen aanleiding heeft gegeven.

Bovendien blijkt uit de ingezamelde oogst dat vele rechtspractici en rechtscolleges aan deze nieuwe figuur dadelijk burgerrecht hebben verleend en dit op de meest uiteenlopende gebieden van het recht.

De verzamelde rechtspraak doet natuurlijk heel wat algemene commentaar rijzen bij de wet op de dwangsom.

Ongetwijfeld heeft deze wet reeds tal van rechterlijke uitspraken kracht bijgezet en op die manier bijgedragen tot een betere en snellere rechtsbedeling. De toegelichte rechtspraak heeft niet alleen aangetoond in welke materies vrij vlug de dwangsom ingang heeft gevonden, maar heeft ook een aantal vrij onverwachte toepassingsterreinen doen ontdekken.

Dat de gebruikte criteria en formuleringen niet altijd even gelukkig zijn, is vooral te wijten aan een onwennigheid bij de rechtspractici inzake deze materie. Aan de efficiëntie van dit dwangmiddel doet dat evenwel niets af, noch aan de mogelijkheden tot creativiteit die hier voor de raadslieden en de rechters zijn weggelegd.

De eerste besluiten die uit de «eenjarige» toepassing van de dwangsom kunnen worden getrokken, zijn dan ook tweevoudig: vooreerst kan men vaststellen dat er geen fundamentele problemen gerezen zijn en dat de wet blijkbaar behoorlijk gereciperend is door de rechters.

Een tweede vaststelling is, dat er tot nog toe geen interpretatie- en uitvoeringsproblemen voor de rechtbank zijn gebracht. Waarschijnlijk moet de dwangsom in de meeste gevallen niet eens worden verbeurd, zodat de bijhorende controle- en bewijsmoeilijkheden die dit zou kunnen met zich brengen, zich niet eens voordoen.

In dit geval kan men besluiten dat de dwangsom haar doel bereikt, nl. de partijen komen het vonnis na, zodat de wetgeving op de dwangsom bijdraagt tot het meer efficiënt maken van rechterlijke uitspraken.

Voorgaande positieve balans mag evenwel niet tot euforie leiden. In een nabije toekomst zullen zich ongetwijfeld problemen aandienen, waarvan de belangrijkste wellicht de volgende zullen zijn:

1. De absolute noodzaak de omstandigheden waarin de dwangsom zal worden verbeurd, duidelijk te omschrijven.

Hierbij moet voornamelijk aandacht besteed worden aan het moment — na de betekening uiteraard — vanaf wanneer de dwangsom kan worden verbeurd. Ook dient de overtreding van het rechterlijk verbod, die tot een verbeurde aanleiding zal geven, zo precies mogelijk te worden bepaald.

In dit verband kan wellicht herinnerd worden aan enkele algemene formules die ter zake werden gesuggereerd (zie A.M.R., Gerechtelijk recht, *sub* artt. 1385bis e.v.; M. Storme, o.c., T.P.R., 1980, 236).

2. Het is duidelijk dat voornamelijk executiegeschillen problemen zouden kunnen doen rijzen, meer bepaald m.b.t. het bewijs van de gepleegde overtreding. Ook daarom is de zorgvuldige omschrijving van het rechterlijk bevel of verbod zo belangrijk.

3. Hoewel de dwangsom ook tegen de overheid kan worden gevorderd, wat verheugend is in een periode waar ook de overheid wel eens, meer dan voorheen, haar verbintenissen niet nakomt, is van deze mogelijkheid in de rechtspraak nog geen gebruik gemaakt.

4. Men zal de dwangsom veilig moeten stellen tegen pogingen die zullen worden aangewend om de cumulatie van de dwangsom met andere veroordelingen, zoals schadeloosstelling en boetebeding, uit te sluiten. De dwangsom blijft in de eerste plaats een sanctionering van de rechterlijke beslissing en dient als dusdanig te worden gehandhaafd naast mogelijk andere hoofdveroordelingen.

5. Ten slotte heeft de eerste toepassing door de rechtspraak reeds duidelijk gemaakt dat men de rechtsfiguur van de dwangsom zo ruim mogelijk wil aanwenden. Dit blijkt het duidelijkst uit de restrictieve interpretatie die men geeft aan de twee door de wet bepaalde uitzonderingsgevallen, nl. de betaling van een geldsom (zie hierover M. Storme, noot onder Benelux-Gerechtshof, 9 juli 1981, verder in dit nummer), en de nakoming van arbeidsovereenkomsten (zie boven de rechtspraak van de arbeidsrechtbanken).

Indien mocht blijken dat deze conclusies inspirerend zijn voor de verdere uitbouw van de rechtsfiguur van de dwangsom, dan zou de inventarisatie van de rechtspraak over één jaar niet vruchteloos zijn geweest.

Anne-Mieke DHOORE

RECHTSpraak

BENELUX-GERECHTSHOF

9 JULI 1981

President: de h. Goerens

Advocaat-generaal: de h. Berger

Advocaat: mr. Antoni

Dwangsom — Uitzondering — Betaling van een geldsom — Begrip.

Onder «betaling van een geldsom» in art. 1, eerste lid, tweede zin, van de Eenvormige Wet betreffende de

dwangsom (art. 1385bis Ger. W.) is niet te verstaan de betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling vordert.

Geens t/ Scholten

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat partijen in dit geding hierna zullen worden aangeduid als «(partij) Geers» en «(partij) Scholten»;

Overwegende dat partij Geers partij Scholten op 3 maart 1980 heeft doen dagvaarden voor de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam;

Overwegende dat zij heeft gevorderd dat Scholten zal worden veroordeeld: 1° een schuld van partijen uit geldlening met de daarop verschuldigde rente te betalen aan de schuldeiser, de Centrubank te Amsterdam; 2° aan Nederlands Vastgoed Fonds C.V. te betalen hetgeen deze coöperatieve vereniging te vorderen heeft op grond van een vonnis van de Kantonrechter te Amsterdam, op 12 februari 1979 gewezen tegen Geers en Scholten; 3° een en ander op straffe van een dwangsom van f250, voor elke week dat Scholten in gebreke blijft met de nakoming van het te wijzen vonnis;

Overwegende dat Geers daartoe stelde: dat partijen in gemeenschap van goederen gehuwd zijn geweest; dat hun huwelijk door echtscheiding is ontbonden; dat zij zijn overeengekomen de huwelijksgoederengemeenschap aldus te scheiden en te delen dat Scholten alle op 21 november 1978 bestaande schulden tijdig en richtig zou voldoen; dat hij echter ondanks aanmaning met de betaling van de op genoemde datum bestaande schuld, hierboven onder 1° vermeld, in gebreke is gebleven, hoewel zij geheel opeisbaar was;

Overwegende dat Geers voorts heeft gesteld: dat partijen overeenkwamen dat Scholten de huur van de echtelijke woning zou voortzetten; dat hij echter naliet de huurpenningen te betalen; dat dientengevolge Geers samen met Scholten bij vonnis van de Kantonrechter te Amsterdam van 12 februari 1979 is veroordeeld aan Nederlands Vastgoed Fonds C.V. f4.969,20 met rente te betalen; dat Scholten geen gevolg geeft aan die veroordeling, zodat Geers daarmee wordt belast;

Overwegende dat de Arrondissementsrechtbank te Amsterdam bij vonnis van 9 juli 1980, bij verstek uitgesproken, de hoofdvordering van Geers heeft toegewezen, in dier voege dat Scholten werd veroordeeld om binnen één week na betekening van het vonnis aan de tegen hem uitgesproken veroordeling te voldoen; dat de gevorderde dwangsom echter werd afgewezen, op grond van de overweging dat deze in strijd is met artikel 611a lid 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

Overwegende dat Geers van dit vonnis in hoger beroep is gekomen bij het Gerechtshof te Amsterdam;

Overwegende dat zij als grief heeft aangevoerd dat de Rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de gevorderde dwangsom in strijd is met artikel 611a lid 1 van het Wetboek;

Overwegende dat zij heeft gevorderd dat het vonnis zal worden vernietigd voor zover daarbij haar vordering tot veroordeling van Scholten tot betaling van een dwangsom van f250 per week werd afgewezen;

Overwegende dat Scholten in hoger beroep niet is verschenen;

Overwegende dat het Gerechtshof te Amsterdam blijkens zijn bovengenoemd arrest, oordelend dat «de uitspraak in deze zaak afhankelijk is van de uitleg van een krachtens artikel 1 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof aangewezen rechtsregel, namelijk van artikel 1 van de bijlage van de Overeenkomst van 26 november 1973, houdende Eenvormige Wet betreffende de dwangsom», het Benelux-Gerechtshof heeft verzocht de vraag te beantwoorden: «of onder 'betaling van een geldsom' in artikel 1, eerste lid, tweede zin, van de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom ook is te verstaan de betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die veroordeling van zijn we-

derpartij tot die betaling vordert», en iedere verdere uitspraak heeft aangehouden;

Ten aanzien van het verloop van het geding

Overwegende dat de Griffier van het Benelux-Gerechtshof een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het arrest van het Gerechtshof te Amsterdam heeft gezonden aan partijen en aan de Ministers van Justitie van België, van Nederland en van Luxemburg;

Overwegende dat Mr. J.M.S. Antoni, advocaat te Amsterdam, namens partij Geers een memorie heeft ingediend;

Overwegende dat de Minister van Justitie van Nederland een schriftelijke uiteenzetting heeft doen toekomen aan het Hoofd van het Parket van het Benelux-Gerechtshof;

Overwegende dat overigens geen schrifturen zijn ingediend, terwijl een mondelinge toelichting is verzocht noch bevolen;

Overwegende dat de standpunten van partij Geers en van de Minister van Justitie van Nederland beide daarop neerkomen dat de door het Gerechtshof te Amsterdam gestelde vraag ontkennend dient te worden beantwoord;

Overwegende dat de Advocaat-Generaal Berger op 11 mei 1981 schriftelijk conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

Betreffende de bevoegdheid van het Benelux-Gerechtshof om de onderhavige vraag van uitleg te beantwoorden:

Overwegende dat de Benelux-Overeenkomst houdende de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom, welke Overeenkomst reeds in werking was getreden tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Groothertogdom Luxemburg, thans ook ten aanzien van het Koninkrijk België in werking is getreden;

dat immers voor het Koninkrijk België op 31 januari 1980 de akte van bekrachtiging is neergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Benelux Economische Unie, hetgeen ingevolge artikel 6, lid 3, van de Overeenkomst medebrengt dat de Overeenkomst ten aanzien van het Koninkrijk België op 1 maart 1980 in werking is getreden;

Overwegende dat, nu de Overeenkomst in werking is getreden tussen de drie Overeenkomstsluitende Partijen, het Benelux-Gerechtshof op grond van artikel 4 van de Overeenkomst bevoegd is vragen van uitleg ten aanzien van de bepalingen van de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom, vervat in bijlage van de Overeenkomst, te beantwoorden;

Betreffende de onderhavige vraag van uitleg:

Overwegende dat artikel 1, lid 1 van de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom luidt:

«De rechter kan op vordering van een der partijen de wederpartij veroordelen tot betaling van een geldsom, dwangsom genaamd, voor het geval dat aan de hoofdveroordeling niet wordt voldaan, onverminderd het recht op schadevergoeding indien daartoe gronden zijn. Een dwangsom kan echter niet worden opgelegd in geval van een veroordeling tot betaling van een geldsom»;

Overwegende dat de vraag, gesteld door het Gerechtshof te Amsterdam, de uitleg betreft van de tweede zin van genoemd lid 1 van artikel 1;

Overwegende dat de vraag hierop neerkomt of het in

genoemde zin vervatte verbod om een dwangsom op te leggen ook geldt ingeval de hoofdveroordeling strekt tot betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling heeft gevorderd;

Overwegende dat de «Gemeenschappelijke memorie van toelichting van de Benelux-Overeenkomst houdende de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom», met betrekking tot artikel 1, lid 1, laatste zin, inhoudt:

«Het slot van lid 1 van artikel 1 bepaalt uitdrukkelijk dat geen dwangsom kan worden opgelegd in geval van veroordeling tot betaling van een geldsom. De reden voor deze uitzondering is hierboven uiteengezet»;

dat de uiteenzetting waarnaar wordt verwezen, inhoudt: «De Regeringen hebben ook nagegaan, of de rechter ter zake van verbintenissen tot betaling van een geldsom een dwangsom moet kunnen opleggen om stipte voldoening van bepaalde periodiek verschuldigde geldsommen, zoals salarissen en uitkeringen tot onderhoud, te verzekeren. De Regeringen hebben gemeend die suggestie niet te moeten volgen, daar zij van oordeel zijn dat een dwangsom ten doel heeft werkelijke nakoming van een verbintenis te verzekeren, terwijl in het geval van veroordeling tot betaling van een som geld, voldoening aan de veroordeling met behulp van de gewone executiemiddelen kan worden verkregen»;

Overwegende dat uit een en ander valt te concluderen dat de in de tweede zin van lid 1 van artikel 1 vervatte «uitzondering» enkel is geschreven voor gevallen waarin voldoening aan de hoofdveroordeling door middel van rechtstreekse executie kan worden verkregen;

Overwegende dat mitsdien het geval dat de schuldenaar is veroordeeld tot betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die de veroordeling heeft gevorderd, niet door gemelde «uitzondering» wordt bestreken;

dat deze conclusie aansluit bij de eisen van de praktijk omdat juist in een zodanig geval behoefte kan bestaan aan oplegging van een dwangsom, ten einde de nakoming van de veroordeling zoveel mogelijk te verzekeren;

Overwegende dat op grond van het vorenstaande moet worden aangenomen dat van «een veroordeling tot betaling van een geldsom» als bedoeld in artikel 1, lid 1, laatste zin, niet kan worden gesproken indien de hoofdveroordeling strekt tot betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling heeft gevorderd;

dat de vraag van uitleg, die het Gerechtshof te Amsterdam heeft gesteld, mitsdien ontkennend moet worden beantwoord;

Ten aanzien van de kosten

Overwegende dat het Hof volgens artikel 13 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof de kosten moet vaststellen welke op de behandeling voor het Hof zijn gevallen, welke kosten omvatten de honoraria van de raadslieden van partijen, voor zover dit in overeenstemming is met de wetgeving van het land waar het bodemgeschil aanhangig is;

dat volgens de Nederlandse wetgeving het salaris van de raadslieden van partijen wordt begrepen in de kosten welke aan de in het ongelijk gestelde partij in rekening worden gebracht;

Overwegende dat het Benelux-Gerechtshof de in Nederland in de cassatie-instantie voor de berekening van zodanig salaris geldende maatstaven in aanmerking zal nemen;

Uitspraak doende op de door het Gerechtshof te Amsterdam gestelde vraag;

Gelet op de conclusie van Advocaat-Generaal Berger;

Verklaart voor recht,

Onder «betaling van een geldsom» in artikel 1, eerste lid, tweede zin, van de Eenvormige Wet betreffende de dwangsom is niet te verstaan de betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling vordert;

Uitspraak doende omtrent de op de behandeling voor het Benelux-Gerechtshof gevallen kosten:

Bepaalt die kosten: voor partij Geers op f1.930,- (exclusief B.T.W.); voor partij Scholten op nihil.

NOOT—Interpretatie van de Eenvormige Wet op de dwangsom

Ten einde een gelijkvormige interpretatie van de Eenvormige Wet op de dwangsom te verzekeren, bepaalt art. 6 van het Verdrag betreffende de instelling en het Statuut van een Benelux-Gerechtshof (Verdrag van 31 maart 1965, goedgekeurd bij wet van 18 juli 1969) dat, naar analogie met art. 177 E.E.G.-Verdrag, prejudiciële vragen kunnen, resp. moeten worden gesteld aan het Hof ingeval twijfel heerst over de draagwijdte van de Eenvormige Wet.

Een eerste prejudiciële vraag i.v.m. de dwangsom werd afgewezen door het Beneluxhof bij arrest van 25 mei 1979 (Benelux-Gerechtshof, 25 mei 1979, R.W., 1979-80, 367) omdat op dat ogenblik België de Benelux-Overeenkomst op de dwangsom nog niet had goedgekeurd. Dit gebeurde m.i. ten onrechte, aangezien de desbetreffende Overeenkomst reeds in werking was getreden na de bekrachtiging door twee landen, nl. Nederland en Luxemburg.

Immers, art. 6 van de Benelux-Overeenkomst op de dwangsom bepaalt dat deze Overeenkomst in werking zal treden op de eerste dag van de tweede maand, volgende op de datum van neerlegging van de tweede akte van bekrachtiging. Luxemburg had op 30 november 1976 zijn bekrachtigingsoorkonde neergelegd en Nederland op 8 augustus 1978. Derhalve is tussen deze beide landen de Overeenkomst in werking getreden op 1 oktober 1978 (en niet op 1 januari 1978, zoals bij vergissing wordt vermeld in A.P.R., Tw. Dwangsom, nr. 7). Dit had tot gevolg dat in deze beide landen eenvormige rechtsregels tot stand waren gekomen, waarvoor het Beneluxhof bevoegd werd in geval van interpretatiegeschil.

Anders oordelen, zoals het Hof deed, zou betekenen dat men, bij gebrek aan bekrachtiging door het derde land, machteloos moest toezien op een rechtspraak die van land tot land geleidelijk zou gaan verschillen, hetgeen meteen de opzet van de eenvormigheid volledig in het gedrang zou brengen. Gelukkig heeft België intussen ook zijn bekrachtigingsoorkonde neergelegd, zodat het probleem voor de toekomst is opgelost.

In het arrest van 9 juli 1981 behandelt het Benelux-Gerechtshof derhalve voor de eerste maal ten gronde een prejudiciële vraag m.b.t. de dwangsom.

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 17 APRIL 1980

Voorzitter: ridder de Schaetzen

Raadsheer-rapporteur: mevr. Raymond-Decharneux

Advocaat-generaal: de h. Collard

Advocaten: mrs. Bützler, Simont en Dassesse

Huur — Geheel of gedeeltelijk tenietgaan van het verhuurde goed — Vrijstelling van de huurder van het geheel of een gedeelte van zijn verplichtingen — Voorwaarden.

Luidens art. 1722 B.W. is de huur van rechtswege ontbonden indien het verhuurde goed gedurende de huurtijd door toeval geheel is tenietgegaan, en indien het goed slechts ten dele teniet is gegaan, kan de huurder, naar gelang van de omstandigheden, ofwel vermindering van de prijs, ofwel zelfs ontbinding van de huur vorderen.

Voor de toepassing van die wetsbepaling, die niet alleen het materieel maar ook het juridisch tenietgaan van het verhuurde goed betreft, is voor de vrijstelling van de huurder die het genot van het goed moet derven, van het geheel of een gedeelte van zijn verplichtingen, vereist dat die genotsderving volgt uit het feit dat de verhuurder door toeval of overmacht onmogelijk het genot kan verschaffen dat in de huurovereenkomst is beloofd.

N.V. E. t/ Stad Brussel
en Brusselse Agglomeratie

Gelet op het bestreden vonnis, op 29 juni 1978 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1102, 1108, 1156, 1184, 1719 en 1722 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het vonnis, na te hebben vastgesteld dat de Brusselse agglomeratie ter uitvoering van de wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten de bevoegdheden van de stad Brussel heeft overgenomen inzake brandweer en bijgevolg sedert 16 oktober 1973 de brandweerpost heeft overgenomen die de stad Brussel had gevestigd in een gedeelte van de gebouwen die haar door eiseres werden verhuurd, beslist dat de toepassing van de voormelde wet, in zoverre de stad Brussel daardoor de beschikking van een gedeelte van de gehuurde plaatsen heeft verloren, voor haar een geval van overmacht vormde dat, met toepassing van artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek, enkel een vermindering van de huurprijs verantwoordt die evenredig is met de omvang van de genotsderving, dat daarentegen de Brusselse agglomeratie veroordeeld moet worden tot betaling van een vergoeding wegens bewoning in verhouding tot de plaatsen die zij gebruikt, en dus de beroepen beslissing bevestigt die, na de Brusselse agglomeratie veroordeeld te hebben om aan eiseres een provisioneel bedrag van 750.000fr. te betalen, een deskundige aanstelt die het respectievelijk aandeel moet vaststellen van elke verwerende partij in de huurprijs van de plaatsen die zij respectievelijk betrekken,

terwijl, zo de wet van 26 juli 1971 eventueel een geval van overmacht kan uitmaken, die omstandigheid enkel betrekking heeft op de stad Brussel, de huurder, en niet op

Tijdens een echtscheidingsprocedure waren de partijen overeengekomen dat de man bepaalde schulden van de gemeenschap zou vereffenen. Toen bleek dat deze overeenkomst niet werd nageleefd, dagvaardde de vrouw haar ex-echtgenoot ten einde hem te doen veroordelen om die schulden aan de schuldeisers te betalen, dit onder verbeurte van een dwangsom.

De Arrondissementsrechtbank te Amsterdam wees de hoofdvordering toe, doch oordeelde dat een dwangsom in strijd zou zijn met art. 611 a, lid 1, Rv. (= art. 1385bis Ger. W.), volgens hetwelk «een dwangsom niet kan worden opgelegd in geval van een veroordeling tot betaling van een geldsom».

In hoger beroep was het Gerechtshof te Amsterdam van oordeel dat aan het Benelux-Gerechtshof een prejudiciële vraag diende te worden gesteld teneinde te vernemen «of onder 'betaling van een geldsom' ook is te verstaan de betaling van een geldsom aan een ander dan degeen die veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling vordert».

Het Benelux-Gerechtshof beantwoordt de vraag ontkennend, met verwijzing naar de voorbereidende teksten. Deze uitspraak dient te worden bijgevalen en wel om drie redenen.

In de eerste plaats is het inderdaad duidelijk, zoals het Hof ook zegt, dat de betaling van een geldsom door een gedingvoerende partij aan de andere gedingvoerende partij dank zij een uitvoerbaar vonnis met de gewone executiemiddelen kan worden afgedwongen. Een dwangsom is ter zake overbodig.

Betalingen aan derden kunnen daarentegen niet op de gewone wijze worden afgedwongen, zodat in dat geval de dwangsom opnieuw zin en betekenis krijgt.

Maar er is meer. In wezen was in casu de betaling van de schulden een verbintenis tot doen, die de man op zich had genomen. Hij had zich tegenover zijn echtgenote verbonden bepaalde schulden van de gemeenschap te vereffenen.

Daar in principe elke verbintenis tot doen door een dwangsom kracht kan worden bijgezet, diende het desbetreffend verzoek van de echtgenote te worden ingewilligd.

Naar analogie hiervan mag eraan herinnerd worden dat in bepaalde omstandigheden de betaling van een geldsoms soms neerkomt op de *afgifte* van een bepaald bedrag, hetgeen niet onder de verbodsbepaling van art. 1385bis Ger. W. valt (er is reeds Belgische rechtspraak in die zin, zie de bijdrage van A.M. Dhoore in dit nummer; voor Nederlandse rechtspraak, zie men G.L. Ballon, *Dwangsom*, A.P.R., nr. 151).

Ten slotte en dit is wellicht het belangrijkste. Uit het arrest van het Benelux-Gerechtshof blijkt de duidelijke wil om de toepasselijkheid van de dwangsom zo ruim mogelijk te interpreteren. Dit is een bijzonder verheugende vaststelling; zij doet de hoop op een extensieve interpretatie, die ik aan de vooravond van de invoering van de dwangsom in België mocht verwoorden (M. Storme, «Een revolutionaire hervorming: de dwangsom», *T.P.R.*, 1980, 222 e.v., spec. 230-231), nu reeds in vervulling gaan.

Marcel Storme

eiseres die steeds het genot heeft kunnen verstrekken van de gehuurde gebouwen waarvan niet wordt betwist dat ze conform zijn gebleven aan de in de huurovereenkomst bepaalde bestemming; er enkel ten aanzien van de verhuurder, eiseres, sprake kan zijn van de onmogelijkheid het genot te verschaffen, en die onmogelijkheid vereist is ter verantwoording van de toepassing van het in het middel bedoelde artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek; daaruit volgt dat het vonnis, door op grond van artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek aan de stad Brussel een vermindering toe te staan van de tussen de partijen overeengekomen huurprijs, enkel op grond dat de huurder ten gevolge van overmacht afgeleid uit de toepassing van de voornoemde wet van 26 juli 1971 het gebruik moest derven van een gedeelte van de gehuurde goederen, de in het middel bedoelde wetsbepalingen schendt, inzonderheid de artikelen 1719 en 1722 van het Burgerlijk Wetboek:

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, door de tweede eiseres tegen het middel opgeworpen en hieruit afgeleid dat het middel, nu het vonnis enkel wordt bekritiseerd aangaande de betrekkingen tussen eiseres en de eerste verweerster ten aanzien van de tweede verweerster bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is;

Overwegende dat het middel door de schending van artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek aan te voeren niet enkel het vonnis bekritiseert in zoverre het de eerste verweerster heeft vrijgesteld van haar verplichting de huurprijs die zij als huurder verschuldigd was te betalen voor de plaatsen die voor de brandweerpost werden gehuurd, doch het vonnis bijgevolg ook verwijt de tweede verweerster in haar plaats te hebben gesteld als schuldenaar van de verschuldigde bedragen;

Dat het middel aldus, in zoverre het tegen de tweede verweerster is gericht niet van belang is ontbloeit;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Over het middel:

Overwegende dat het middel niet aanduidt waarin de wetsbepalingen die het bedoelt, behoudens artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek, geschonden zijn; dat het middel dienaangaande niet ontvankelijk is;

Overwegende dat naar luid van artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek indien het verhuurde goed gedurende de huurtijd door toeval geheel is tenietgegaan, de huur van rechtswege ontbonden is; indien het goed slechts ten dele teniet is gegaan, de huurder naar gelang van de omstandigheden, ofwel vermindering van de prijs, ofwel zelfs ontbinding van de huur kan vorderen;

Overwegende dat voor de toepassing van die wetsbepaling die niet enkel het materieel doch ook het juridisch tenietgaan van het verhuurde goed betreft, vereist is, voor de vrijstelling van de huurder die het genot van het goed moet derven, van het geheel of een gedeelte van zijn verplichtingen, dat die genotsderving volgt uit het feit dat de verhuurder door toeval of overmacht onmogelijk het genot kan verschaffen dat in de huurovereenkomst is beloofd;

Overwegende dat het vonnis, dat slechts erop wijst dat de toepassing van de wet van 26 juli 1971, in zoverre zij aan de stad Brussel een gedeelte van het gebruik van de gehuurde goederen ontnam, voor de stad een geval van overmacht uitmaakte dat, met toepassing van artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek, «een vermindering» van de

huurprijs verantwoordde die evenredig is met de omvang van de genotsderving, zonder vast te stellen dat de verhuurder door die omstandigheid onmogelijk het genot kon verschaffen van het verhuurde goed overeenkomstig de bij de overeenkomst voorziene bestemming, artikel 1722 van het Burgerlijk Wetboek schendt;

Dat het middel gegrond is;

(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 26 JUNI 1980

Eerste voorzitter: de h. Wauters

Raadsheer-rapporteur: mevr. Raymond-Decharneux

Advocaat-generaal: de h. Velu

Advocaten: mrs. Van Ryn, Gillet en Tossens

Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Zaken — Bewaring — Geleende zaak die gebrekkig is.

De bewaarder van een zaak in de zin van art. 1384, eerste lid, B.W., is de persoon die gebruik maakt van de zaak voor zijn eigen rekening of die er het genot van heeft of ze bewaart met recht van toezicht, leiding en controle.

Door uit de overwegingen eigen aan de zaak (zie nader het arrest), bij een onaantastbare feitelijke beoordeling, af te leiden dat verweerder geen recht van leiding had dat een van de essentiële bestanddelen is van de bewaring, en door bijgevolg te beslissen dat laatstgenoemde geen bewaarder was van de ladder die het ongeval veroorzaakte, heeft het bestreden arrest geenszins de artt. 1384, eerste lid, en 1385 B.W. geschonden.

Het is niet tegenstrijdig enerzijds vast te stellen dat de verweerder, die de gebrekkige ladder in leen had gekregen, erover volledig meester was voor het gebruik ervan in de uitoefening van zijn beroep en, anderzijds, te oordelen dat verweerder, nu hij de bouw van de zaak niet kon aanpassen om het gebrek te doen verdwijnen, geen recht van leiding had dat de bewaring kenmerkt.

N.V. L. t/ H. e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 31 januari 1979 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

(...)

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1137, 1149, 1384, 1385, 1880, 1882, 1884, 1886, 1890 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest, na in feite te hebben vastgesteld dat de eerste verweerder de ladder waarvan hij was gevallen in lening had gekregen, beslist «dat, daar de aansprakelijkheid van de bewaarder steunt op het vermoeden dat hij een fout heeft begaan aangezien hij een gebrekkige zaak onder zijn bewaring heeft, hij enkel bewaarder zal zijn en de zaak onder zijn bewaring zal hebben als hij op een zodanige wijze kan handelen dat de zaak niet gebrekkig is, of dat het gebrek kan worden opgeheven of, althans dat dit gebrek onschadelijk wordt», en erop wijst «dat, ten deze, hoewel H. volledig meester was over de zaak voor het gebruik dat hij ervan maakte in de uitoefening van zijn

beroep, hij echter niet kon beletten dat het gebrek bestaat, blijft bestaan of een schade veroorzaakt; dat hij immers gedurende de korte periode dat hij de ladder gebruikte, noch verplicht was, noch bij machte was grove herstellingen uit te voeren die nodig waren om de ladder opnieuw in goede staat te brengen, gezien de aard van het gebrek; dat in dit geval het gebrek de bouw van de zaak aantast en H. de structuur van de door hem gebruikte ladder niet kon aanpassen zonder deze te wijzigen en dat hij dus over de zaak geen recht van leiding had, dat de bewaring kenmerkt; dat de C. over dit recht bleven beschikken», om op grond van die redenen te beslissen dat de verzekerde van eiseres, als bewaarder van de gebrekkige ladder, aansprakelijk is voor de aan H. door het gebrek van die ladder berokkende schade,

terwijl, eerste onderdeel, uit de consideransen van het arrest niet blijkt, of volgens het arrest, de houder van een zaak in het algemeen en de eerste verweerder in het bijzonder, slechts bewaarder kunnen zijn van de zaak in de zin van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, als zij rechtens de macht hebben om te beletten dat het gebrek van de zaak bestaat of tot uiting komt, de nodige grove herstellingen uit te voeren en de structuur van de zaak zelf te wijzigen, dan wel of de hoedanigheid van bewaarder afhankelijk wordt gesteld van de mogelijkheid feitelijk te beletten dat het gebrek van de zaak bestaat of tot uiting komt, de nodige grove herstellingen uit te voeren en de structuur zelf van de zaak te wijzigen; deze onnauwkeurigheid en onduidelijkheid van de redengeving van het arrest schending van artikel 97 van de Grondwet leveren;

tweede onderdeel, de bewaarder van een zaak, in de zin van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, de persoon is die gebruik maakt van deze zaak voor zijn eigen rekening, die er het genot van heeft en ze bewaart met recht van toezicht, leiding en controle; de bewaring noch de feitelijke mogelijkheid impliceert in alle gevallen het bestaan van het gebrek te beletten, noch de rechten en verplichtingen eigen aan de persoon die over de zaak een eigendomsrecht of een ander zakelijk recht uitoefent, zoals het recht de structuur van de zaak te wijzigen of de verplichting grove herstellingen uit te voeren; door te beslissen dat de verweerder H., hoewel hij het gebruik had van de litigieuze ladder, die zaak voor eigen rekening gebruikte en er volledig meester over was, in geen geval bewaarder was op grond dat, enerzijds, hij niet kon beletten dat het gebrek bestaat, blijft bestaan of een schade veroorzaakt, en, anderzijds, hij noch verplicht was, noch bij machte was de nodige grove herstellingen uit te voeren om de zaak weer in orde te brengen gezien de aard van het gebrek en, ten slotte, hij de bouw van de ladder niet kon wijzigen, het arrest het juridisch begrip bewaring van de zaak miskent (schending van de artikelen 1384 en 1385 van het Burgerlijk Wetboek);

derde onderdeel, na te hebben vastgesteld dat de eerste verweerder de betwiste ladder in lening had gekregen en er volledig meester over was voor het gebruik ervan in de uitoefening van zijn beroep, het arrest, door te beslissen dat de eerste verweerder niet het voor de bewaring kenmerkende recht van leiding over de zaak had op grond dat

hij niet kon beletten dat het gebrek bestaat of tot uiting komt, de nodige grove herstellingen niet kon uitvoeren en de structuur zelf van de geleende zaak niet kon aanpassen, zijn beslissing op tegenstrijdige redenen steunt (schending van artikel 97 van de Grondwet) en de wetsbepalingen betreffende de verplichtingen van de houders en de leners van andermans zaak schendt (schending van de artikelen 1137, 1149, 1880, 1882, 1884, 1886 en 1890 van het Burgerlijk Wetboek):

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat de bewaarder van een zaak de persoon is die gebruik maakt van de zaak voor zijn eigen rekening of die er het genot van heeft of ze bewaart met recht van toezicht, leiding en controle;

Overwegende dat het arrest, na erop te hebben gewezen dat de gebrekkige ladder eigendom was van de vennootschap C. en dat laatstgenoemde die ladder ter beschikking van de eerste verweerder had gesteld voor zijn werk, beslist dat laatstgenoemde hoewel hij volledig meester was over de zaak voor het gebruik ervan in de uitoefening van zijn beroep, geen recht van leiding over die zaak had;

Dat het dienaangaande steunt op de consideransen «dat ten deze verweerder niet kon beletten dat het gebrek bestaat, blijft bestaan of de schade veroorzaakt; dat hij, inderdaad, tijdens de korte periode waarin de ladder werd gebruikt noch verplicht was noch de mogelijkheid had de nodige grove herstellingen uit te voeren om de zaak weer in orde te brengen, rekening houdend met de aard van het gebrek; dat verweerder, in dit geval waar het gebrek de bouw zelf van de zaak aantast, de bouw van de door hem gebruikte ladder niet kon aanpassen zonder deze te wijzigen»;

Dat het arrest, door uit die consideransen eigen aan de zaak, bij een onaantastbare feitelijke beoordeling, af te leiden dat de eerste verweerder geen recht van leiding had dat een van de essentiële bestanddelen is van de bewaring, en door bijgevolg te beslissen dat laatstgenoemde geen bewaarder was van de ladder die het ongeval veroorzaakte, de in het middel vermelde wetsbepalingen niet schendt;

Dat dit onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest, zoals uit het antwoord op het tweede onderdeel van het middel blijkt, om te beslissen dat verweerder niet de bewaring over de gebrekkige ladder had, met name hierop steunt dat hij niet kon beletten dat het gebrek bestaat, blijft bestaan of schade veroorzaakt;

Overwegende dat de beslissing van het arrest over de bewaring, ongeacht of de rechter geoordeeld heeft dat die macht een feitelijke mogelijkheid of een rechtens verleende macht was, niettemin wettelijk verantwoord zou zijn;

Dat, nu de aangevoerde dubbelzinnigheid de wettigheid van de beslissing niet beïnvloedt, dit onderdeel van het middel niet ontvankelijk is;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat het niet tegenstrijdig is enerzijds vast te stellen dat de eerste verweerder, de ontlener van de gebrekkige ladder, erover volledig meester was voor het gebruik ervan in de uitoefening van zijn beroep en, an-

derzijds, te oordelen dat de eerste verweerder nu hij de bouw van de zaak niet kon aanpassen om het gebrek te doen verdwijnen, geen recht van leiding had dat de bewaring kenmerkt;

Dat dit onderdeel van het middel dienaangaande feitelijke grondslag mist;

Overwegende dat, voor het overige, het middel niet preciseert waarin de schending van de vermelde wetsbepalingen bestaat;

Dat het middel dienaangaande bij gebrek aan nauwkeurigheid niet ontvankelijk is;

(...)

NOOT—Zie en vergelijk Cass., 11 september 1980, R. W., 1981-82, 27, en de in de noot vermelde arresten.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 17 NOVEMBER 1980

Voorzitter: de h. Gerniers

Raadsheer-rapporteur: de h. Mahillon

Advocaat-generaal: de h. Lenaerts

Advocaten: mrs. De Bruyn en Bützler

Veiligheidscomité — Beschermde werknemer — Onrechtmatig ontslag — Recht op vergoeding — Ontstaan van het recht op het ogenblik van het ontslag — Mogelijkheid tot effectieve wederopneming

Het recht op vergoeding wegens onrechtmatig ontslag van leden en kandidaat-leden van het veiligheidscomité ontstaat op het ogenblik dat het onrechtmatig ontslag gegeven wordt en niet op het moment van de aanvraag tot wederopneming. Bijgevolg heeft een onrechtmatig ontslagen beschermde werknemer recht op vergoeding ook al werd de herplaatsing in het bedrijf na het vonnis van faillissement aangevraagd. Het is niet van belang of de herplaatsing nog effectief mogelijk is.

mr. Graux qq. t/ M

Gelet op het bestreden arrest, op 4 oktober 1978 door het Arbeidshof te Antwerpen, afdeling Hasselt, gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen *Ibis*, §§ 2, 3, 4, 5, 6 en 7, van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de werknemers alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen (dit artikel *Ibis* ingevoegd door artikel 5 van de wet van 16 januari 1967), 444, 451, 455 tot en met 460, 466, 475, 528, 529, 561 en 563 van het Wetboek van Koophandel, boek III, titel I,

Doordat het arrest verweersters vordering tot het bekomen, in haar hoedanigheid van lid van het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, van een vergoeding gelijk aan twee jaar loon, als bepaald door artikel *Ibis*, § 7, van de wet van 10 juni 1952, ontvankelijk en gegrond verklaart, voor recht zegt dat verweester tegenover de massa van het faillissement naamloze vennootschap C. een schuldvordering van

492.752 frank heeft, de kosten aanhoudt en de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Tongeren verwijst op grond: dat, krachtens artikel *Ibis*, § 2, eerste lid, van de wet van 10 juni 1952, verweester slechts kon worden ontslagen om een dringende reden of om economische of technische redenen die vooraf door het bevoegd paritair comité zijn erkend; dat, nu het vonnis van faillietverklaring slechts op 30 november 1976 is geweest, d.i. na de beëindiging van de arbeidsrelatie, niet kan worden gesteld dat het ontslag voortvloeit uit een gerechtelijke beslissing in het raam van het faillissement waardoor de verplichting tot voorafgaande raadpleging van het paritair comité zou zijn vervallen; dat de algemene draagwijdte van voornoemd artikel *Ibis*, § 2, eerste lid, niet toelaat de werkgever die in de onmogelijkheid verkeert om zijn activiteit voort te zetten en al zijn personeel moet ontslaan, van de verplichting vrij te stellen van voorafgaande raadpleging van het paritair comité en dat bij gebreke aan bedoelde raadpleging verweester derhalve onwettig werd ontslagen, zodat het zonder belang is dat de door haar gevraagde herplaatsing niet meer mogelijk was;

(...)

Overwegende dat, luidens artikel *Ibis*, § 2, eerste lid, van de wet van 10 juni 1952, gewijzigd door de wet van 16 januari 1967, de leden van het veiligheidscomité die het personeel vertegenwoordigen, en de kandidaten slechts kunnen worden ontslagen «om een dringende reden of om economische of technische redenen, die vooraf door het bevoegd paritair comité zijn erkend»;

Overwegende dat het arbeidshof beslist dat verweester onregelmatig ontslagen is, nu het paritair comité niet vooraf werd geraadpleegd; dat de eisers deze beslissing niet aanvechten;

Overwegende dat de partijen ervan uitgaan dat, overeenkomstig artikel *Ibis*, § 5, de herplaatsing tijdig werd aangevraagd;

Dat, wanneer de werkgever een beschermde werknemer onwettig heeft ontslagen, het zonder belang is dat de herplaatsing van deze laatste niet meer mogelijk is;

Overwegende dat, ook als is het recht op de bijzondere ontslagvergoeding, bepaald bij § 7 van voornoemd artikel *Ibis* slechts verschuldigd wanneer de werkgever niet is ingegaan op de aanvraag tot herplaatsing gedaan overeenkomstig § 5 van hetzelfde artikel, de vergoeding niettemin wordt toegekend wegens de onregelmatigheid van het ontslag en het recht derhalve ontstaat op het ogenblik dat de werknemer ontslagen wordt;

Overwegende dat het arbeidshof vaststelt dat verweester werd ontslagen, alvorens haar werkgever failliet werd verklaard;

Dat de schuld van de gefailleerde tegenover verweester als gevolg van haar recht op de voornoemde vergoeding derhalve vóór het vonnis van faillietverklaring is ontstaan;

Dat verweester op de vergoeding recht heeft, ook al werd haar herplaatsing na dit vonnis aangevraagd en werd zij geweigerd door de eisers als curatoren van het faillissement;

Dat het middel naar recht faalt;

(...)

RAAD VAN STATE

4e KAMER — 10 APRIL 1981

Voorzitter: de h. Vermeulen

Staatsraden: de hh. Depondt en Vander Stichele

Rechtspleging — Verzoek tot tussenkomst — Ontvankelijkheid.

In een bij de Raad van State aanhangig gemaakt geding mogen alleen personen tussenkomen die doen blijken dat zij belang hebben bij de zaak. De wetgever heeft willen voorkomen dat de Raad van State te veel lichtvaardige en nutteloze beroepen te verwerken zou krijgen, die bovendien ook het normaal functioneren van de administratie zouden bemoeilijken.

De kamer waarbij de tussenkomst aanhangig is, doet bij bevel uitspraak over de ontvankelijkheid van het verzoek tot tussenkomst.

Gezien het verzoekschrift dat de verenigingen zonder winstooi merk C. en H. op 17 februari 1981 hebben ingediend om de vernietiging te vorderen van het koninklijk besluit van 24 december 1980 betreffende de scholengemeenschappen voor secundair onderwijs en houdende het rationalisatie- en programmatieplan van het secundair onderwijs met volledig leerplan;

Gezien het verzoekschrift dat het echtpaar D.-G. op 6 april 1981 heeft ingediend om in het door bovenvermelde verzoekende partijen aangespannen geding te mogen tussenkomen;

Gelet op de artikelen 52, 53 en 54 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1947 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State;

Overwegende dat enkel in een bij de Raad van State aanhangig gemaakt geding mogen tussenkomen personen die doen blijken dat zij belang hebben bij de zaak; dat de wetgever heeft willen voorkomen dat de Raad van State te veel lichtvaardige en nutteloze beroepen te verwerken zou hebben, die bovendien ook het normaal functioneren van de administratie zouden bemoeilijken; dat daarom ook aan de interveniënten een remgeld van 400fr. wordt opgelegd dat hun niet wordt terugbetaald, ook al geeft de Raad van State een uitspraak die met de strekking van hun tussenkomst overeenstemt; dat de vraag of iemand belang heeft bij een geding, hangende voor de Raad van State, door verschillende elementen bepaald wordt; dat precies om lichtvaardige interventies te voorkomen — zoals lichtvaardig ingestelde annulatieberoepen —, het vereiste geldt dat het belang persoonlijk zou zijn; dat het antwoord op de vraag of iemand een persoonlijk belang heeft bij een interventie bepaald wordt door de hoedanigheid waarop degene die wil tussenkomen, zich beroept; dat dan nagegaan wordt of de interveniënt in de hoedanigheid die hij doet gelden, enig nadeel lijdt van de bestreden beslissing, of dat een eventuele vernietiging van die beslissing hem in zijn belangen zou schaden; dat het derhalve niet voldoende is erop te wijzen dat een beslissing nadelig voor bepaalde belangen uitvalt; dat geloofwaardig moet worden gemaakt dat die benadeelde belangen eigen belangen van de interveniënt zijn in de hoedanigheid die hij doet gelden;

Overwegende dat de verzoekers die vragen om tussen te komen zich beroepen op de hoedanigheid van ouders van hun leerplichtig kind D.; dat uit het feit dat zij zelf een beroep met hetzelfde voorwerp hebben ingediend als in deze rechtszaak bij de Raad van State aanhangig werd gemaakt, kan worden afgeleid dat de strekking van hun interventie is, de in deze rechtszaak ingediende vordering te steunen; dat zij evenwel niet doen weten waarin de bestreden beslissing hun, in de concrete situatie die ze hebben als de ouders van D., ten gevolge van de bestreden beslissing enig nadeel doet lijden; dat de hoedanigheid van ouder van een leerplichtig kind niet voldoende is om het vereiste belang te hebben om als interveniënt te kunnen optreden, daar anders honderdduizenden ouders zouden kunnen tussenkomen, wat precies in strijd komt met het door de wet nagestreefde doel en met de uit de wet af te leiden correlatieve vereiste dat de interveniënt een persoonlijk belang moet hebben;

Overwegende derhalve dat niet kan worden aangenomen dat verzoekers in de gedeclareerde hoedanigheid van ouders van een leerplichtig kind het vereiste persoonlijk belang hebben om tussen te komen en hun aanvraag dan ook als niet ontvankelijk moet worden afgewezen,

Besluit:

Aan het echtpaar D.-G. is niet toegelaten in de debatten tussen te komen.

NOOT—Vrijwillige tussenkomst bij een beroep tot nietigverklaring

1. Wie belang heeft bij de oplossing van een geschil waarbij hij geen partij is, kan in de debatten tussenkomen. De voorwaarden voor de vrijwillige tussenkomst zijn:

a) het *verzoekschrift* tot tussenkomst moet gesteld zijn overeenkomstig in artt. 1 en 2 van het procedurereglement; de gronden van de tussenkomst moeten erin vermeld zijn;

b) de tussenkomst moet *tijdig* geschieden: het verzoek tot tussenkomst moet ingediend worden vóór de sluiting van de debatten; het is slechts ontvankelijk als de beslissing in de zaak er niet door vertraagd wordt;

c) de tussenkomende partij moet hetzij bij de inwilgiging, hetzij bij de verwerping van het beroep een *belang* kunnen doen gelden;

d) de tussenkomst mag geen middel zijn om de dwingende bepalingen van art. 4 van het procedurereglement te omzeilen; de tussenkomst mag de grenzen van het geschil niet wijzigen:

— de tussenkomende partij mag het voorwerp van het oorspronkelijk beroep niet wijzigen of uitbreiden (R.v.S., 22 mei 1962, nr. 9.386, Ferriere);

— streeft de tussenkomst en de partij hetzelfde doel na als de verzoeker, dan is het verzoek tot tussenkomst niet ontvankelijk, wanneer zij optreedt met een ander belang dan de verzoeker (R.v.S., 10 januari 1980, nr. 20.029, Gemeente Hensies); zij mag evenmin andere middelen aanvoeren dan die welke de verzoeker heeft doen gelden (R.v.S., 13 februari 1958, nr. 6.067, Ulens).

Uit het beginsel dat de tussenkomende partij de inzet van de rechtsstrijd niet mag wijzigen, werd ook afgeleid dat de tussenkomst de financiële lasten die het proces voor de verzoekende en de verwerende partij meebrengt, niet

mag verzwaren. De tussenkomen de partijen dragen bijgevolg altijd de kosten van hun tussenkomen, ongeacht de uitslag van het geding (R.v.S., 30 mei 1978, nr. 19.026, Verreken en Vercouter).

2. Over de ontvankelijkheid van het verzoek tot tussenkomen wordt normaal beslist in twee fasen.

Art. 54, eerste lid, P.R., bepaalt dat de kamer waarbij de tussenkomen aanhangig is, onverwijld uitspraak doet over de ontvankelijkheid van het verzoek tot tussenkomen. Luidens het verslag aan de Regent dat aan het procedure-reglement voorafgaat, is dit toezicht van de Raad van State noodzakelijk «om roekeloze en tergende rechtspelingen te voorkomen».

Het bevel waarbij de bevoegde kamer een verzoek tot tussenkomen ontvankelijk verklaart, heeft echter alleen een *voorlopig* karakter. Het bevel wordt immers verleend na een summier onderzoek. Over de ontvankelijkheid van de tussenkomen wordt pas *definitief* beslist in het arrest waarin over de zaak zelf uitspraak wordt gedaan (R.v.S., 24 april 1979, nr. 19.586, v.z.w. Hulsonniaux, Tourisme, Loisirs, Sports, Culture et Environnement; A. Mast, *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, Gent, 1977, blz. 585, nr. 614).

3. De zaken liggen anders wanneer het verzoek tot tussenkomen reeds onmiddellijk door de betrokken kamer niet-ontvankelijk wordt verklaard. Die verwerping kan immers niet anders dan definitief zijn.

De vraag rijst bijgevolg of een eenvoudig *bevellschrift* voor de verwerping van het verzoek tot tussenkomen kan volstaan. In sommige gevallen geschiedde de verwerping bij *bevellschrift* (R.v.S., 11 juli 1957, nr. 5.770, Wissels; R.v.S., 19 oktober 1977, nr. 18.490, Clottens, en het hierboven afgedrukt *bevellschrift*), in andere gevallen bij *tussenarrest* (R.v.S., 22 mei 1962, nr. 9.386, Ferriere; R.v.S., 29 mei 1962, nr. 9.414, Rodts; R.v.S., 30 oktober 1962, nr. 9.666, Apothekersvereniging van Antwerpen en Provinciale Raad van Antwerpen van de Orde der Apothekers t/ Van der Auwera). Doorgaans wordt het niet-ontvankelijk verzoek tot tussenkomen echter voorlopig toegelaten en pas in het eindarrest verworpen.

Als proeve van oplossing kan wellicht het volgende gelden: alleen *kennelijk* niet-ontvankelijke verzoeken tot tussenkomen worden bij *bevellschrift* afgewezen. Het *bevellschrift* is immers een ordemaatregel die slechts tot doel heeft het ordelijk verloop van de procesvoering te vrijwaren (Les Nouvelles, Droit administratif, VI, *Le Conseil d'Etat*, nr. 2.114). Kan over de ontvankelijkheid van de tussenkomen *redelijke twijfel* bestaan, dan moet de tussenkomen hetzij voorlopig worden toegelaten, hetzij bij tussenarrest worden afgewezen.

4. In het afgedrukt *bevellschrift* wordt gesteld dat de hoedanigheid van ouder van een leerplichtig kind niet voldoende is om als interveniënt in de zaak te kunnen optreden. Dit betekent natuurlijk niet dat die hoedanigheid nooit zou volstaan om voor de Raad van State te kunnen optreden.

Men raadplege desbetreffend het arrest Huwe en Van Lierde, nr. 20.209, van 25 maart 1980: het feit dat de overheid de participatie van de ouders in het beleid van de school erkend heeft, impliceert «dat zij een persoonlijk en direct belang kunnen laten gelden in alle aangelegenheden die direct betrekking hebben op het pedagogisch optreden in de schoolgemeenschap». Meer bepaald zijn zij ontvankelijk om beroep tot nietigverklaring in te stellen tegen de

benoeming van een lid van het onderwijzend personeel die niet met naleving van de wettelijke en reglementaire bekwaaamheidsvoorwaarden zou zijn geschied.

Walter Van Noten

HOF VAN BEROEP TE GENT

10e KAMER — 17 JANUARI 1980

Voorzitter: de h. Maes

Raadsheren: de hh. Denys en Casier

Advocaat-generaal: de h. Colpaert

Advocaten: mrs. De Munter, Vidy, Van de Sype en Van Vliet

Verzekering — Motorrijtuigen — Art. 4.1. van de modelpolis — Inwonende kinderen — Tijdelijk onbruikbaar voertuig dat door ander vervangen wordt.

Als inwonend kind in de zin van art. 4.1. van de modelpolis dient te worden beschouwd de gehuwde zoon die, in de loop van een echtscheidingsprocedure, feitelijk gescheiden zijnde van zijn echtgenote en aldus geen eigen levenscel meer vormend, terug is gaan samenleven bij zijn ouders met de andere kinderen, met de bedoeling er te blijven.

Het tijdelijk onbruikbaar zijn van een voertuig om technische redenen is een toestand die objectief kan worden vastgesteld en niet uitsluitend of hoofdzakelijk mag worden afgeleid uit verklaringen omtrent de toestand van het voertuig door personen die soms niet eens het defect voertuig hebben gezien.

Van A. e.a. t/ Van L.

(...)

a. Artikel 4.1. van de modelpolis kent een uitbreiding van waarborg toe aan de kinderen van de verzekeringsnemer die bij hem inwonen, onder de voorwaarden in dit artikel vermeld.

Inwonen dient hier niet opgevat te worden in de strikt juridische betekenis van artikel 102 B.W., maar wel als het feitelijk samenleven van de verzekeringsnemer met zijn echtgenote en hun kinderen onder hetzelfde dak hetzij dit nu een huis is of een appartement of, zoals ter zake, een groep van rondreizende woonwagens die één leefeenheid of levenscel vormen en waarvan het aantal, gezien de beperkte leefruimte van iedere woonwagen, bepaald wordt door het aantal samenlevende leden, hun geslacht en leeftijd.

Artikel 4.1. beperkt de inwonende kinderen niet tot diegenen die nooit gehuwd geweest zijn, zoals de gedaagde in gemeenverklaring het wil voorstellen. Aldus dient als inwonend kind beschouwd te worden, zoals dit het geval is voor beklagde, de gehuwde zoon die, in de loop van een procedure van echtscheiding, feitelijk gescheiden zijnde van zijn echtgenote en aldus geen eigen levenscel meer vormend, terug is gaan samenleven bij zijn ouders met de andere kinderen met de bedoeling er te blijven.

Dat zoals ter zake, de verzekeringsnemer en de beklagde, en ook andere inwonende kinderen trouwens niet op het-

zelfde adres officieel ingeschreven zijn, doet geen afbreuk aan dit «inwonen» daar duidelijk blijkt uit een attest van 10 november 1978 van de burgemeester van Bonheiden, door beklaagde ter terechtzitting van 12 maart 1979 neergelegd, dat die officiële inschrijving niets anders is dan een correspondentieadres voor de leden van dat rondreizende familiale circus, die, in de winterperiode niet eens verblijven op de plaats waar ze officieel ingeschreven zijn, maar hun winterkamp opslaan op een terrein te Aalst, vóór de woningen van de mensen op wier adres sommigen ingeschreven zijn.

b. De dekking van het verzekeringscontract strekt zich uit, steeds onder al de voorwaarden bepaald in artikel 4.1, tot het vervangingsvoertuig van het in het contract omschreven voertuig dat *tijdelijk* onbruikbaar is om welke reden ook.

Het tijdelijk onbruikbaar zijn van een voertuig om technische redenen is een toestand die objectief kan worden vastgesteld en niet uitsluitend of hoofdzakelijk mag worden afgeleid uit verklaringen van personen omtrent de toestand van het voertuig en die soms niet eens het defect voertuig hebben gezien.

Blijkbaar heeft niemand, noch de verbalisanten noch de verzekeraar die nochtans op de hoogte was gebracht van het gebruik van het vervangingsvoertuig zoals verder aangetoond wordt, nagegaan welke de toestand was van het verzekerd voertuig Opel Rekord. Men spreekt wel van een compleet defecte motor maar dit maakt daarom nog geen voertuig definitief onbruikbaar.

Er zijn echter feiten en vaststellingen die erop wijzen dat dit voertuig niet voorgoed buiten gebruik was: de rijks-wacht heeft immers op 29 januari 1979 vastgesteld dat het voertuig Opel Rekord waarover de betwisting gaat, lichte schade vertoont aan de linkerkant en dat het verder in goede staat is, en het is met dit voertuig dat beklaagde zich op 12 maart 1979 naar de rechtbank begeven heeft. Daaruit reeds moet wel afgeleid worden dat het defect voertuig Opel Rekord nog wel hersteld kon worden.

Verder dient nog opgemerkt te worden dat de verzekeringsmaatschappij H. bij brief van 27 september 1977, dus de dag vóór het ongeval, met betrekking tot het verzekeringscontract van het voertuig Opel Rekord, verwittigd werd via de diensten van het verzekeringskantoor L., dat de personenwagen Ford Taunus 1600 gedurende een veertiental dagen gebruikt zou worden ter vervanging natuurlijk van de Opel Rekord. Mevrouw Anne-Marie B. heeft aan de politie van Lebbeke bevestigd dat het de verzekeringsneemster Wed. L. was die haar op 27 september 1977 van de wijziging van voertuig verwittigd had. De brief van 27 september 1977 is als ontvangen ingeschreven bij de verzekeringsmaatschappij op 29 september 1977.

Het geheel van die elementen laten toe te besluiten dat het voertuig Opel Rekord op 27 september 1977 slechts tijdelijk onbruikbaar was en vervangen werd door de personenwagen Ford Taunus 1600 die eigendom was van de garage N. zoals het verder onderzoek het uitgewezen heeft.

Het is niet uitgesloten dat beklaagde, gelet op de defecte staat van het voertuig Opel Rekord, dat echter, zoals aangetoond werd, zeker niet voorgoed onbruikbaar was, de bedoeling heeft gehad en aan zijn moeder meegedeeld, het voertuig Ford Taunus 1600 aan te kopen en daarom reeds, op de dag van het ongeval verklaarde dat het hem toebehoorde. Maar dit was op dat ogenblik zeker nog niet het geval, anders had het geen zin de verzekeringsmaatschap-

pij op 27 september 1977 te verwittigen van het tijdelijk in gebruik nemen — voor ongeveer vijftien dagen — van die Ford Taunus.

Dat dit laatste voertuig niet verkocht was, doch wel eigendom was van de garage N. blijkt verder nog uit de verklaringen van de garagehouder B., die bevestigt dat dit voertuig «voorlopig in bruikleen» was gegeven aan Van L.

Het hof is dan ook van oordeel dat, op 28 september 1977, aangezien al de voorwaarden van artikel 4.1 van de modelpolis verwezenlijkt waren, het voertuig Ford Taunus 1600 betrokken bij het ongeval, de uitbreiding van de verzekering genoot en daaruit volgt dat de telastlegging A niet bewezen blijft.

(...)

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

KORT GEDING — 15 OKTOBER 1980

Voorzitter: de h. Bellemans

Advocaten: mrs. Van Innis en Vanneste

Handelspraktijken — Gebruik op krantebenaming lijkende bewoording in reclame voor andere krant — Dwangsom

Strijdig met het eerlijk handelsgebruik is de voor een krant X gemaakte reclame: «Waar haalt de Gentenaar al zijn informatie? Uit de krant X», als «De Gentenaar» de benaming is van een andere krant die sinds jaren een grote bekendheid in Gent heeft verworven.

Het gebruik van de woorden «de Gentenaar» in de reclame wordt verboden, met verbeurte van een dwangsom van 100.000fr. per reclame die nog in strijd met het stakingsbevel 24 uur na de betekening zou worden gemaakt.

N.V. V. t/ N.V. H.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt te doen vaststellen dat verweerster, door gebruik te maken van de woorden «De Gentenaar» in de aangevochten reclame, het Beneluxmerk nr. 617415 van eiseres op onrechtmatige wijze heeft gebruikt in de zin van artikel 13.A.2 B.M.W. en zodoende een daad stelt strijdig met artikel 54 van de wet betreffende de handelspraktijken; verweerster tot de staking van die daad te doen veroordelen; verweerster te doen veroordelen tot de betaling van een dwangsom ten bedrage van 100.000fr. per reclame die zij in strijd met het stakingsbevel 24 uur na de betekening ervan zou voeren; te doen zeggen dat het vonnis op kosten van verweerster zal worden gepubliceerd;

Overwegende dat verweerster opwerpt dat de voorzitter ter zake onbevoegd is omdat de vordering ertoe zou strekken daden van namaking te doen verbieden; dat ze ten gronde het beweerde verwarringsrisico voor onmogelijk houdt; dat ze te goeder trouw is; dat de gevraagde bekendmaking van het vonnis terzake ongepast is;

De bevoegdheid

Overwegende dat krachtens artikel 56 W.H.P. «artikel 55 geen toepassing vindt op daden van namaking die onder

toepassing vallen van de wetten betreffende ... de fabrieks- of handelsmerken»;

Dat de wetgever hiermee heeft willen vermijden dat de rechter in staking een beslissing zou wijzen die eventueel onverenigbaar zou zijn met een latere beslissing genomen door de rechter in namaking;

Dat volgens de ratio de onbevoegdheid van de voorzitter er slechts in bestaat dat hij geen daad van namaking mag verbieden om de uitsluitende reden dat het een namaking is en aldus een vastgestelde inbreuk op de bijzondere wetten op merken e.d.; dat hij wel daden mag verbieden die reeds onrechtmatig zouden zijn op andere gronden, daargelaten of er al dan niet een merkinbreuk zou zijn;

Overwegende dat daarenboven het begrip «daden van namaking» niet mag worden uitgebreid tot de daden van misbruik van een merk (zie A. Braun, *B.R.H.*, 1978, blz. 603 en 604);

Overwegende dat hier geen vordering voorligt wegens namaking van een merk, wel wegens onrechtmatig gebruik van het merk van eiseres in de zin van artikel 13.A.2 B.M.W.;

Overwegende derhalve dat wij ter zake wel bevoegd zijn omdat artikel 56 W.H.P. hier niet toepasselijk is;

Ten gronde

Overwegende dat eiseres houdster is van het Benelux-merk nr. 617415 «De Gentenaar» voor kranten;

Dat de krant «De Gentenaar» sinds jaren een grote bekendheid in de streek van Gent heeft verworven;

Overwegende dat eiseres vaststelt dat verweerster sinds enkele dagen in het Gentse reclame voert voor haar krant (...) met als slogan: «Waar haalt de Gentenaar al z'n informatie? Uit X» (krant van verweerster);

Dat eiseres beweert dat verweerster zodoende een onrechtmatig gebruik maakt van het merk van eiseres, dat strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken en dat de beroepsbelangen van eiseres schaadt in de zin van artikel 54 van de wet van 14.7.71 betreffende de handelspraktijken;

Overwegende dat verweerster tevergeefs beweert dat ze niet de bedoeling had noch heeft om naar een titel van een blad te verwijzen maar enkel om de Gentenaar in persoon aan te spreken;

dat de kwestie van goede of kwade trouw geen rol speelt;

Overwegende dat verweerster ten onrechte stelt dat de indruk niet verwekt werd dat het blad «De Gentenaar» wordt bedoeld, integendeel de Gentenaar als individu aangesproken wordt;

Overwegende dat niet alle lezers van de gevoerde reclame weten of denken dat verweerster het woord de Gentenaar uitsluitend in de zin van de persoon gebruikt; dat in elk geval niets het doorsnee-publiek belet — zo groot is de verwarringsmogelijkheid — te menen dat het woord de Gentenaar in casu voor tweërlei uitlegging vatbaar is of dat hier een woordspeling voorhanden is;

Overwegende dat verweerster ten onrechte beweert dat geen enkele mogelijkheid van verwarring kan bestaan omdat ze in de tekst «de Gentenaar» met kleine d zet en niet «De Gentenaar» met grote D, omdat het grafisme van de door haar gebruikte letters «... de Gentenaar» niet overeenstemt met het lettertype van de titel «De Gentenaar» van eiseres en omdat het woord de Gentenaar slechts in een lopende tekst gebruikt wordt;

Overwegende dat verweerster klaarblijkelijk onvol-

doende inspanningen deed om te vermijden dat de campagne die ze in de streek van Gent voert, verwarringstichtend wordt;

Dat ze bovendien tevergeefs inroept dat de affiche waarvan sprake deel uitmaakt van een campagne gevoerd in andere belangrijke steden van het Vlaamse lands-gedeelte;

Dat deze campagne hic et nunc kan en moet worden aangepast om de grenzen van de geoorlooftheid niet te overschrijden; dat verweerster zich voorzeker tot de Gentenaren kan richten zonder de indruk te verwekken dat het blad «De Gentenaar» wordt bedoeld;

Overwegende dat het derhalve past de staking van de gewraakte daad, doch niet de bekendmaking van het vonnis, te bevelen, en verweerster tot de betaling van een dwangsom te veroordelen;

Om die redenen,

Stellen vast dat door gebruik te maken van de woorden «de Gentenaar» in de aangevochten reclame, verweerster het Beneluxmerk nr. 617415 van eiseres op onrechtmatige wijze heeft gebruikt in de zin van artikel 13.A.2 B.M.W. en zodoende een daad stelt strijdig met art. 54 van de wet betreffende de handelspraktijken; veroordelen verweerster tot de staking van die daad; veroordelen verweerster tot de betaling van een dwangsom ten bedrage van honderd duizend frank per reclame die zij in strijd met het stakingsbevel vierentwintig uur na de betekening ervan verder zou voeren.

NOOT—Dit is wellicht het mooiste voorbeeld van de efficiëntie van de dwangsom: de gewraakte affiches werden de dag na de betekening met een witte affiche overplakt.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

KORT GEDING — 10 FEBRUARI 1981

Voorzitter: de h. Matthijs

Advocaten: mrs. Martens en Vanneste

Handelspraktijken — «Streekkrant» als benaming van reclamekrant en van katern in gewone krant — Dwangsom.

Eiseres verspreidde sedert 1979 een reclamekrant onder de titel «Streekkrant». Verweerster, uitgeefster, van een nieuwskrant, is begonnen in deze krant een katern met advertenties in te voegen onder de titel «Streekkrant voor ...».

Het gebruik door verweerster van de benaming «Streekkrant» roept voor derden het beeld op van de door eiseres verspreide reclamekrant; het gebruik van die benaming is een bron van verwarring en de keuze ervan is zelfs ingegeven door de bedoeling verwarring te verwekken bij de adverteerders in de reclameagentschappen (zie nader het vonnis).

Aan verweerster wordt verbod opgelegd de benaming «Streekkrant» voor handelsdoeleinden te gebruiken, onder verbeurte van een dwangsom van 500.000fr. voor

iedere publikatie die nog in strijd met het stakingsbevel zou plaatshebben na de betekening van het vonnis.

N.V. R. t/ N.V. U.

Eiseres vordert dat wij op grond van art. 55 van de wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, als strijdig met o.a. art. 54 van de wet de staking zouden bevelen van het gebruik door verweerster van de benaming «Streekkrant» als titel van het katern dat sedert 21 maart 1980 elke vrijdag als bijlage deel uitmaakt van het door verweerster uitgegeven dagblad.

Tot staving van deze vordering tot staken stelt eiseres dat nu zij de benaming «Streekkrant», steeds voorzien van het beeldmerk «E3», sedert 13 december 1979 als tituluur aanwendt voor haar in het Nederlands taalgebied van het koninkrijk kosteloos en wekelijks gewestelijk verspreide publiciteitskrant, verweerster, met betrekking tot dit publiciteitsblad, verwarring sticht bij de derden door deze benaming te gebruiken welke eiseres samen met het beeldmerk «E3» op 2 juli 1979 om 10 uur bij het Benelux Merkenbureau te Den Haag liet deponeren onder respectievelijk nr. 362041 en nr. 362048.

Van het vonnis vraagt eiseres de publikatie in drie door ons aan te wijzen dagbladen terwijl eveneens gevorderd wordt dat aan eiseres voorbehoud wordt toegekend van haar vraag tot schadevergoeding en, zo nodig, toepassing te maken van de wet op het merkenrecht.

In antwoord op deze vordering werpt verweerster in de eerste plaats op dat de vordering de staking beoogt van de namaking van een dagbladtitel als merk zodat wij, ingevolge art. 56 W.H.P., niet bevoegd zijn om van de vordering kennis te nemen.

Subsidiair bestrijdt verweerster de vordering als ongegrond en vat zij haar middelen als volgt samen: de benaming «streekkrant» is een onvoldoende originele louter banale generieke term die in het openbaar domein gevallen is en deze benaming waaraan, om verwarring te voorkomen, een geografische benaming is bijgevoegd zoals «Streekkrant voor West-Vlaanderen», «Streekkrant voor Antwerpen», enz., gebruikt zij niet als titel maar als rubriektitel van een van haar krant deel uitmakende afzonderlijke katern dat, samen met de krant en niet afzonderlijk verkocht wordt in tegenstelling met het publiciteitsblad van eiseres dat kosteloos in alle bussen wordt bezorgd; wat het door eiseres gebruikte grafisch beeld betreft mede het lettertype van de benaming zelf, betwist verweerster het plagiëren ervan.

Wegens de exceptie van volstrekte onbevoegdheid waarbij verweerster de rechtbank van koophandel als bevoegde rechter aanwijst, heeft eiseres enkel voor het geval wij deze exceptie als gegrond zouden inwilligen, bij conclusie haar vordering gewijzigd door in kort geding op grond van de wet van 14 juni 1961 als van art. 13, A, 2°, van de eenvormige Beneluxmerkenwet, het gebruik van bovenvermelde benaming te doen verbieden. Bij dezelfde conclusie vordert eiseres, bij wijze van uitbreiding van haar vordering, de veroordeling van verweerster tot de betaling van een dwangsom van 500.000fr. per vastgestelde inbreuk op het als stakingsrechter zoniet als rechter in kort geding uit te spreken verbod;

1. De bevoegdheid

Overwegende dat de onderhavige vordering niet wordt ingesteld op het zuivere vlak van de nijverheidseigendom wegens inbreuken op de exclusieve rechten van eiseres wat betreft de bescherming van de benaming en het waardenmerk;

Dat om andere redenen dan de loutere namaak de vordering enkel het opleggen beoogt van een gebruiksverbod van de benaming «streekkrant» omdat, volgens eiseres, verweerster met het gebruik van deze benaming in haar eigen uitgaven in de geest van het koperspubliek verwarring omtrent de identiteit van de door partijen uitgegeven edities in de hand werkt om aldus beslag te leggen op de cliënteel en, mitsdien, een daad te stellen strijdig met de eerlijke handelspraktijken;

Dat bij de uiteenzetting van de feiten in de dagvaarding met weergave o.m. van de tussen partijen bij monde van hun raadslieden gevoerde briefwisseling; het inroepen door eiseres van de inschrijving van de litigieuze benaming op het Benelux-bureau, in niets de rechtsgrond ontzenuwt waarop haar vordering uiteindelijk steunt, met name de onrechtmatige mededinging, te meer daar eiseres in fine van de motivering van haar dagvaarding uitdrukkelijk zegt dat «Vermits gedaagde weigert zich te conformeren, blijft verzoekster *niets anders over* dan te dagvaarden in toepassing van o.a. art. 54 van de wet van 14 juli 1971 tot staking van de door gedaagde gepleegde *deloyale handelingen*»; dat hieruit nogmaals blijkt dat de vordering geenszins stoelt op een merkinbreuk;

Overwegende trouwens dat waar het rechtstreeks voorwerp van de vordering geenszins het verbod is van een daad van namaking, het ons voorkomt dat door op de neerlegging van de benaming «Streekkrant» als merk te zinspelen, eiseres de door art. 13, A, 2°, B.M.W. verboden daden van onrechtmatig gebruik van haar merk laat gelden; dat deze daden van ongeoorloofd gebruik als daden van merkaantasting en niet als daden van namaking in de zin van art. 56 W.H.P. kunnen worden aangemerkt maar dit onrechtmatig gebruik slechts een tekortkoming is aan de eerlijke handelspraktijken; dat overigens noch de Beneluxwet, noch de wet van 14 juli 1971 betreffende de eerlijke handelspraktijken de merkhouders het recht ontzeggen het gemene recht of de onrechtmatige mededinging te doen gelden ten einde handelingen te doen sanctioneren die, niettegenstaande zij onrechtstreeks het nut van een merk aantasten, evenwel de namaking ervan niet uitmaken noch tot de namaking ervan mogen worden uitgebreid (Braun, *Précis des marques de produit*, nr. 265; Kh. Brussel, 5 mei 1978, *B.R.H.*, 1978, 588, met opmerkingen van Ant. Braun, inzonderheid blz. 603 en 604);

Overwegende derhalve dat wij bevoegd zijn om van deze vordering tot staken kennis te nemen;

2. Ten gronde

Overwegende dat wij meer oog moeten hebben voor de tot verwarring leidende gelijkenissen veeleer dan voor de verschillen waarop de doorsnee klant, die zich vooral laat leiden door een vertrouwd beeld of klank, doorgaans geen acht slaat;

Overwegende dat, daargelaten de vaststelling dat het gebruik van een zelfs banale en in het openbaar domein gevallen benaming in concreto misleidend of verwarrend kan zijn (Hof Antwerpen, 3 juni 1975, *B.R.H.*, 1977, 119), ten deze het eigene van de benaming «Streekkrant» is dat

deze benaming voor het eerst in het Nederlandstalig gedeelte van ons land door eiseres werd aangewend als commercieel begrip voor het door haar louter als publiciteitsmedium gekenmerkt uitgegeven en kosteloos verspreid blad;

Dat verweerster zich hiervan degelijk bewust is nu in haar eigen Franse commerciële briefwisseling gericht tot reclamebureaus en publiciteitsagenschappen zij het woord «streekkrant» onvertaald laat;

Overwegende dat niet ernstig kan worden betwist dat door het gebruik door verweerster van de benaming «streekkrant», voor een niet vooringenomen derde het beeld van het door eiseres uitgegeven publiciteitsblad wordt opgeroepen en, mitsdien, het gebruik van deze benaming bron is van verwarring en de keuze ervan zelfs ingegeven is met de bedoeling dergelijke verwarring te verwekken zowel bij de adverteerders als bij de publiciteitsagenschappen;

Dat aldus kenschetsend is de inhoud van het op 18 april 1980 door een firma uit de Veldstraat te Gent aan eiseres gericht schrijven waaruit blijkt dat, reagerend op een omzendbrief van haar beroepsgroepering V.Z.W. Veldstraatcenter die de verbintenis aanging aan een promotieactie van een streekkrant deel te nemen in ruil voor publiciteit in het dagblad van verweerster waarvoor uit te hangen affiches en krantenstaanders met toevoeging van enkele streekkranten werden rondgedeeld, deze firma als vaste adverteerder bij eiseres zich erover verbaast dat eiseres in ruil voor deze in de uitstalramen uit te hangen affiches haar beroepsgroepering een advertentie bezorgt in de krant van verweerster en zij het nut van haar bij eiseres geplaatste advertentie in twijfel trekt «als ze zelf een beroep moet doen op een dagblad om zich kenbaar te maken (sic)»;

Overwegende dat verweerster ten aanzien van dit verwarringsrisico tevergeefs stelt dat haar katern als integrerend bijblad van haar krant verkocht wordt tegen een bepaalde prijs en slechts een aanvullend informatieblad is;

Dat inderdaad bij de verkoop van haar dagblad voor de als katern erbij horende «Streekkrant voor ...» geen meerprijs te betalen valt zodat in werkelijkheid dit bijblad kosteloos verkregen wordt;

Dat voorts de door verweerster uitgegeven «Streekkrant» slechts om de vrijdag verschijnt en eveneens op publiciteit is ingesteld zoals, boven en behalve bij het doornemen van deze katern zelf, ook nog blijkt uit de hiernavolgende slagzin ontleend aan de hierboven aangehaalde in het Frans opgestelde folder: «Sur le plan publicitaire le Streekkrant offre à vos clients des nouvelles possibilités pour: introduire un produit en zone test, promouvoir un produit plus faible dans une zone géographique limitée, soutenir le réseau de distribution, etc. ...»;

Dat kortom verweerster de benaming «Streekkrant» gebruikt als publiciteitsfiguratieve vorm voor een niet dagelijks verschijnend drukwerk niet gecombineerd met journalistieke informatie; dat het inlassen van het katern in het dagblad zelf daaraan niets afdoet;

Overwegende ten slotte, dat de toevoeging door verweerster aan de benaming «Streekkrant» van een geografische benaming, noch het verschillende lettertype, noch het verschillende beeldmerk, van die aard zijn dat het verwarringsrisico ongedaan wordt gemaakt nu hierdoor de benaming «Streekkrant» «in se» in het geheel van de con-

text niet verloren gaat, zodat het zijn onderscheidende kracht behoudt;

Overwegende derhalve, dat de staking van het aangeklaagd gebruik van de benaming «Streekkrant» als strijdig met art. 54 W.H.P. dient te worden verboden, mede verweerster tot de betaling van een dwangsom dient te worden veroordeeld;

Overwegende dat uit niets blijkt dat de bekendmaking van het vonnis tot de staking van de aangeklaagde daad of zijn nawerking zou kunnen bijdragen zodat het niet past dat wij deze vraag om bekendmaking inwilligen;

Op die gronden,

Verklaren Ons bevoegd om van de vordering kennis te nemen. Verklaren de vordering ontvankelijk en gegrond. Leggen verweerster verbod op de benaming «Streekkrant» op welke wijze ook voor handelsdoeleinden te gebruiken.

Veroordelen verweerster tot de betaling van een dwangsom van vijfhonderd duizend frank voor iedere publicatie die in strijd met het stakingsbevel verder zou geschieden te rekenen vanaf de betekening van dit vonnis. Verwijzen verweerster in de proceskosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

KORT GEDING — 23 APRIL 1981

Voorzitter: de h. Matthijs

Advocaten: mrs. De Schrijver, Van Poucke loco Leroy, Steyaert en Bouckaert

Handelspraktijken — Antiekbeurs van Vlaanderen — Parasitaire concurrentie — Dwangsom

Wanneer een beroepsvereniging van antiquairs sedert 1972 te Gent onder de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» jaarlijks een beurs heeft georganiseerd en die benaming, dank zij de faam die de beurs verworven heeft, een commerciële waarde heeft gekregen, dient het gebruik van die benaming door anderen als reclame voor een beurs die zij organiseren kort na de vijftiende beurs van de beroepsvereniging, te worden aangemerkt als een parasitaire concurrentie, en dat gebruik is bovendien strijdig met art. 10, 3°, Handelspraktijkenwet.

Aan de verweerders wordt opgelegd de reeds met gebruik van de benaming aangebrachte reclame te doen verdwijnen binnen 24 uren na betekening van de beschikking, onder verbeurte van een dwangsom van 10.000fr. voor iedere, afzonderlijke bekendmaking in welke vorm ook en per dag vertraging bij het verwijderen van de reeds gemaakte reclame onder de gewraakte benaming.

Beroepsvereniging K. t/ De P. e.a.

Eiseres, die zelf van 28 maart 1981 tot 5 april 1981 de «Internationale Antiekbeurs van Vlaanderen» organiseerde in het Floraliapaleis te Gent, vordert dat wij op grond van art. 55 van de wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken het bestaan zouden vaststellen en de

staking zouden bevelen van door verweerders in strijd met de artt. 20, 3°, 20, 4° en 54 van evenngemelde wet gevoerde oneerlijke handelspubliciteit welke verwarring doet ontstaan bij het publiek waardoor de beroepsbelangen van eiseres geschaad worden, met name voor een beurs die gehouden wordt van 24 april 1981 tot 3 mei 1981 in de Sint-Pietersabdij te Gent, gebruik te maken van de naam «Antiekbeurs van Vlaanderen» in publiciteit, affiches, catalogi, uitnodigingen en elke andere vorm van bekendmaking zonder toestemming van eiseres.

Eiseres vordert bovendien dat wij de verweerders zouden veroordelen tot de betaling vanaf de dag na de betekening van het vonnis van een dwangsom van 10.000fr. voor iedere afzonderlijke bekendmaking onder welke vorm ook en per dag vertraging bij het verwijderen of intrekken van de reeds gevoerde publiciteit onder de gewraakte benaming. Zij vordert ten slotte de publikatie van het vonnis in vijf kranten of tijdschriften door haar te kiezen, dit op kosten van verweerders.

Verweerders vechten de gegrondheid van de vordering aan, beweerend dat de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» geen handelsnaam is en eiseres daarenboven op die naam geen enkel recht kan doen gelden nu, volgens verweerders, het steeds de stad Gent is die alle antiekbeurzen heeft georganiseerd en zij hiervan de verantwoordelijkheid en de organisatie in zijn geheel op zich heeft genomen.

Overwegende dat verweerders niet betwisten dat zij voor een beurs die zal plaatsvinden vanaf 24 april 1981 tot 3 mei 1981, publiciteit voeren met gebruik van de naam «Antiekbeurs van Vlaanderen» en het onder deze benaming is dat de beurs zal worden gehouden ;

Dat nu deze publicitaire boodschap onder bedoelde benaming zich voordoet als een informatie bestemd voor het publiek met een gewild doel van handelsbevordering, deze informatiespreiding als handelspubliciteit in de zin van art. 19 W.H.P. dient te worden aangemerkt ;

Overwegende dat volgens art. 20, 3°, W.H.P. elke handelspubliciteit verboden is die *gegevens* bevat waardoor verwarring kan ontstaan met een andere handelaar, en dat volgens art. 54 W.H.P. elke met de eerlijke *handelsgebruiken* strijdige daad verboden is waarbij een handelaar de beroepsbelangen van een of meer andere handelaars schaadt of tracht te schaden ;

Dat derhalve, nu er maar sprake is van «gegevens» en «handelsgebruiken», de sanctionering van de overtreding van de vermelde wetsbepalingen niet vereist dat bij het voeren van de aangeklaagde publiciteit van een *handelsnaam* gebruik gemaakt wordt, zodat voor de toepassing van de artt. 20, 3°, en 54 W.H.P. het handelsrechtelijk karakter van de benaming niet nader moet worden onderzocht ;

Overwegende dat voor de appreciatie van de mogelijkheid tot misleiding of verwarring, wat volstaat opdat de geïncrimineerde publiciteit zou verboden worden, het er niet op aankomt te weten of eiseres al dan niet op het bestaan van enig louter privatief recht op de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» aanspraak kan maken ;

Dat immers, onverschillig of deze benaming al dan niet beschermd kan worden, wij nog steeds moeten onderzoeken of aan de hand van de concrete omstandigheden van de zaak deze benaming misbruikt wordt om verwarring in de zin van art. 20, 3°, W.H.P. te verwekken (Hof Antwerpen, 3 juni 1975, *B.R.H.*, 1975, 371, en noot A. De Caluwé) ;

Overwegende dat, naar de feiten, als erkend, niet of onvoldoende betwist en naar luid van de onbestreden inhoud der overgelegde stukken, aan de debatten verworven is :

Dat tegen de bewering van verweerders in, eiseres, zelf en met haar rechtsvoorgangers, sedert 1961 de enige antiquairsvereniging was die *samen* met de stad Gent, van 1961 af nagenoeg alle antiekbeurzen heeft helpen inrichten en dat vanaf 1972 de definitieve benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» gebruikt werd voor deze jaarlijkse weerkerende beurs waar door de leden van eiseres antiquiteiten voor verkoop werden aangeboden ;

Dat deze nauwe én zich wederkerig aanvullende samenwerking tussen de stad en eiseres jaarlijks door de verantwoordelijken van de stad zelf in het voorwoord van de catalogussen duidelijk in het licht werd gesteld en hierbij het hoogstaand niveau van de kwaliteit van de door de leden van eisers tentoongestelde koopwaar werd benadrukt ; dat overigens de bewering van verweerders dat enkel de stad Gent organisator was van deze antiekbeurzen, tegengesproken wordt door de brief van 9 oktober 1980 waarin de stad Gent aan eiseres schrijft dat voor 1981 «het in de bedoeling ligt van ons bestuur *zelf* een antiekbeurs te organiseren in de Sint-Pietersabdij ..., hetzij deze van 24 april tot 3 mei 1981 ;

Dat wegens de grote inbreng door eiseres in de organisatie van de antiekbeurs zonder welke de stad Gent deze beurs niet kon inrichten, naar luid van de door de stad Gent binnen haar reglementaire bevoegdheid opgestelde individuele deelnemingsreglementen enkel aan de leden van eiseres het exclusief recht tot deelname aan deze beurs gegund werd en, mitsdien, de ondertekenaars van deze reglementen zich én tegenover de stad én tegenover eiseres hebben verbonden ;

Dat niet één van de achttien verweerders, noch hun beroepsvereniging, de V.Z.W. Bond der Vlaamse Antiek, Brocante- & Kunsthandelaars, bij de veertien vorige antiekbeurzen onder welke benaming ook betrokken werden, noch iets te maken hebben gehad met de door eiseres in het Floraliapaleis te Gent van 28 maart 1981 tot 5 april 1981 georganiseerde «Vijftiende Antiekbeurs van Vlaanderen» ;

Overwegende dat uit de hierboven als vaststaand aangenomen feiten volgt dat eiseres sedert 1972 als eerste het gebruik heeft gehad van de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» die uiteraard verbonden is met de handelsbedrijvigheid van haar leden ; dat dit eerste gebruik dat, zoals eiseres terecht stelt, slechts door haar als beroepsvereniging der antiquairs, inhoud kon krijgen, niet ontzenuwd wordt door de aanwezigheid van de Stad Gent als co-organisator van deze beurs nu de Stad als publiekrechtelijk organisme geen commerciële activiteit kan ontwikkelen ; dat aldus eiseres ten aanzien van verweerders ontegensprekelijk reeds een voorrangrecht geniet ;

Overwegende verder dat de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» ongetwijfeld een commerciële waarde en voordeel heeft verkregen dank zij de faam van de gedurende al die jaren onder deze benaming georganiseerde beurzen mede wegens inzonderheid het «aureool van kwaliteit» dat, aldus eiseres, de deelnemende handelaars voor wie zij als beroepsvereniging optreedt, aan deze benaming hebben gegeven ;

Dat verweerders zelf er zich duidelijk van bewust zijn dat de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» als im-

materieel element in het handelsfonds van de leden van eiseres opgenomen werd nu zij niet alleen via publiciteit zelf pogen hun naam te associëren met deze benaming waarmee ze vroeger nooit iets te maken hadden maar zij bovendien het hoogstaand niveau van de er tentoongestelde voorwerpen in conclusie erkennen;

Overwegende derhalve, dat het gebruik door verweerders tot publiciteitsdoeleinden van de benaming «Antiekbeurs van Vlaanderen» als een parasitaire concurrentie dient te worden aangemerkt en, mitsdien, als een oneerlijke handeling in de zin van art. 54 van de wet van 14 juli 1971;

Dat immers door zich zonder enige inspanning deze benaming en de eraan verbonden commerciële faam toe te eigenen, verweerders klaarblijkelijk misbruik maken van en profijt halen uit de van jaar tot jaar gedane inspanning, moeite en kosten van eiseres om o.m. zoals zij reeds deed uitschijnen in haar brief van 29 juni 1970 gericht aan de stad Gent, met deze antiekbeurs «tot een internationaal gebeuren te komen», wat uiteindelijk verwezenlijkt werd;

Overwegende dat het gebruik van deze benaming door verweerders bovendien strijdig is met art. 20, 3°, W.H.P. nu de kwestieuze publiciteit onder deze benaming ontegensprekelijk verwarring kan doen ontstaan bij het publiek;

Dat immers verweerders het publiek van middelmatige aandacht en zonder speciale kennis doen geloven dat zij aan de vorige edities van de «Antiekbeurs van Vlaanderen» hebben meegewerkt en dus op de handelsfaam van deze vorige uitgaven kunnen bogen terwijl tenslotte inzonderheid de potentiële kopers door de organisatie van een «Antiekbeurs van Vlaanderen» kort na «Internationale Antiekbeurs van Vlaanderen» in het Floraliapaleis, niet alleen in verwarring worden gebracht maar bovendien, in het licht van de vroegere beurzen, zij grovelijk worden misleid in hun overtuiging dat er een continuïteit is van de handelaars, hun produkten en de kwaliteitswaarborg;

Overwegende dat in de gegeven concrete omstandigheden de gewraakte publiciteit de perken te buiten gaat van een aannemelijke handelsreclame zodat de vordering gegrond is met inbegrip van de als dwangsom opgevorderde vergoeding van 10.000fr. ten einde verweerders te doen besluiten aan de veroordeling te voldoen;

Overwegende dat wat de vraag tot bekendmaking van het bevel tot staking betreft, wij op deze vraag in de hierna bepaalde mate kunnen ingaan;

Dat de publikatie van ons vonnis gelet op de door verweerders gevoerde publiciteit die een zeer ruim publiek heeft bereikt, de gepaste wijze is om aan de nawerking van de geïncrimineerde handelspraktijk een einde te maken;

Overwegende ten slotte dat niet kan worden ingegaan op de bij de behandeling van de zaak door verweerders geformuleerde vraag om, mocht de vordering ingewilligd worden, aan de voorlopige tenuitvoerlegging van het vonnis de voorwaarde te verbinden dat een zekerheid wordt gesteld te bepalen op twee miljoen frank;

Dat immers art. 59 W.H.P. bepaalt dat de uitspraak uitvoerbaar is bij voorraad niettegenstaande elk rechtsmiddel en zonder borgtocht;

Op die gronden,

Verklaren de vordering toelaatbaar en gegrond. Leggen

verbod op aan verweerders op welke wijze ook voor handelsdoeleinden de naam «Antiekbeurs van Vlaanderen» te gebruiken in publiciteit, affiches, catalogi, uitnodigingen en elke andere vorm van bekendmaking zonder toestemming van eiseres. Veroordelen hen derhalve om deze benaming te verwijderen binnen vierentwintig uren na de betekening van dit vonnis. En enkel voor het geval verweerders dit verbod binnen de hiervoren gestelde termijn niet opvolgen, veroordelen hen tot de betaling van een dwangsom van tien duizend frank voor iedere afzonderlijke bekendmaking in welke vorm ook en per dag vertraging bij het verwijderen of intrekken van de reeds gevoerde publiciteit onder de gewraakte benaming. Bevelen de publikatie van het vonnis in drie kranten naar keuze van eiseres, op kosten van verweerders, dit zonder commentaar en slechts op het ogenblik waarop tegen deze beslissing geen hoger beroep meer open staat (art. 58, lid 3, W.H.P.). Verwijzen verweerders in de proceskosten.

VREDEGERECHT TE BRUGGE

2e KANTON — 13 OKTOBER 1980

Rechter: de h. d'Hoest

Advocaten: mrs. De Clercq en Pyck

Huur — Herberg — Vordering tot afgifte van bewijs van betaling van openingsbelasting — Dwangsom.

Ongegrond is de eis tot verbreking van de huur van een herberg wegens wanbetaling van de huurprijs, wanneer blijkt dat de verhuurder de huurder niet het rustig genot van het goed doet hebben doordat hij in gebreke blijft aan de huurder een eensluitend afschrift te bezorgen van de betaling van de openingsbelasting, welk afschrift de huurder nodig heeft voor zijn inschrijving in het handelsregister.

Op tegeneis van de huurder beveelt de rechtbank de verhuurder aan de huurder de nodige stukken te verstrekken, onder verbeurte van een dwangsom van 50.000fr. indien aan het bevel geen gevolg wordt gegeven binnen een maand na betekening van het vonnis.

N.V. Brouwerij H. t/ M. en D.

Eiseres vordert tegen verweerders de verbreking van de huurovereenkomst aangegaan op 9 maart 1978 betreffende het woonhuis met herberg genaamd «Metro» gelegen te (...), met machtiging tot uitdrijving.

Daarenboven wordt de solidaire veroordeling gevorderd van verweerders tot betaling van een bedrag van 33.804fr. uit hoofde van achterstallige huurgelden, een bedrag van 37.338fr. uit hoofde van wederverhuringvergoeding en een dagelijkse bezettingsvergoeding van 207fr. vanaf de datum der volledige terbeschikkingstelling.

Tweede verweerster gedraagt zich ter zitting van 29 september 1980 naar het oordeel van deze zetel.

Eerste verweerster betwist de vordering en stelt bij conclusie een tegenvordering in waarbij hij de veroordeling vordert van verweerster op tegenvordering om alle nodige documenten af te geven dienstig tot het verkrijgen van de

inschrijving in het handelsregister, dit binnen een maand na betekening van het vonnis met, bij gebreke daaraan te voldoen, veroordeling tot een dwangsom van 50.000fr.

Bij conclusie vordert eerste verweerder eveneens akte van voorbehoud voor de door hem geleden schade wegens de onmogelijkheid van exploitatie van de handelszaak door de schuld van eiseres.

Het blijkt uit de conclusies dat eiseres niet betwist dat zij ondanks het verzoek van eerste verweerder niet het nodige heeft gedaan om aan deze laatste een eensluitend verklaard afschrift te bezorgen van de betaling der openingsbelasting ten einde hem in staat te stellen om een inschrijving in het handelsregister te krijgen.

Bij zittingsconclusie bevestigt eiseres nogmaals dat zij beslist het nodige doet om eerste verweerder in het bezit te stellen van de vereiste documenten opdat deze zich in regel kan stellen met de openingsbelasting; ter zitting werd door de raadsman van eiseres andermaal hetzelfde bevestigd hoewel toen werd toegegeven dat eiseres vrij weigerachtig stond gezien de wanbetalingen van eerste verweerder.

Aangezien blijkt dat eerste verweerder onmogelijk een inschrijving in het handelsregister kan krijgen om voornoemde herberg te drijven en evenmin wordt betwist dat de herberg door tussenkomst van de politie werd gesloten, dient eiseres dan ook persoonlijk aansprakelijk te worden gesteld voor de sluiting van de herberg en alle financiële gevolgen die daaruit voortvloeien.

Krachtens artikel 1719 van het Burgerlijk Wetboek is de verhuurder gehouden de huurder het rustig genot van het huurood te doen hebben zolang de huur duurt.

Aldus is eiseres in gebreke gebleven en was eerste verweerder volledig gerechtigd alle verdere betaling van huurgelden te schorsen en zich te beroepen op de exceptio non adempti contractus.

Hoewel eiseres destijds mondeling in gebreke werd gesteld en ook schriftelijk bij aangetekende brief van 3 september 1980, werden nog steeds de nodige documenten aan eerste verweerder niet afgeleverd.

Er kan dan ook geenszins sprake zijn van enige huurverbreking ten laste van eerste verweerder.

Ten einde eiseres te verplichten de nodige documenten af te leveren kan dan ook worden ingegaan op de tegenvordering van eerste verweerder waarbij de veroordeling tot een dwangsom van 50.000fr. wordt gevorderd.

Om eiseres de mogelijkheid te geven nog tijdig het nodige te doen, zal voornoemde dwangsom slechts verbeurd zijn zodra eiseres niet voldoet aan het bevel tot voorlegging van de vereiste documenten, dit binnen een maand na betekening van het vonnis.

Achterstallige huurgelden

Uit de conclusies van eiseres kan niet worden uitgemakkt hoe de door haar beweerde achterstand van 30.710fr. is samengesteld.

Het komt dan ook gepast voor dit deel van de vordering naar de bijzondere rol te verwijzen ten einde eiseres nog de gelegenheid te bieden een gedetailleerde rekening voor te leggen van de achterstallige huurgelden.

Alsdan zal eveneens kunnen worden beslist op welke wijze eerste verweerder de achterstallige huurgelden zal moeten betalen nadat hij door toedoen van eiseres een inschrijving in het handelsregister zal hebben verkregen door aflevering van de vereiste documenten in verband met de openingsbelasting.

Ook de vordering tot schadevergoeding waarvoor eerste verweerder voorbehoud heeft gevorderd, dient naar de bijzondere rol te worden verwezen.

Om die redenen,

Verklaart de vordering van eiseres tot huurverbreking ongegrond en wijst ze af.

Beveelt aan eiseres binnen een maand na betekening van dit vonnis een eensluitend verklaard afschrift van de betaling der openingsbelasting aan eerste verweerder ter hand te stellen en hem tevens alle nodige vereiste documenten te bezorgen in verband met de openingsbelasting zodat eerste verweerder inschrijving kan nemen in het handelsregister.

Veroordeelt eiseres tot betaling aan eerste verweerder van een dwangsom van vijftigduizend frank, die slechts verbeurd zal zijn voor zover eiseres binnen de gestelde termijn van een maand na betekening van dit vonnis geen gevolg heeft gegeven aan voornoemd gebod of bevel.

Verwijst het overige van de hoofdvordering en de tegenvordering naar de bijzondere rol.

Geeft voor zoveel nodig akte aan eerste verweerder van zijn voorbehoud uit hoofde van de geleden schade wegens sluiting van voornoemde herberg.

Houdt de gedingskosten aan.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof Brussel (1e Kamer), 22 april 1980

Dwangsom — Kan voor het eerst in hoger beroep worden gevorderd.

De eerste rechter (Voorz. Kh. Brussel, 25 juni 1979) heeft appellante verbod opgelegd bepaalde meubelen in België in te voeren, te koop te stellen of te verkopen, en heeft haar bevolen de reclame voor die meubelen te staken. Bij conclusie hadden geïntimeerden de veroordeling van appellante gevraagd tot betaling van een schadevergoeding van 30.000 frank, telkens als zij zich niet zou houden aan de te geven beschikking. Dit deel van de eis is echter afgewezen. In hoger beroep zien de geïntimeerden af van hun eis tot schadevergoeding, maar ze vorderen de toekenning van een dwangsom. Dienaangaande beslist het hof:

«Overwegende dat, krachtens artikel 2 van de wet van 31 januari 1980, in werking getreden op 1 maart 1980 (cf. Staatsblad 20 februari 1980), houdende goedkeuring van de Benelux-overeenkomst van 26 november 1973 betreffende de dwangsom en artikel 1385bis, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, een dwangsom voor het eerst in hoger beroep kan worden gevorderd; dat alle rechtscolleges met uitzondering van de scheidsrechters bevoegd worden geacht een dergelijke veroordeling uit te spreken en deze dan ook mogelijk is inzake de procedure ingesteld op voet van de wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken (cf. Ballon, «De nieuwe wet op de dwangsom», *R. W.*, 1970-80, 2017 e.v.);

«Overwegende dat deze eis gegrond voorkomt met dien verstande nochtans dat het in casu gepast is het bedrag van de dwangsom te beperken tot 20.000fr. per overtreding en boven een bedrag van 60.000fr. niet meer te laten verbeuren (cf. art. 1385ter van het Gerechtelijk Wetboek).»

(Voorzitter: de h. Jans — Raadsheren: de hh. Deviaene en Thiry — Advocaten: mrs. De Muylder loco Jossart en Laenens — In de zaak: N.V. E. t/ A. e.a.)

NOOT—Dit is waarschijnlijk een van de eerste arresten van een hof van beroep m.b.t. de dwangsom.

Het beginsel dat een dwangsom voor het eerst in hoger beroep kan worden gevorderd, is een vanzelfsprekende toepassing van art. 1385bis Ger. W.

Opmerkelijk is dat de eerste rechter, uiteraard vóór de wet op de dwangsom tot stand was gekomen, terecht een schadevergoeding per inbreuk van de hand wees. Dit was inderdaad een vorm van verkapte dwangsom.

Het hof beperkt evenwel de dwangsom tot een maximumbedrag, hetgeen door de wetgever toelaatbaar werd geacht. Toch komt het mij voor dat dit maximumbedrag *in casu* te laag werd gehouden. Het is duidelijk dat een massale invoer van goederen, in strijd met het arrest, voldoende winst kan opleveren om de dwangsom te negeren. Op die wijze holt men dit instrument als adequaat dwangmiddel uit. De onevenredigheid van het bedrag is precies essentieel om de dwangsom echt efficiënt te laten werken.

Marcel Storme

Rb. Veurne (kort geding), 21 mei 1980

Stedebouw — Kort geding — Particulier vordert schorsing van bouw tot uitspraak over geldigheid van bouwvergunning — Dwangsom

Verweerder heeft voor het optrekken van een gebouw een vergunning verkregen die volgens eiseres strijdig is met het plan van aanleg. Eiseres heeft verweerder gedagvaard tot schorsing van het werk totdat door de Raad van State uitspraak is gedaan over een eis tot nietigverklaring van de vergunning. Eiseres vordert tevens een «vergoeding» van 5.000fr. voor elke dag dat het werk wordt voortgezet.

Betreffende de regelmatigheid der bouwvergunning

De bouwvergunning verleend in strijd met de voorschriften van een goedgekeurd plan van aanleg is onwettig. De omstandigheid dat de gemachtigde ambtenaar van het bestuur van stedebouw en ruimtelijke ordening naliet de bouwvergunning te schorsen of dat dit bestuur zijn akkoord betuigde vermag de onwettigheid ervan niet goed te maken (Raad van State, IVde kamer, arr. 16110 van 20 nov. 1973). Krachtens art. 2 van de wet van 29 maart 1962 blijven alle voorschriften van de plannen van aanleg waaraan de Koning bindende kracht heeft verleend gelden totdat zij na een herziening door andere plannen worden vervangen (Raad van State, arr. 14319 van 20 okt. 1970 en 16.110 van 20 nov. 1973).

«Het plan van aanleg scheidt bepaalde openbare erfdiensbaarheden voor de percelen die het plan omvat en waarop gebouwen worden opgericht. De eigenaars van deze percelen dienen deze erfdiensbaarheden in acht te nemen; zo ook de openbare besturen gemachtigd om bouwvergunningen te verlenen. De miskenning van een dergelijke erfdiensbaarheid vastgelegd door een plan van aanleg is een onwettige feitelijkheid waarvan de uitwerking zo vlug mogelijk ongedaan moet worden gemaakt. Er is derhalve steeds dringendheid aanwezig om een onwettige toestand te doen ophouden.

-De voorzitter zitting houdende in kort geding is dan ook bevoegd om een einde te maken aan een dergelijke feitelijkheid zonder dat hij evenwel de bouwvergunning nietig kan verklaren. Hij moet de uitwerking schorsen tot het bevoegd administratief rechtscollege, in casu de Raad van State, over de nietigheid uitspraak heeft gedaan.

«Ten einde de uitwerking van een dergelijke feitelijkheid te beperken mag de voorzitter oordelen of de bouwvergunning strijdig is met het A.P.A. De Raad van State is niet door dit oordeel gebonden. Een appartementsgebouw opgericht in villastijl zoals beschreven in het aanhangsel II van de bovenvermelde basisakte is wel degelijk een opbrengsthuis en geen villa zoals uitsluitend toegelaten door het A.P.A. (Rb. Brugge, 22 sept. 1970, J.T., 1970, 747).

«Uit de medegedeelde foto's blijkt insgelijks dat de voorwaarde gesteld in de bouwvergunning namelijk het behoud van het duinenreliëf niet werd nagekomen, hetgeen een andere feitelijkheid uitmaakt.

Betreffende de dwangsom

De dwangsom is een bijkomende veroordeling van de schuldenaar om aan de schuldeiser een geldsom te betalen zonder enig verband met de schade die de schuldenaar ondergaat of zal ondergaan ten gevolge van niet-, of niet tijdige uitvoering van de hoofdvbintenis ten einde aldus op de schuldenaar druk uit te oefenen opdat hij de tegen hem uitgesproken veroordeling zou nakomen. Zij wordt meer toeberekend per dag vertraging in de uitvoering van de veroordeling (M. Storme, *De Dwangsom*, postuniversitaire lessencyclus 1979, bladz. 1, nr. 2). Er is derhalve een fundamenteel onderscheid tussen de dwangsom en de schadeloosstelling aangezien de schadevergoeding dient om de schuldeiser te vergoeden en de dwangsom om de schuldenaar te dwingen (M. Storme, *op. cit.*, bladz. 34). De dwangsom wordt slechts eisbaar vanaf de betekening van de uitspraak. Elke rechter die tot enige prestatie kan veroordelen is bevoegd om hieraan een dwangsom te verbinden, zo ook de voorzitter in kort geding. De rechter kan de dwangsom ingevolge art. 1385ter Ger. W. ineens hetzij per tijdseensheid of per overtreding vaststellen. In de laatste twee gevallen kan de rechter eveneens het bedrag bepalen waarboven geen dwangsom meer verbeurd wordt (M. Storme, *op. cit.*, bladz. 9).

«De vordering tot betaling van een dagvergoeding als dwangsom wegens miskenning van de beschikking is derhalve geen vordering ten gronde.»

De voorzitter beveelt de schorsing van het werk, als gevorderd, en veroordeelt verweerder, voor het geval dat hij het werk voortzet, tot een dwangsom van 5.000fr. per dag vanaf de betekening van de beschikking tot de stillegging van het werk.

(Voorzitter: de h. Desplenter — Advocaten: mrs. Bogaert, De Clerck en Van Acker — In de zaak: Van G. t/ D. en D. t/ Gemeente Koksijde).

Vred. Kraainem, 3 juni 1980

Huwelijk — Dringende maatregelen — Afzonderlijke verblijfplaats — Omgangsrecht — Dwangsom

In het kader van een procedure op grond van art. 223 B.W. beslist de rechtbank o.m.:

«2) *Afzonderlijke verblijfplaats*

«Het verzoek van 8 verweerder, eiser op tegeneis, om zijn afzonderlijke verblijfplaats over te brengen van Westende naar Wezembeek-Oppem, is gegrond.

(...)

«4) *De dwangsom*

«Bij de eerste persoonlijke verschijning van partijen had verweerder toelating gevraagd om afzonderlijke verblijfplaats te nemen bij de vader van eiseres. De rechtbank had zich daartegen dadelijk verzet op grond van de overweging dat deze bejaarde vader niet tegen zijn zin in het geschil tussen partijen mocht worden betrokken, terwijl anderzijds eiseres niet van haar vader mocht worden geïsoleerd.

«Daar verweerder spontaan een andere verblijfplaats te Westende voorstelde, werd dit bezwaar van de rechtbank niet in de beschikking van 2 april 1980 opgenomen

«Eiseres beweert nu dat verweerder reeds een paar dagen na voormelde beschikking zijn intrek heeft genomen bij zijn schoonvader, hetgeen verweerder niet betwist; meer nog, in zijn eerste conclusie vroeg hij opnieuw op dit adres te mogen verblijven.

«Er dient dus nu aan verweerder verbod te worden opgelegd zijn schoonvader nog te bezoeken of er te verblijven, buiten de tijdstippen in het beschikkend gedeelte bepaald.

«Verweerder besluit tot niet-ontvankelijkheid van de eis tot opleggen van een dwangsom maar ontwikkelt op dit punt geen enkele argumentering.

«De wet van 31 januari 1980 sluit de dwangsom niet uit voor een procedure op basis van artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek.

«Gelet op het zeer grote belang dat de rechtbank hecht aan gezegd verbod tot bezoek en de eigenzinnige houding van verweerder op dit punt, dient inderdaad een dwangsom te worden opgelegd.

(...)

«Zeggen dat verweerder zal verblijven te Wezembeek-Oppem (...)

«Leggen verweerder verbod op om te verblijven bij de vader van eiseres, of om hem te bezoeken, behalve de eerste en de vierde zondag van de maand van tien uur 's morgens tot twaalf uur 's middags, en op voorwaarde dat hij op de eerste zondag zijn bezoekrecht over beide kinderen uitoefent.

«Zeggen voor recht dat verweerder bij overtreding van dit verbod, waarvan het bestaan door eenvoudige vaststelling door gerechtsdeurwaarder zal kunnen gebeuren, een dwangsom zal verbeuren van vijfduizend frank per overtreding.»

(Rechter: de h. Lauwers — Advocaten: mrs. Verdickt en Smout — In de zaak: D. t/ V.)

Vred. Bilzen, 1 september 1980

Dwangsom — Verscheidene verweerders — Maximum bedrag — Machtiging tot uitvoering door de eisers

«Verlenen verstek tegen de gedaagde partij en in eerste aanleg beslissende:

«Veroordelen de verweerders solidair om hun verbintenissen na te leven en zeggen voor recht dat zij gehouden zijn om binnen een maand na betekening van dit vonnis: het enkel glas in de voordeur en in de buitendeur van de keuken te vervangen door dubbel glas; de garagevensters met silicoon in te spuiten; de thermopane ramen in de keuken en de living te vervangen;

«Veroordelen de verweerders solidair tot het betalen van een dwangsom van duizend frank per dag vertraging in de voor de uitvoering der werken gestelde termijn, met een maximum van negentigduizend frank;

«Zeggen dat, voor het geval dat verweerders hieraan niet voldoen binnen de gestelde termijn, de eisers vanaf dan gemachtigd zijn deze werken uit te laten voeren door een door hen gekozen vakman, waarvan de kosten op gedaagden solidair verhaalbaar zijn op eenvoudig vertoon van de voor voldaan gekweten facturen;

(Rechter: de h. Swerts — Advocaat: mr. Maurissen loco Valkenburg — In de zaak: T. en H. t/ T. en T.)

NOOT—In dit vonnis wordt de dwangsom gecumuleerd met een machtiging tot uitvoering op kosten van de verweerder, wat in overeenstemming is met de wezenlijke aard van deze rechtsfiguur als dwangmiddel. Zodra de eisers zelf het werk aanvangen, kunnen zij vanzelfsprekend geen dwangsom meer eisen. Het stellen van een maximumbedrag is anderzijds een efficiënt middel om misbruiken te voorkomen.

Voor verdere commentaar zie men elders in dit nummer de bijdrage: «Eén jaar toepassing van de dwangsom».

EUROPEES RECHT

Zaak 819/79 — Bondsrepubliek Duitsland/ Commissie — 14 januari 1981 — *Goedkeuring van de rekeningen: steun voor magere melkpoeder*

De Bondsrepubliek Duitsland heeft verzocht om nietigverklaring van beschikking nr. 79/895 van de Commissie van 12 oktober 1979 betreffende de goedkeuring van de door de Bondsrepubliek Duitsland ingediende rekeningen van de door het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw gefinancierde uitgaven voor het boekjaar 1973, voor zover de Commissie in voornoemde beschikking een bedrag van DM 8335232,61 wegens betaling van steun bij de denaturering van magere-melkpoeder niet heeft erkend als ten laste van het EOGFL. Volgens de gemeenschapsregeling wordt het steunbedrag voor magere-melkpoeder eerst betaald wanneer is aangetoond dat het melkpoeder is gedatureerd of verwerkt in mengvoeder. Hierop zijn een hele reeks controlemaatregelen van

toepassing en ook de Lid-Staten moeten hunnerzijds de nodige controlemaatregelen treffen om de naleving van de verordeningsbepalingen te verzekeren.

Volgens het eerste middel zou de bestreden beschikking verordening nr. 990/72 hebben geschonden door het toezicht van de Duitse instanties op de werkelijke denaturering als niet overeenstemmend met voornoemde verordening te beschouwen. Uit het dossier blijkt dat het door de Duitse instanties ingestelde toezicht tijdens de betrokken periode niet hoofdzakelijk beruiste op fysieke controle ter plaatse (gelijk in de beschikking van de Commissie is vereist), doch op verificatie van de boekhouding van ondernemingen die zich met denaturering bezighouden.

Vooraf moet erop worden gewezen dat een beschikking van de Commissie betreffende de goedkeuring van rekeningen wegens door het EOGFL gefinancierde uitgaven, ten doel heeft vast te stellen en te erkennen dat de uitgaven door de nationale instanties overeenkomstig de gemeenschapsbepalingen werden gedaan. Wanneer krachtens de gemeenschapsregeling betaling van steun slechts is toegelaten op voorwaarde dat bepaalde formaliteiten in verband met bewijs en toezicht worden nagekomen, is een steunbetaling die niet aan deze voorwaarde voldoet, niet in overeenstemming met het gemeenschapsrecht en kan ook de desbetreffende uitgave in beginsel niet ten laste van het EOGFL komen.

Het is niet nodig de juistheid na te gaan van de stelling van de Duitse regering dat het in de Bondsrepubliek Duitsland ingestelde toezicht doeltreffender is dan het in de gemeenschapsregeling voorgeschreven stelsel. De bepalingen van gemeenschapsverordeningen moeten immers in alle Lid-Staten uniform worden toegepast en dienen, voor zover mogelijk, op het gehele grondgebied van de Gemeenschap dezelfde uitwerking te hebben.

Het eerste middel moet mitsdien worden verworpen.

Het tweede middel luidt dat de Commissie het in de Bondsrepubliek Duitsland toegepaste controlestelsel heeft goedgekeurd en mitsdien gehouden is de door de Duitse regering betaalde steunbedragen als ten laste van het EOGFL te erkennen. Ter staving van dit middel refereert de Duitse regering aan een informatiebijeenkomst van mei 1974, tijdens welke de vertegenwoordigers van de Commissie zouden hebben bevestigd dat het Duitse controlestelsel grote voordelen biedt en verenigbaar is met het Gemeenschapsrecht. Ongeacht de strekking van bedoelde verklaringen, dient dit middel te worden verworpen, want een inbreuk op het Gemeenschapsrecht die in 1973 plaats had, kan niet op rekening van latere handelingen van de Commissie worden geschreven.

Ook het derde middel volgens welk de beschikking niet voldoet aan de in het Verdrag bepaalde motiveringsplicht, werd verworpen.

Het Hof verworpt het beroep en verwijst verzoekster in de kosten.

Zaak 35/80 — Denkvit NL.BV/Produktschap voor Zuivel — 14 januari 1981 — (Prejudiciële zaak) — *Steun voor melk*

Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven heeft het Hof verscheidene vragen gesteld over de uitlegging van verordening nr. 986/68 van de Raad houdende vaststelling van de algemene voorschriften voor de toekenning van

steun voor ondermelk en magere-melkpoeder bestemd voor voederdoeleinden.

Deze vragen zijn gerez in het kader van een geschil tussen een mengvoederfabrikant en het Produktschap voor Zuivel (het Nederlandse interventiebureau). Het geschil betreft het bedrag van de steun voor magere-melkpoeder, die het Produktschap aan die fabrikant heeft toegekend ter zake van de tussen 1 en 15 december 1978 gebruikte hoeveelheden van dat produkt. Tegen het besluit van het Produktschap tot toekenning van bovenbedoelde steun heeft de mengvoederfabrikant beroep ingesteld, daartoe met name stellende dat dat besluit is gebaseerd op een verordening die, door voor vloeibare magere melk een hogere steun vast te stellen dan voor magere-melkpoeder, in strijd is met 's Raads verordening nr. 986/68, die onvoldoende is gemotiveerd en een met het Verdrag strijdige discriminatie inhoudt.

Om dit vraagstuk betreffende de geldigheid van verordening nr. 1049/78 van de Commissie te kunnen oplossen, heeft de nationale rechterlijke instantie het Hof uitleggingsvragen gesteld. Als antwoord hierop heeft het Hof voor recht verklaard:

1. De woorden «passende verhouding» in artikel 2bis, lid 3, tweede alinea, van verordening nr. 986/68 van de Raad houden niet in, dat het steunbedrag voor magere melk en dat voor magere-melkpoeder, bestemd voor voederdoeleinden en niet bedoeld in artikel 2, lid 1, sub d, noodzakelijk zodanig moeten worden vastgesteld, dat de verhouding tussen deze bedragen gelijk is aan de verhouding tussen één kilogram magere-melkpoeder en het aantal kilogrammen magere melk waaruit die hoeveelheid magere-melkpoeder kan worden verkregen. Verordening nr. 1049/78 van de Commissie, die uitgaat van een juiste uitlegging van genoemd artikel, is in zoverre dus niet ongeldig.

2. Door in verordening nr. 1049/78 de steunbedragen op een dusdanig peil vast te stellen, dat de verhouding tussen de steunbedragen voor magere melk en magere-melkpoeder die zijn gebruikt voor voederdoeleinden, 9, 77 bedroeg, heeft de Commissie de grenzen van de haar ingevolge artikel 2bis van verordening nr. 986/68 toekomende beoordelingsvrijheid niet overschreden.

3. Artikel 2, lid 1, sub a, van verordening nr. 986/68 van de Raad brengt niet mee dat voor magere melk die door zuivelfabrieken wordt verkocht aan bedrijven die ze voor voederdoeleinden gebruiken steeds een maximum prijs moet worden vastgesteld, wanneer de verhouding tussen de steunbedragen voor magere melk en voor magere-melkpoeder zodanig wordt bepaald, dat voor magere melk een relatief hogere steun wordt gegeven dan voor magere melkpoeder. Het feit dat in verordening nr. 1049/78 van de Commissie niet een dergelijke maximum prijs is vastgesteld, tast de geldigheid van deze verordening dus niet aan.

4. Geplaatst in het kader waarin zij is vastgesteld, namelijk dat van verordening nr. 986/68, voldoet verordening nr. 1049/78 aan het motiveringsvereiste van artikel 190 van het Verdrag.

Zaak 140/79 — S.A. Chemicali Farmaceutici/ S.A. DAF — 14 januari 1981 (prejudiciële zaak) — *Belastingregeling voor gedensatureerde alcohol*.

De Pretore heeft het Hof twee vragen over de uitlegging

van artikel 95 EEG-Verdrag voorgelegd om te kunnen oordelen over de verenigbaarheid met de verdragsvereisten van de verschillende belastingregelingen die krachtens de Italiaanse wet gelden voor synthetische, gedenatureerde ethylalcohol en voor door gisting verkregen gedenatureerde ethylalcohol.

Deze vragen zijn gerezen in het kader van een geding betreffende de uitvoering van een op 18/27 juli 1978 gesloten overeenkomst tussen verzoekster in het hoofdgeding, de S.A. Chemical Farmaceutici, en van fabrikant-importeur van alcohol, de S.A. DAF; de overeenkomst betrof de levering van een ingevoerde partij synthetische, gedenatureerde ethylalcohol. In augustus 1978 heeft de Italiaanse staat de belasting op synthetische gedenatureerde alcohol verhoogd. De vennootschap DAF deelde Chemical Farmaceutici mee dat zij de in juli gesloten overeenkomst als nietig beschouwde, tenzij Chemical bereid was zelf de bijkomende belasting te betalen.

De vennootschap Chemical heeft de uitvoering geëist van de overeenkomst gelijk zij was gesloten en daarbij gesteld dat, aangezien het in casu geïmporteerde synthetische alcohol betrof, de belastingverhoging onrechtmatig was wegens strijd met bepalingen van Gemeenschapsrecht.

De Pretore heeft het Hof de navolgende vragen gesteld:

1) A. Is artikel 95, eerste alinea, van het Verdrag van Rome, in die zin te verstaan dat een nationaal belastingstelsel als ongeoorloofd en Mitsdien verboden is te beschouwen wanneer het medebrengt dat van een uit de EEG ingevoerd produkt (*synthetische ethylalcohol*, uitsluitend bestemd om na denaturering voor chemisch-industriële doeleinden te worden gebruikt en derhalve niet voor menselijke voeding bestemd) een speciale belasting wordt geheven die veel hoger is dan de belasting toegepast op een nationaal produkt met dezelfde eigenschappen, dat onder hetzelfde nummer van het douanetarief (22.08/300) valt (door *gisting* verkregen ethylalcohol, eveneens bestemd om na denaturering voor chemisch-industriële doeleinden te worden gebruikt en niet bestemd voor menselijke voeding), en wel zulks alleen omdat beide soorten alcohol uit een andere grondstof — en derhalve volgens een verschillende methode — worden verkregen?

B. Is er van onrechtmatigheid als in voorgaande vraag bedoeld, ook sprake wanneer het nationale belastingstelsel, theoretisch gezien, niet discrimineert naar gelang van de grondstof waaruit een en hetzelfde produkt wordt verkregen, wanneer ingevoerde synthetische ethylalcohol of synthetische ethylalcohol uit de nationale produktie gelijkelijk worden belast c.q. ingevoerde en in het land zelf geproduceerde, door *gisting* verkregen ethylalcohol dezelfde belasting hebben te dragen?

2) Zo neen, is dan artikel 95, tweede alinea, van het Verdrag van Rome in die zin te verstaan dat een nationaal belastingstelsel als in vraag 1 bedoeld, op de in die vraag genoemde produkten toegepast, als ongeoorloofd en verboden, immers bescherming van de nationale produktie ten nadele van die van de Gemeenschap inhoudende, is te beschouwen wanneer het produkt dat *het zwaarst* belast wordt (synthetische ethylalcohol) uitsluitend uit de andere Lid-Staten van de EEG wordt geïmporteerd, terwijl het produkt dat *het minst* belast wordt (door *gisting* verkregen ethylalcohol) in Italië wordt geproduceerd en met eerstbedoeld produkt concurreert?

Verzoekster in het hoofdgeding betoogt dat het leggen van een ongelijke belasting op (in Italië vervaardigde) uit

gisting verkregen alcohol en (ingevoerde) synthetische alcohol, kennelijk een door artikel 95 EEG-Verdrag verboden fiscale discriminatie vormt.

Deze ongelijke fiscale behandeling zou door de Italiaanse wet enkel zijn ingevoerd met het oog op met de gemeenschappelijke markt onverenigbare protectionistische doelstellingen.

De Commissie meent dat voor uit andere Lid-Staten ingevoerde, synthetische gedenatureerde alcohol, die toch een gelijkaardig produkt is als uit *gisting* verkregen gedenatureerde alcohol, een zelfde belasting zou moeten gelden.

De Italiaanse regering herinnert eraan dat het Hof heeft erkend dat het de Lid-Staten geoorloofd is zelfs voor identieke produkten verschillende belastingstelsels in te voeren wanneer dit aan de hand van objectieve criteria geschiedt en wanneer de regeling geen discriminerend of protectionistisch karakter draagt.

Het in het bodemgeschil litigieuze stelsel voldoet aan deze vereisten. Het verschil in belasting op synthetische en uit *gisting* verkregen alcohol in Italië berust immers op een economische keuze die hierin bestaat dat de produktie van alcohol uit landbouwprodukten wordt begunstigd en tegelijkertijd de winning van alcohol uit ethyleen, een aardolieprodukt, wordt beperkt, teneinde deze grondstof voor andere, prioritaire economische bestemmingen voor te behouden. Het betreft hier dus een rechtmatige keuze in het economisch beleid, die langs fiscale weg wordt verwezenlijkt. De toepassing van dit beleid brengt geen enkele discriminatie mee want, al heeft zij tot gevolg dat de invoer van synthetische alcohol in Italië wordt afgeremd, zij verhindert tegelijkertijd dat de produktie van alcohol uit ethyleen in Italië, die technisch volstrekt mogelijk zou zijn, zich ontwikkelt.

Als antwoord op de gestelde vragen verklaart het Hof voor recht:

1. Niet in strijd met artikel 95, eerste alinea, EEG-Verdrag is een belastingregeling waardoor op grond van de bij de vervaardiging van de beide produkten gebruikte grondstoffen en procédés een hogere belasting wordt gelegd op gedenatureerde synthetische alcohol dan op gedenatureerde, door *gisting* verkregen alcohol, wanneer deze bepalingen op gelijke wijze worden toegepast op uit andere Lid-Staten afkomstige alcohol van beide categorieën.

2. De toepassing van een dergelijk belastingstelsel kan niet worden beschouwd als eenzijdige bescherming — in de zin van artikel 95, tweede alinea, EEG-Verdrag — van de nationale produktie van door *gisting* verkregen alcohol op de enkele grond dat het zwaarst belaste produkt in feite uitsluitend uit andere Lid-Staten van de Gemeenschap wordt ingevoerd, wanneer wegens de belasting op synthetische alcohol een rendabele produktie van dit produkt op het nationale grondgebied niet tot ontwikkeling is kunnen komen.

Zaak 46/80 — S.A. Vinal/S.A. Orbat — 14 januari 1981 — (prejudiciële zaak) — *Belastingregeling voor gedenatureerde alcohol*

Identiek met zaak 140/79; zie arrest hierboven.

Gev. zaken 55 en 57/80 — Musik-Vertrieb Membran GmbH en K-tel International/ GEMA — 20 januari 1981 — (prejudiciële zaak) — *Vrij verkeer van grammofoonplaten; auteursrechten*

Het Bundesgerichtshof heeft het Hof van Justitie een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag. Deze vraag is gerezen in het kader van twee geschillen tussen GEMA (de Duitse vereniging voor auteursrechten) enerzijds en twee ondernemingen die in de Bondsrepubliek Duitsland geluidsdragers waarop beschermde muziekwerken waren opgenomen, hadden geïmporteerd anderzijds. In het eerste geschil ging het om grammofoonplaten en muziekcassettes uit verscheidene landen, onder meer uit Lid-Staten van de Gemeenschap; de tweede zaak betrof de invoer van 100.000 grammofoonplaten uit het Verenigd Koninkrijk. De muziekdragers uit andere Lid-Staten waren vervaardigd en in de handel gebracht met de toestemming van de gerechtigde tot het auteursrecht op de betrokken muziekwerken, doch de noodzakelijke licenties werden door de rechthebbenden slechts verleend, en de desbetreffende royalty's slechts berekend voor verkoop in het enkele land van vervaardiging.

De GEMA heeft betoogd dat de import van de muziekdragers in Duitsland een inbreuk vormt op de auteursrechten, waarvan de bescherming haar door de gerechtigden tot deze rechten is opgedragen. Zij meent mitsdien dat haar als vergoeding voor de veroorzaakte schade, de royalty's voor het in de handel brengen op het Duitse grondgebied, verminderd met de lagere, reeds betaalde royalty's voor de verkoop in het land van vervaardiging, moeten worden betaald.

De nationale rechter vraagt zich af of een dergelijke, krachtens het interne Duitse recht geoorloofde, uitoefening van de auteursrechten verenigbaar is met de verdragsbepalingen betreffende het vrije verkeer van goederen.

Uit een vaste rechtspraak van het Hof blijkt dat de gerechtigde tot een in een Lid-Staat wettelijk beschermd recht van industriële of commerciële eigendom zich niet op de wettelijke regeling van die Lid-Staat kan beroepen om de invoer van een produkt dat in een andere Lid-Staat door hemzelf of met zijn toestemming rechtmatig in het verkeer is gebracht, te verhinderen. Deze rechtspraak is eveneens van toepassing op de gerechtigde tot een auteursrecht of diens licentiehouder, en op een vereniging voor auteursrechten die namens de gerechtigde of de licentiehouder optreedt, want bij de commerciële exploitatie van een auteursrecht doen zich dezelfde problemen voor als bij die van een recht van industriële of commerciële eigendom.

De GEMA heeft weliswaar betoogd dat haar beroep bij de Duitse gerechten niet strekte tot verbod of beperking van het op Duits grondgebied in de handel brengen van de betrokken geluidsdragers, doch tot betaling van gelijke royalty's voor elke verkoop van die artikelen op de Duitse markt. Uit het feit evenwel dat de GEMA vergoeding van de door de beweerde schending van het auteursrecht veroorzaakte schade heeft gevorderd, blijkt dat haar verzoek in alle geval berust op het exclusieve exploitatierecht van de gerechtigde tot een auteursrecht, op grond waarvan deze het vrije verkeer van de produkten waarin het be-

schermde muziekwerk is vervat, kan verbieden of beperken.

De GEMA vordert het verschil tussen de in de andere Lid-Staten betaalde en de op de Duitse markt geldende royalty's en poogt zodoende de uit de marktomstandigheden in andere Lid-Staten voortvloeiende prijsverschillen te neutraliseren en het voor de importeurs van geluidsdragers uit de instelling van de gemeenschappelijke markt voortvloeiende economische voordeel weg te nemen.

Bovendien moet worden opgemerkt dat de auteur in het kader van de gemeenschappelijke markt vrijelijk kan kiezen waar, in welke Lid-Staat, hij zijn werk in de handel zal brengen. Hij mag zich daarbij door zijn eigen belang laten leiden. Gelet hierop is het een maatschappij voor het beheer van auteursrechten niet geoorloofd bij import uit een andere Lid-Staat betaling van een bijkomende vergoeding te vorderen op grond van de bestaande ongelijkheid van de royalty's in de verschillende Lid-Staten.

Het Hof heeft mitsdien de gestelde vraag beantwoord als volgt:

De artikelen 30 en 36 van het Verdrag moeten aldus worden uitgelegd, dat zij zich verzetten tegen toepassing van een nationale wettelijke regeling ingevolge welke een maatschappij voor het beheer van auteursrechten, die gemachtigd is de auteursrechten van de componisten van in een andere Lid-Staat op platen of andere geluidsdragers opgenomen werken geldend te maken, ingeval deze geluidsdragers op de nationale markt te koop worden aangeboden na in die andere Lid-Staat door of met toestemming van de gerechtigden tot het auteursrecht in het vrije verkeer te zijn gebracht, met een beroep op die rechten betaling kan verlangen van een vergoeding ter hoogte van de bij verhandeling op de nationale markt gebruikelijke royalty's, onder aftrek van lagere royalty's welke in de Lid-Staat van vervaardiging zijn betaald.

Zaak 58/80 — Dansk Supermarked A/S/Imerco A/S — 22 januari 1981 — (prejudiciële zaak) — *Vrij verkeer van goederen, auteursrechten, merkenrecht, voorschriften inzake handelspraktijken*.

Het Højesteret van Denemarken heeft het Hof een prejudiciële vraag gesteld betreffende de uitlegging van dezelfde gemeenschapsbepalingen als in de voorgaande zaken, zulks om na te gaan of zekere bepalingen van de nationale wetgeving betreffende auteursrechten, merkenrecht en handelspraktijken van toepassing zijn op uit een andere Lid-Staat geïmporteerde goederen.

De vennootschap Imerco A/S, verweerster in het hoofdgeding, is een Deense groepering van handelaars in ijzerwaren. Ter gelegenheid van de 50e verjaardag van haar oprichting heeft zij in het Verenigd Koninkrijk aardewerken serviezen laten vervaardigen die waren gedecoreerd met Deense koninklijke kastelen en op de achterkant voorzien van de maatschappelijke benaming van Imerco en de mededeling van haar 50-jarig bestaan. Imerco had de exclusieve verkoop van het servies voorbehouden voor de leden van de groepering. Tussen de vennootschap en de Britse fabrikant was evenwel overeengekomen dat de tweede-keusserviezen (ongeveer 20% van de produktie) door de fabrikant in het Verenigd Koninkrijk op de markt mochten worden gebracht doch in geen geval naar Denemarken mochten worden uitgevoerd.

De vennootschap Dansk Supermarket A/S, verzoekster in het hoofdeding, bezit talrijke supermarkten in Denemarken. Zij is erin geslaagd een aantal van de in het Verenigd Koninkrijk in de handel gebrachte serviezen in te kopen en heeft ze in Denemarken te koop aangeboden tegen een prijs die aanmerkelijk lager lag dan die van de door de Imerco-leden verkochte serviezen.

Imerco heeft bij de bevoegde Deense rechters beroep ingesteld om een verbod op de verkoop van de betrokken serviezen te verkrijgen en heeft daarbij aangevoerd dat de handelwijze van Dansk Supermarket strijdig is met de normale handelspraktijken en een inbreuk vormt op de Deense wetgeving betreffende auteurs- en merkenrecht. Dansk Supermarket heeft zijnerzijds betoogd dat de aangehaalde bepalingen van gemeenschapsrecht zich verzetten tegen de toepassing van de Deense wetten. Om hieromtrent een uitspraak te verkrijgen heeft het Højesteret de navolgende vraag gesteld:

— Staan bepalingen van het EEG-Verdrag of krachtens dit Verdrag uitgevaardigde besluiten in de weg aan de toepassing op de onderhavige zaak van de Deense wetten inzake het auteursrecht, inzake warenmerken en inzake de handelspraktijken?

Met betrekking tot de wetgeving inzake bescherming van het auteursrecht en het merkenrecht, verwijst het Hof naar zijn vaste rechtspraak en stelt vast dat een afwijking van het vrije goederenverkeer slechts is toegelaten voor zover zij gerechtvaardigd is door de vrijwaring van de industriële eigendom (artikel 36 EEG-Verdrag). Een door de nationale wetgeving inzake industriële en commerciële eigendom beschermd exclusiviteitsrecht verliest evenwel zijn werking wanneer een produkt door de gerechtigde tot dat recht of met diens toestemming rechtmatig in een andere Lid-Staat in het verkeer is gebracht.

Voor wat de wetgeving inzake oneerlijke concurrentie betreft, herinnert het Hof aan zijn vroegere rechtspraak volgens welke de enkele import van goederen die in een andere Lid-Staat rechtmatig in de handel zijn gebracht, niet als oneerlijke concurrentie kan worden aangemerkt, doch het in de handel brengen slechts als dusdanig kan worden gekwalificeerd op grond van omstandigheden, los van de eigenlijke import. Bovendien kan in geen geval in overeenkomsten tussen particulieren worden afgeweken van de dwingende verdragsbepalingen inzake het vrije verkeer van goederen.

Het dictum van het arrest luidt als volgt:

1. De artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag moeten aldus worden uitgelegd, dat een rechterlijke instantie in een Lid-Staat niet krachtens een auteursrecht of een merkrecht de verhandeling in die Lid-Staat kan verbieden van een waar die onder een van die rechten valt, wanneer deze waar door of met toestemming van de gerechtigde tot dat recht in een andere Lid-Staat rechtmatig in het verkeer is gebracht.

2. Artikel 30 EEG-Verdrag moet aldus worden uitgelegd.

— dat de invoer in een Lid-Staat van een waar die in een andere Lid-Staat rechtmatig in het verkeer is gebracht, niet als zodanig kan worden aangemerkt als een onregelmatige of oneerlijke handelspraktijk, behoudens evenwel eventuele toepassing van de wetgeving van de invoerende Lid-Staat, die dergelijke praktijken verbiedt wegens omstandigheden of modaliteiten waaronder de

verkoop geschiedt, die los staan van het feit van de invoer zelf, en

— dat een overeenkomst tussen particulieren, waarbij de invoer van die waar wordt verboden, niet kan worden aangevoerd of in aanmerking kan worden genomen om de verkoop van die waar als een onregelmatige of oneerlijke handelspraktijk te kwalificeren.

WETGEVING IN KORT BESTEK

Verzorgd door het Departement Rechten U.I.A.

Vrijspraak door hof van assisen

De wet van 26 februari 1981 (*B.S.*, 11 april 1981) tot vaststelling van de gevolgen van een door een hof van assisen gewezen arrest van vrijspraak heeft tot doel een tweede vervolging na een vrijspraak door het hof van assisen te vermijden. Immers, op basis van art. 360 Sv. («Hij die wettelijk vrijgesproken is, kan niet meer vervolgd of beschuldigd worden wegens hetzelfde feit»), geïnterpreteerd door de wet van 21 april 1850 («hij die wettelijk vrijgesproken is, kan niet meer vervolgd of beschuldigd worden wegens hetzelfde feit, zoals het werd omschreven») kon het O.M. na een vrijspraak door het hof van assisen de zaak voor de correctionele rechtbank brengen onder een andere wettelijke omschrijving (bijvoorbeeld onopzettelijke slagen en verwondingen met de dood tot gevolg, i.p.v. moord).

Aan deze uitzondering op het algemeen principe dat een persoon voor hetzelfde feit geen tweemaal kan worden vervolgd, wordt nu definitief een einde gemaakt. Dit zal tot gevolg hebben dat diverse wettelijke omschrijvingen of door het O.M. of door de voorzitter aan de jury zullen moeten worden voorgelegd. Zowel het stellen van vragen aan de jury, ten einde de kwalificaties te omvatten, als de bevoegdheid van de jury zelf worden door deze wetswijziging vrij onduidelijk. Wetgevend werk op dit gebied blijkt een noodzaak te zijn.

J.V.

Aantal gerechtsdeurwaarders

In het door de Koning bepaalde aantal gerechtsdeurwaarders zijn zij die de ouderdom van 70 jaar hebben overschreden, niet meer inbegrepen. Art. 515 Ger. W. werd bij wet van 26 februari 1981 (*B.S.*, 21 maart 1981) in die zin gewijzigd. Deze wijziging maakt een einde aan het kunstmatig in stand houden van het aantal standplaatsen in een gerechtelijk arrondissement.

Plaatsvervangingen wegens een tijdelijke verhindering kunnen vermeden worden. Kandidaat-gerechtsdeurwaarders krijgen meer benoemingskansen. De wetgever heeft het niet opportuun geacht een leeftijdsgrens in te voeren.

J.L.

Het erfrecht van de langstlevende echtgenoot

Na twaalf jaar voorbereiding is de grote stap eindelijk gezet. Ons erfrecht is geëvolueerd van familie- naar gezins-erfrecht. De solidariteit tussen de echtgenoten die reeds in het nieuwe huwelijksrecht werd beklemtoond is in het nieuwe erfrecht over de dood heen doorgetrokken! Door de wet van 14 mei 1981 tot wijziging van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot (*B.S.*, 27 mei 1981) wordt de langstlevende echtgenote een volwaardig erfgenaam. Ook nu mag geen echtscheiding of scheiding van tafel en bed plaatsgevonden hebben en erft zij alleen bij afwezigheid van wettige bloedverwanten de volle eigendom van geheel de nalatenschap. Maar als zij samen met deze bloedverwanten opkomt, worden haar aanspraken ten eerste uitgebreid. Als zij opkomt met afstammelingen, erft ze vruchtgebruik op geheel de nalatenschap, zodat de kinderen hun erfrechten beperkt zien tot blote eigendom. Dit geldt ook in samenloop met natuurlijke kinderen.

Wanneer de weduwe opkomt met andere erfgenamen, erft ze de volle eigendom van het deel van de gestorven echtgenoot in het gemeenschappelijk vermogen en het vruchtgebruik op de eigen goederen. Zij kan dit vruchtgebruik ook uitoefenen op goederen onderworpen aan een recht van wettelijke terugkeer, tenzij het tegendeel is bepaald.

De weduwe is niet langer een onregelmatige erfopvolger maar een wettige erfgenaam. Ze heeft dus bezitsrecht, kan inbreng invorderen, maar is er ook toe verplicht (de traditionele inbrengregels werden trouwens aangepast, althans wat de inbreng in mindere ontvangst betreft), ze draagt bij in de schulden, eventueel *ultra vires successionis*. Maar ze blijft in vele gevallen een erfgenaam in vruchtgebruik zodat ze steeds verplicht kan worden bijkomende waarborgen te stellen t.a.v. de blote eigenaars (inventaris, belegging van de gelden) en ze geen verdeling zal kunnen vorderen daar ze geen medeëigenaar is. Er zijn ook nu specifieke gronden van verval, maar de langstlevende verliest niet langer haar erfrecht bij hertrouwen.

De weduwe wordt bovendien reservataire. Haar voorbehouden deel bedraagt onveranderlijk de helft in vruchtgebruik en minstens het vruchtgebruik op de gezinswoning met huisraad. Dit voorbehouden deel wordt proportioneel gedragen door de reserve van de andere reservataire en door het beschikbare deel, dat zodoende nog een stukje minder beschikbaar wordt, wat niet zo'n gelukkige regel is en oorzaak van tal van moeilijke berekeningen. Een reserve in vruchtgebruik is een nieuwigheid en de artt. 917 en 918 B.W., die betrekking hebben op toebedelingen in vruchtgebruik, dienden te worden aangepast. Toch is deze reserve niet zo onwrikbaar als die van de traditionele reservataire. Bij gezinsmoeilijkheden kan de langstlevende totaal onterfd worden bij testament na zes maanden feitelijke scheiding zo de eerstgestorven echtgenoot een afzonderlijk verblijf had aangevraagd. Een regeling die voor kritiek vatbaar is omdat de echtgenoot zich louter eenzijdig aan wat anders een «dwingend erfrecht» is, kan onttrekken. Bij echtscheiding door onderlinge toestemming moeten de echtgenoten een regeling treffen voor het geval dat een van hen tijdens de procedure zou overlijden.

De juridische economische en praktische problemen die deze veralgemeende grote toebedelingen in vruchtgebruik meebrengen, hebben er de wetgever toe aangezet de omzettingmogelijkheden te verruimen. Omzetting van het

vruchtgebruik kan nu plaatshebben in volle eigendom van de erfgoederen, in een som geld of in een geïndexeerde lijfrente. Een groot initiatiefrecht komt toe aan de weduwe, die steeds omzetting kan vragen en zelfs (de eerste vijf jaar na het overlijden) kan eisen, zo ze opkomt met andere erfgenamen dan afstammelingen. Ze kan dan steeds de gezinswoning inkopen. De kinderen moeten de omzetting altijd vragen, terwijl de andere erfgenamen zeer uitzonderlijk initiatiefrecht hebben. Elk vruchtgebruik tussen echtgenoten kan omgezet worden, of het nu verkregen is bij wet dan wel door schenkingen, testament of huwelijkscontract.

De procedure van omzetting heeft, behoudens akkoord, plaats voor de rechter; deze heeft bijna blanco bevoegdheden vooral wat de schatting van de waarde van het vruchtgebruik betreft.

Dit omzettingsrecht kan in principe door de gestorven echtgenoot aan de erfgenamen worden ontnomen, maar niet aan de stiefkinderen en niet, althans wat de gezinswoning met huisraad betreft, aan de weduwe. Omzetting van deze preferentiële goederen kan haar ook nooit worden opgedrongen. Meteen blijkt dat de nieuwe wet een aantal specifieke beschermingsmaatregelen bevat m.b.t. de gezinswoning met huisraad, een bezorgdheid die reeds op andere plaatsen in het familiaal vermogensrecht tot uiting kwam (zie bv. de artt. 215 en 1446 B.W. en de wet op de kleine nalatenschappen). In zekere mate werd hierbij aangesloten, hoewel er toch nog grote verschillen zijn in de omschrijving van de beschermde goederen (professionele goederen vallen erbuiten), de toepassingsvoorwaarden, de modaliteiten en de te volgen procedure.

De weduwe wordt nu ruim bedacht in het abintestaat erfrecht, maar ook nu nog kunnen de echtgenoten de aanspraken van de langstlevende onder hen uitbreiden door middel van giften. Aan de langstlevende kan dan, zo er kinderen zijn, het gewone beschikbaar deel van art. 913 B.W. worden geschonken, terwijl ze, tenzij het tegendeel is bepaald, vruchtgebruik behoudt op de rest van de nalatenschap. Zo er geen kinderen zijn, kan ze alles krijgen, want de reserve van de ascendenten vervalt ten aanzien van haar; wel krijgen deze ascendenten ter compensatie een beperkte vordering tot levensonderhoud ten laste van de nalatenschap, zo ze behoeftig zijn.

Al deze rechten komen ook toe aan de weduwe in samenloop met stiefkinderen, met evenwel een paar correcties. Als gezegd kan aan de stiefkinderen niet het recht ontnomen worden omzetting te vragen, en bij de berekening van de waarde van het vruchtgebruik wordt dan eventueel rekening gehouden met een fictieve leeftijd die minstens twintig jaar hoger ligt dan die van het oudste stiefkind. Nu deze (meestal) alleen een erfrecht in blote eigendom hebben, kunnen zij ten aanzien van de stiefouder aanspraak maken op kost, onderhoud en opvoeding ten belope van *alles* wat deze van de eerstgestorven echtgenoot heeft gekregen, zelfs als huwelijksvoordeel.

Naast die twee nieuwe vorderingen ten laste van de nalatenschap (of een deel ervan) blijft ook de vordering van de behoeftige weduwe behouden en ze geldt nu ook als er kinderen uit het huwelijk werden geboren.

In de wet komen enkele overgangsregels voor. Ze betreffen vooral contractuele erfstellingen die voor het nu kracht worden van de wet zijn afgesloten. Zij kunnen gedurende één jaar buiten de procedure tot wijziging van het

huwelijkscontract worden uitgebreid en, tenzij het tegendeel wordt verklaard, worden ook hier de breukdelen van art. 913 B.W. toepasselijk.

Met de wet van 14 mei 1981 staan we voor een nieuw erfrecht, dat de traditionele maar verouderde criteria heeft omgegooid en beter aangepast is aan de noden en verwachtingen van deze tijd. Daar vooral de weduwe langst leeft en economisch het zwaarst getroffen wordt bij het overlijden van haar partner, betekent de wet ook een mijlpaal in de rechtspositie van de vrouw.

M.P.C.

BALIELEVEN

Orde van Advocaten te Kortrijk. Samenstelling van de raad der Orde

Stafhouder: mr. Georges Gheysen; leden: mrs. André Malfait, Carlos Gits, Jacques d'Hulst, Michel Albers, Jozef Vandembulcke, Alberic Van Eeckhout, Willy Lietaer, Arnold Van Tyghem, Charles Leysen, Alain De Brouwer, Tilli Wyffels, Hans Michiels, Marc Henderickx, Victor Desplenter.

Orde van advocaten te Veurne — Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder: mr. W. Vanhuysse; leden: mrs. R. Leper, G. Lagrou, H. Gevaert, H. Dewulf, J. Tryhou en C. Verslype.

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge - Samenstelling van het bestuur

Voorzitter: Mr. Jean Baptiste Petitat; ondervoorzitter: mr. Thierry Goegebeur; secretaris: mr. Paul Tavernier; penningmeester: mr. Dirk Floren; leden: mrs. Guido Pyck, Frank Batsleer, Paul Teerlynck, Rika Slabbinck, Danny Vandelacluze, Roger Van Haelemeesch, Dirk Huygebaert, Piet Vandeputte.

Conferentie van de Jonge Balie te Hasselt, Samenstelling van het Bestuur

Voorzitter: mr. Guido Fisette; ondervoorzitter: mr. Hubert Berghs; secretaris: mr. Gerda Coenen; adjunct-secretaris: mr. Xavier Byvoet; schatbewaarder: mr. Walter Niewold; conferenties: mr. René Kumpen; sport: mr. Herman Driessen; revue en weekend: mr. Rosette Vandenborne.

NOTARIAAT

Samenstelling van de Kamer der Notarissen van het Arrondissement Leuven

Voorzitter: mr. Raymond Rooman; syndicus: mr. Ridder Léon Rosseeuw; verslaggever: mr. Pierre Honorez; penningmeester: mr. Paul Bosmans; secretaris: mr. Denis Tuerlinckx, leden: mrs. Ridder Clément de Creeft en Claude Hollanders de Ouderaen.

BOEKEN

André MAST, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, achtste geheel opnieuw bewerkte en aangevulde uitgave, m.m.v. J. DUJARDIN, Story-Scientia, Gent-Leuven, 1981, 634 blz.

«Mast is onmisbaar» was de titel boven de boekbespreking die in een bekende Vlaamse krant aan de nieuwe edities van de bekende overzichten van grondwettelijk recht en van administratief recht werd gewijd.

Hiermede is eigenlijk meteen alles gezegd. Inderdaad, de handboeken van eerste voorzitter emeritus van de Raad van State Mast zijn in de Vlaamse rechtsliteratuur niet meer weg te denken; als inleiding — in de werkelijke zin van het woord: het binnenleiden in, iets «bekend en aannemelijk maken» (Van Dale) — tot het grondwettelijk, resp. administratief recht, worden zij terecht als weergaloze meesterwerken beschouwd.

De achtste editie van het «Overzicht van het Belgisch administratief recht» verschilt niet wezenlijk van de vorige edities. Zij is op dezelfde wijze gestructureerd en beschrijft op glasheldere wijze de hoofdtekken van het algemeen administratief recht: *ce qui se conçoit bien, s'énonce clairement!*

Niets menselijks is volmaakt. Vanzelfsprekend blijft dan ook detailkritiek mogelijk. De (ontstentenis van) overheidsaansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door een orgaan van de wetgevende of de rechterlijke macht wordt uitsluitend vermeld n.a.v. het vergoedingscontentieux van de Raad van State (p. 608). De preventieve rechtsbescherming wordt in slechts twee zinnen afgedaan (p. 457). De invoering van de dwangsom blijft onvermeld. Sommige belangrijke studies en arresten van recente datum worden niet aangeduid; aldus, b.v. betreffende de uitvoeringsimmuniteit (p. 67): A. Alen, «De gedwongen tenuitvoerlegging tegen de staat», *T.B.P.*, 1978, 72 — (wel vermeld op p. 195) —; Cass., 26 juni 1980, *J.T.*, 1980, 707, betreffende het derden-verzet (p. 639): Raad van State, 22 juli 1980, nr. 20.527, R. Pauwels t/ R.U.G., *Info-Jura*, 1980, 292.

Elk hoofdstuk wordt gevolgd door een bibliografie, wat verdere studie en uitdieping vergemakkelijkt. Soms echter komt die bibliografie voor als nogal rommelig en niet steeds voldoende selectief; b.v. inzake ruimtelijke ordening zijn meerdere aangeduide bijdragen totaal voorbijgestreefd; idem m.b.t. de bibliografie betreffende de gemeentelijke autonomie (p. 333-335).

Genoeg gevit! Elke andere auteur zou trots zijn indien hij het levenswerk van A. Mast kon benaderen, laat staan evenaren. Terecht is prof. Mast door meerdere universiteiten met een eredoctoraat gehuldigd; hij is ongetwijfeld een der allergrootste publicisten van deze eeuw in België.

En zijn werken zijn niet alleen een «must» voor al wie de studie van het publiekrecht aanvat, maar zij zijn tevens voor alle juristen boeken «for all seasons».

Een wens tot slot: moge het emeritaat van prof. Mast leiden tot nog vele nieuwe edities!

L.P. Suetens

BERICHTEN

Studiedag over Trends in criminaliteit en criminaliteitsbestrijding

De School voor Criminologische Wetenschappen, Vrije Universiteit Brussel, organiseert op 6 november 1981 een studiedag over «Trends in criminaliteit en criminaliteitsbestrijding».

Deze studiedag vindt plaats in het auditorium van de V.U.B., Pleinlaan 2, 1050 Brussel.

Programma :

- 9.00: Onthaal
 9.30: Verwelkoming door prof. B. De Schutter, rector van de VUB.
 Openingstoespraak door prof. P. Cosyns, voorzitter van de School voor Criminologische Wetenschappen - VUB.
 9.45: mevr. K. Kloeck, VUB, Inleiding tot het thema van de studiedag.
 10.00: mr. C. Nuyts, politiecommissaris, De gemeentelijke politie en de plaatselijke criminaliteit.
 10.30: mr. F. Reyniers, officier van gerechtelijke politie, De gerechtelijke politie tegenover de zwaarste vormen van criminaliteit.
 11.00: Koffiepauze.
 11.15: mr. W. Bruggeman, majoor van de Rijkswacht, Criminele statistiek — Actuele situatie — Mogelijke vernieuwingen.
 11.45: Bespreking
 12.30: Lunch.
 14.00: mr. A. De Nauw, substituut procureur des Konings, De criminaliteitsbestrijding in het gerechtelijk arrondissement Brussel. Enkele persoonlijke visies over het beleid van het Parket.
 14.30: mr. E. Frencken, secretaris-generaal van het ministerie van Justitie, De Belgische situatie inzake criminaliteitsbestrijding. Vergeleken met de internationale toestand in het licht van het zesde congres van de Verenigde Naties voor misdaadpreventie en behandeling van delinquenten. (Caracas, 25 augustus - 5 sept. 1980).
 15.00: prof. J. Van Kerckvoorde, K.U.L., De impasse van onze justitiële statistiek.
 Pleidooi voor een meer actuele criminografie.
 15.30: Koffiepauze.
 16.00: prof. G. Houchon, U.C.L., Perspectives criminologiques - Introduction au débat.
 16.30: Bespreking
 17.30: Slottoespraak door prof. P. Cosyns.
 Inlichtingen bij de School voor Criminologische Wetenschappen, Vrije Universiteit Brussel, Pleinlaan 2, 1050 Brussel, telefoon 02/641.26.44.

Anastatische herdruk van Joos de Damhouder's Practycke ende Handbouck in criminele zaeken.

Bij de uitgeverij Den Wijngaert (afd. Breughel, Diksmuidsesteenweg 388, 8800 Roeselare) is zopas een anastatische herdruk verschenen van het eerste Nederlandse handboek over strafrecht: Practycke ende handbouck in criminele zaeken. Het werk is van de Vlaamse jurist Joos de Damhouder, die destijds als crimineel griffier van de stad Brugge deze materie ook vanuit de praktijk kende. Het werd in 1555 te Leuven gedrukt en bevat een overzicht van de strafprocesvordering en het strafrecht in Vlaanderen, zoals dit in het begin van de zestiende eeuw werd toegepast.

De herdruk, verzorgd en toegelicht door mr. Jozef Dauwe en dr. Jos Monballyu (K.U. Leuven), is verlicht met 57 houtsneden van kunsthistorische en juridische betekenis.

Het boek kan worden besteld door overschrijving van de prijs op rek. 712-0109902-84 tnv Uitgeverij Den Wyngaert, Afd. Huize Breughel. Tot 31 oktober 1981 bedraagt de prijs 990 fr. en 80 fr. verzendingskosten; na 1 november wordt de prijs verhoogd tot 1400 fr. plus de verzendingskosten.

Inleiding tot het Islamitisch recht en tot de Saoedische reglementering

De Belgische Vereniging van Bedrijfsjuristen organiseert in samenwerking met het Interuniversitair Centrum voor Vergelijkend Recht en de Kamer van Koophandel België-Luxemburg, op 20 oktober 1981 een studiedag met als thema: «Inleiding tot het Islamitisch Recht en tot de Saoedische reglementering».

Deze studiedag is bedoeld zowel voor juristen als voor bedrijfsleiders, die met de Arabische landen en meer in het bijzonder met Saoedi-Arabië handelsrelaties onderhouden.

Sprekers zijn: Abdelhamid Ahdab, advocaat te Riyadh, lid van de arbitrage raad van de Frans-Arabische Kamer, Anthony M. Abrahams, Parijs en mr. Guy Horsmans, hoogleraar UCL.

Bijkomende inlichtingen te verkrijgen bij het secretariaat van de Vereniging, Steenweg op Ruisbroek, 75 te 1190 Brussel (Vorst).

Colloquium over verbruikers, recht en rechtspraak

De Verbruikersunie (Test-Aankoop) organiseert op woensdag 21 oktober om 14 uur, in het I.P.C. (International Press Centre), aan de Karel de Grotelaan 1 te Brussel een colloquium over verbruikers, recht en rechtspraak.

Na een openingswoord door prof. W. Van Rijckeghem, voorzitter van de Verbruikersunie, worden de volgende onderwerpen behandeld: Naar een vernieuwde rechtspositie van de verbruikers door de heren H. De Coninck en Fr. Ruelle, juristen Test-Aankoop; Nieuwe juridische consumentenpolitiek in Frankrijk door mevrouw J. Jacquot, lid van het Kabinet van het Ministerie van consumentenzaken in Frankrijk; Het vertrouwen in de justitie herstellen door prof. M. Storme, hoogleraar R.U.G.; Consumer protection in the United States: status and prospect door de heer M. Green, advocaat te New York.

Het panel onder leiding van prof. H. Bocken (R.U.G.) bestaat uit de heren P. Lambert, P. Bodson, B. Hubeau en de sprekers.

Inlichtingen bij Test-Aankoop, Externe Relaties, Hollandstraat 13, 1060 Brussel. Tel. 02/537.42.65.

Contacten tussen Rechtsfaculteiten en Verzekeringsondernemingen

De Vereniging der verzekeringsjuristen opent haar vierde cyclus 1981-1982 te Brussel op woensdag 7 oktober 1981 te 17.30 u. met een lezing van prof. M. Fontaine (UCL) over «Actuele problemen in verband met de omschrijving van het risico» (art. 9 van de wet van 11 juni 1874).

De bijeenkomst vindt plaats in het Huis der Verzekering (7e verdieping), de Meeûsplantsoen, 29, te 1040 Brussel.

In het panel zit prof. P. Van der Meersch (UCL), voorzitter van de commissie voor de herziening van de wet van 11 juni 1874 over de verzekeringen, en beheerder van de «Royale Belge».

De volgende lezing zal worden gehouden op woensdag 18 november a.s. door prof. J.L. Fagnart (ULB) over de verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers.

TIJDSCHRIFTEN

Panopticon, 1981

nr. 3: T. Peters, Het forensisch welzijnswerk op weg naar een beleidsontdubbeling of gevat in een beleidsvacuüm; B. Jacobs-Coenen, De sociale dienst van het Bestuur Straffinrichtingen en de strafrechtsbedeling; A. Verstraete, Het justitieel maatschappelijk werk in Londen; P. Cosyns en G. Pieters, Over kinderdoding en daders; J. Peeters, Het experiment van preventieve sociale actie en de doorstroming ervan van Dendermonde naar Mechelen.

Revue critique de jurisprudence belge, 1980

nr. 4: J.-L. Fagnart, Problèmes de responsabilité au cas de faute commise par un préposé mis à la disposition d'un tiers, noot bij Cass. 8 november 1979 en 17 januari 1980; P.-H. Delvaux, Intervention devant les juridictions répressives, de l'assureur de la responsabilité civile automobile et contradictions de jugements, noot bij Cass., 22 juni 1978 en 22 juni 1978; R. O. Dalcq, Examen de jurisprudence (1973-1979), La responsabilité délictuelle et quasi délictuelle.